

การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
การเล่นพื้นบ้านของไทย

บทคัดย่อ
ของ
สมจินตนา คุปตสุนทร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

สมจินตนา คุดตสุนทร. (2547), การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์.

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความเชื่อมั่นในตนเองในช่วงระยะเวลาที่ต่างกันและแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการกล้าแสดงออก ด้านการเป็นตัวของตัวเอง ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย ก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นนักเรียนอายุระหว่าง 3 – 4 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนบุญสมอนุบาล จันทบุรี โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 16 คน เพื่อจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย และแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยใช้ผู้สังเกต 2 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของสังเกต $RAI = 0.76$ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One – Way Repeated – Measures ANOVA) และ t – test แบบ Dependent Sample

ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ และมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ด้านการกล้าแสดงออก ด้านการเป็นตัวของตัวเอง และด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม เพิ่มขึ้นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$

The study of Preschool Children 's Self Confidence Through
Thai Game Experience

AN ABSTRACT
BY
SOMJINTANA KUPTASOONTORN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

2004

Somjintana Kuptasoonporn. (2004). *The study of Preschool Children 's Self Confidence Through Thai Game Experience* . Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr. Sirima Pinyoanuntapong, Assoc. Prof. Dr. Boonchird Pinyoanuntapong.

This study aimed to examine self confidence as an average and each aspect ; self-expression, self-dependence, and environmental adaptation through Thai Game Experience, before and during experience intervention week. The sample was 16 boys and girls aged 3-4 years of Kindergarten 1, Boonsom Kindergarten School, Chathaburi Province in the first semester of the academic year 2003, selected by the simple random sampling technique. The experiment was carried 24 times, 20 minutes a day, three time a week for eight consecutive weeks. The instruments used for collecting data were Lesson Plan of Thai Game Experience and Self - Confidence Observation Scale. The reliability was that RAI = .76 and the data were analyzed by using One-Way Repeated-Measures ANOVA and t-test for Dependence Sample.

The results shown that there were a significant difference at $p < .01$ level among preschooler's self confidence before and during experience intervention week and their self confidence was significant higher at $p < .01$ level in each aspect ; self-expression, self-dependence, and environmental adaptation.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี โดยตลอดมาในการทำปริญญานิพนธ์ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบ พระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ และ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์ กรรมการในการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอกราบของพระคุณ อาจารย์วราภรณ์ รักวิชัย อาจารย์เกริก ย้วยพันธ์ อาจารย์รัญจวน ประโมณี อาจารย์ภัทราพร เกษสังข์ อาจารย์นพดล กองศิลป์ อาจารย์บุบผา พรหมศรี ที่ได้กรุณา ตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณยายบุญสม สมารักษ์ผู้บริหารโรงเรียนที่ให้เวลาและโอกาส ขอขอบคุณ คณะครูทุกท่าน ผู้ปกครอง และเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบุญสมอนุบาล ที่กรุณาให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกในการทำวิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคุณอาจารย์แผนกการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตทุกท่านที่ได้กรุณาให้การอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้และให้ประสบการณ์ที่ดี และมีคุณค่าอย่างยิ่งกับผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณคุณแม่สมถวิล คุณพ่อวิวัฒน์ คุณตสุนทร และเครือญาติทุกคนที่ได้สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีมาตลอด

ขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโทวิชาเอกการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ที่เป็นกำลังใจและคอยแนะนำให้ความช่วยเหลือตลอดมา ขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ นิสิตปริญญาเอกและปริญญาโทที่มีส่วนช่วยเหลือ แนะนำและเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา ขอขอบพระคุณอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ที่ได้อบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความอบอุ่น และช่วยสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัย และพระคุณคุณอาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่ายิ่ง

สมจินตนา คุณตสุนทร

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
	ความสำคัญของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตของการวิจัย.....	4
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	4
	ตัวแปรที่ศึกษา	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง.....	8
	ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง.....	8
	ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง.....	9
	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง.....	10
	ลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง.....	14
	ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง.....	15
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง.....	17
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น.....	19
	ความหมายของการเล่น.....	19
	ความสำคัญของการเล่น.....	20
	ความหมายของการเล่นเกม.....	21
	ความสำคัญของการเล่นกลางแจ้ง.....	22
	ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเล่น.....	24
	การเล่นกับพัฒนาการทางสังคม.....	29
	ประโยชน์ของการเล่น.....	29
	บทบาทของครูในการส่งเสริมการเล่น.....	31
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นกลางแจ้ง.....	32
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการละเล่นพื้นบ้าน.....	34

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
2 (ต่อ)	ประวัติความเป็นมาของการละเล่นพื้นบ้าน.....	34
	ความหมายของการละเล่นพื้นบ้านของไทย.....	34
	ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านของไทย.....	35
	ประเภทของการละเล่นพื้นบ้านของไทย.....	37
	ประโยชน์ของการละเล่นพื้นบ้านของไทย.....	38
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการละเล่นพื้นบ้านของไทย.....	40
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	42
	การกำหนด ประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง	42
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	42
	การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	43
	แบบแผนการทดลองและวิธีการดำเนินการทดลอง.....	45
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	47
	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	49
4	ผลการวิเคราะห์ ข้อมูล.....	51
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	60
	ความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการ.....	60
	สรุปผลการวิจัย.....	62
	อภิปรายผล.....	62
	ข้อเสนอแนะ.....	67
	บรรณานุกรม.....	68
	ภาคผนวก	78
	ภาคผนวก ก.....	79

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ข.....	86
ภาคผนวก ค.....	95
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	99

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	45
2 แสดงวันและกิจกรรมที่ทำการทดลองและสังเกต.....	47
3 บันทึกการหมุนเวียนลำดับการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง.....	48
4 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อน และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย.....	52
5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย.....	52
6 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็ก ปฐมวัยก่อนและระหว่างการจัดประสบการณ์.....	53
7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็ก ปฐมวัย.....	55
8 การเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย.....	56
9 แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย.....	58

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย.....	57
2 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของ เด็กปฐมวัย.....	59

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันนี้สังคมไทยได้ให้ความสนใจแนวการเรียนรู้ระดับชาติ อันเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทเกี่ยวกับการศึกษาชาติ ได้บัญญัติสาระตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นปรัชญาการศึกษา ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาต้องเปลี่ยนไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 1) การจัดการศึกษาจึงมุ่งเน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด และจากทัศนะประเวศ วะสี ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ต้องเอาชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง เรียนรู้เพื่อสร้างปัญญาให้รู้จักตนเอง รู้จักโลก สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งทางเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม อยู่ร่วมกันอย่างมีสมดุลภาพ เรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง มีความสุข สนุกสนานและเกิดฉันทะในการเรียนรู้ ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ที่สุด โดยครูต้องเปลี่ยนแนวคิดในการจัดการศึกษาที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เรียนเอง ในทางเดียวกัน ผู้เป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องปรับเปลี่ยนความเชื่อแนวคิดและทัศนคติในการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ค้นพบด้วยตนเอง โดยการให้แรงเสริม ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำต่าง ๆ ในที่สุดนักเรียนหรือผู้เรียนจะมีความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และพึ่งตนเองได้ มีศักยภาพในการตัดสินใจด้วยตนเอง มีการทำงานอย่างเป็นระบบ มีวินัยในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเองและรู้จักยอมรับผู้อื่น มีการประเมินตนเองและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอเกิดเป็นความเชื่อมั่นในตนเอง ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (วราภรณ์ รักวิจัย. 2545 : 24-26)

คุณลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญที่การจัดการศึกษาควรมุ่งพัฒนาเด็ก คือความเชื่อมั่นในตนเอง เนื่องจากคุณลักษณะนี้เป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งที่ทำให้คนเราประสบความสำเร็จในการทำสิ่งต่าง ๆ มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก สามารถปรับตัวและเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ด้วยความรู้สึกที่มั่นคง ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาทางสติปัญญา และความคิดสร้างสรรค์ (พิมพิกา คงรุ่งเรือง. 2542 : 1 ; กรมวิชาการ. 2537 : 1-5) คนเราทุกคนจะสร้างเสริมความเชื่อมั่นในตนเองขึ้นมาทีละน้อย การที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างเป็นปัจจัยหนึ่งของการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง (ประมวญ ดิคนินสัน. 2527 : 8) นอกจากนั้นความเชื่อมั่นที่อยู่ภายในตัวเด็ก จะทำหน้าที่ในการกำกับความคิด ความรู้สึกของเด็กในปัญหาต่าง ๆ และจะแสดงออกมาในลักษณะของ พฤติกรรมที่ปรากฏต่อบุคคลภายนอก ที่เรียกว่าบุคลิกภาพ เด็กที่มีความเชื่อมั่นจะเป็นคนที่มีลักษณะมั่นคง ไม่ลังเลในการตัดสินใจ ไม่วิตกกังวลต่อสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ไม่พุ่มพวยหรือกังวลต่อสิ่งที่เกิดขึ้นไปแล้ว สามารถที่จะปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ และเมื่อประเมินว่าตัวเองไม่พร้อม ก็กล้าและมั่นใจที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น ส่วนเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นจะมีลักษณะที่ตรงกันข้าม ในสถานการณ์ที่ปกติ จะเป็นคนที่ดูน่าคบหา อ่อนน้อม ไม่มีปากมีเสียงกับใคร ดูเป็นคนที่สามารถเข้ากับคนอื่นได้ดี แต่เมื่อต้องเผชิญหน้ากับ

สถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย จะเห็นตัวตนที่แท้จริงของบุคคลนั้น คือ มีอาการทำที่ลังเล กระวนกระวายและวิตกกังวลในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ไม่กล้าที่จะตัดสินใจ พร้อมทั้งจะเป็นผู้ตามมากกว่าที่จะยอมรับ บทบาทของความ เป็นผู้นำที่จะต้องรับผิดชอบในการตัดสินใจ นอกจากนั้น อาจแสดงการยอมรับผู้อื่นด้วยการให้ผู้อื่นตัดสินใจ แทนและทำตามการตัดสินใจของคนอื่น ทั้ง ๆ ที่ตัวเองอาจจะไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจนั้น สิ่งที่มาคือ การหมดความสุขในชีวิต เกิดความทุกข์ในการต้องทำในสิ่งที่ตนเองไม่เห็นด้วย (ธีรภาพ วัฒนวิจารณ์. 2545 : 127 – 128) ซึ่งสอดคล้องกับอีริกสัน (Erikson) ที่กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก ถ้า เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความสุข ก็จะทำให้เด็กมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่น ในตนเองและเกิดความ ไว้วางใจคนอื่น (อ้างถึงใน ศุภศิริ ศรีสุคนธ์. 2539 : 1 ; อ้างอิงจาก Erikson. 1975 : 220 – 222) และในเรื่อง เดียวกันนี้ ซัลลิแวน (Sullivan) ได้กล่าวว่า บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี มี ความสุข มองโลกในแง่ดีและรู้จักปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ (ประมวญ คิตคินสัน. 2524 : 154 ; อ้างอิงจาก Sullivan. n.d.) ซึ่งสอดคล้องกับมาสโลว์ (Maslow) ที่กล่าวว่า คนทุกคนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จ มีความภาคภูมิใจในตนเองและต้องการให้คนอื่นยอมรับ นับถือใน ความสำเร็จของตน ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ จะทำให้บุคคลนั้นมีความเชื่อมั่นใน ตนเอง (อ้างถึงใน พิมพ์ภา คงรุ่งเรือง. 2542 :1 ; อ้างอิงจาก Maslow. 1954 : 411) ดังนั้นความเชื่อมั่นใน ตนเองของเด็กจึงมีความสำคัญ และเกิดขึ้นได้โดยอาศัยประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก บุคคลที่เป็น ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กคือ พ่อ แม่ และครู ครูเปรียบเสมือนเป็นแม่คนที่สอง ของเด็ก ทั้งนี้เพราะเมื่อเด็กมาโรงเรียน เด็กได้ใช้เวลาส่วนใหญ่ผูกพันใกล้ชิดกับครู ครูจะเป็นบุคคลที่รับช่วง ต่อจาก พ่อแม่ ดังนั้นครูจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก เด็กที่มาพบกับ คุณครูมักมีลักษณะของการมีหรือไม่มี ความเชื่อมั่นในตนเองมาบ้างแล้วจากบ้าน การส่งเสริมความเชื่อมั่นใน ตนเองของเด็กสำหรับครูในระยะเริ่มแรกก็คือ การสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้เด็กทุกคนรู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่กับครู ด้วยการแสดงความเป็นมิตรกับเด็ก พูดคุยกับเด็กอย่างเป็นกันเอง อดทนที่จะฟังเด็กพูดอย่างตั้งใจ เปิด โอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มที่ และยอมรับความสามารถที่เด็กมีอยู่ต่างกัน โดยไม่เอาความสามารถที่ เหนือกว่าของเด็กคนหนึ่งไปเปรียบเทียบกับอีกคนหนึ่ง ครูควรส่งเสริมและพัฒนาการควบคุมอารมณ์ตนเองของ เด็กโดยใช้ กลวิธีแนะแนวทาง ประสบการณ์ที่จัดให้ควรเปิดกว้างให้เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างมีความสุข (อรพิน หงวนศิริ. 2534 : 243 – 250) จึงควรจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยความสนใจและวุฒิภาวะของเด็ก โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการคิด จนสามารถพัฒนาการนับถือ ตนเองและความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นในเด็กทุกคน การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยซึ่ง ปัจจุบันนี้ครูส่วนใหญ่ไม่เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็น ทำให้ถูกละเลยทิ้งไป ซึ่งโดยแท้จริงแล้ว การละเล่นพื้นบ้านก็เป็นอีกหนทางหนึ่งที่สามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยได้อีกทางหนึ่ง เช่นกัน เนื่องจากการละเล่น พื้นบ้านของไทยส่วนใหญ่ เป็นการละเล่นที่สามารถส่งเสริมความเป็น อิสระภาพแห่งตน สร้างแรงจูงใจให้เด็กทุกคนเกิดความกระตือรือร้น อยากจะเล่นหรือกล้าแสดงออก และให้ ความร่วมมือ มีกฎกติกาไม่สลับซับซ้อนสามารถยืดหยุ่น ง่ายต่อการเล่น ไม่เน้นการแข่งขัน ทำให้ง่ายที่จะ ประสบความสำเร็จ ซึ่งถ้าทำบ่อย ๆ จนชำนาญเด็กจะเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะ พัฒนา ต่อไปกลายเป็นความเชื่อมั่นในตนเอง การละเล่นพื้นบ้านของไทยยังสามารถหล่อหลอมและส่งเสริมคุณธรรม

ทางจิตใจของเด็ก ให้รู้จักแพ้ – ชนะ รู้จักอภัย จากการทำกิจกรรมร่วมกันแบบเป็นกลุ่ม หรือนั่งล้อมวง ก่อให้เกิดความสนุกสนานร่าเริง แจ่มใส ในบรรดาเพื่อนฝูงเกิดการเรียนรู้ในการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่น กลายเป็นความสนิทสนมสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เป็นกระบวนการเรียนรู้ในการยอมรับซึ่งกันและกันทำให้เด็กกล้า แสดงออก เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีน้ำใจ รู้จักการแบ่งปัน เกิดการเคารพในกฎกติกาที่ตกลงกันไว้ รู้จัก การรอคอย การยอมรับข้อตกลงของคนส่วนมาก มีบุคลิกที่เปิดเผยเป็นตัวของตัวเองและมีความเชื่อมั่นใน ตนเอง

การละเล่นของเด็กไทยในวัยนี้มักจะเล่นเลียนแบบการเล่นที่มีผู้เล่นต่อ ๆ กันมาครั้งแต่อดีต ซึ่งเป็น การเล่นที่ทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ แบบองค์รวม ถึงแม้จะเป็นการ แข่งขันและหาทางเอาชนะด้วยกฎเกณฑ์ที่แน่นอนแต่จะมีการเปลี่ยนแปลงกฎอยู่เสมอตามความเหมาะสมของ การเล่น เพราะเด็กในวัยนี้ยังมีความคิดเกี่ยวกับการเล่นในลักษณะเฉพาะตัวแต่ละคนแตกต่างกันไป และการ เล่นที่เด็กคิดขึ้นนั้นยังมีการเลียนแบบผู้ใหญ่หรือผู้อื่นอยู่ กฎกติกาอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ การละเล่นของ เด็กไทยในปัจจุบันเด็กผู้หญิงเล่นตุ๊กตาทะดาก ชุดชายของเป็นพลาสติกเลียนแบบของจริง วิดีโอเกมเด็ก ผู้ชายก็เล่นปืน จรวดเกมกดและเครื่องเล่นต่าง ๆ ซึ่งมีขายมากมาย มีการละเล่นหลายชนิดที่นิยมเล่นทั้งใน เด็กหญิงและเด็กชาย นอกจากนั้นยังเล่นตามฐานะ เศรษฐกิจของครอบครัวซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญ ก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ดังนั้นการเล่นพื้นบ้านของเด็กไทยสมัยก่อนจึงค่อย ๆ เลือนลางหายไปทีละน้อยจน เกือบจะสูญหายหมดแล้ว เช่น กาฬไชย ตี ลูกหินทาง ซ่อนหา มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร ฯลฯ เป็นต้น คนไทยในอดีตจะมองการเล่นของเด็กไทยไปในแง่ของจิตวิทยา โดยใช้การตีความหมายของ การแสดงออก ของเด็กไปในเชิงทำนายอนาคต หรือแสดงบุพนิมิตต่าง ๆ ความเชื่อเช่นนี้ปรากฏในวรรณคดีไทยหลายเรื่อง เช่น ขุนช้างขุนแผน ซึ่งสอดคล้องกับสการ์ฟ (คณาจารย์ชมรมเด็ก. 2545 : 16 ; อ้างอิงจาก Scarfe : 1966) ที่มีแนวความคิดว่า การเล่นของเด็กคือวิธีการค้นพบโลกใหม่ เป็นการทดลองให้เด็กสร้างความสัมพันธ์ของ ตนเองกับโลกโดยรอบ การเล่นทำให้เด็กเรียนรู้วิธีเรียน ช่วยให้เด็กปรับตัวกับโลก กับชีวิตการทำงานและฝึก ทักษะที่จำเป็นของชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นทำให้เด็กมีความมั่นใจและค้นพบตัวเองทีละน้อย จะเห็นได้ ว่า การจัดประสบการณ์ที่ทำให้เด็กรู้สึกเพลิดเพลิน เกิดความสนุกสนาน มีความกระตือรือร้นที่จะทำซ้ำ ๆ ทำ บ่อย ๆ จนเกิดเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองย่อมมีผลต่อการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตัวเองของเด็กปฐมวัย

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวมาแล้ว การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยสามารถ ช่วยในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยได้ เพราะการเล่นพื้นบ้านของไทยไม่ทำให้เด็กเกิด ความรู้สึกเบื่อหน่าย มีแต่เกิดความสุขสนุกสนานร่าเริง เป็นการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้านโดยองค์รวมอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐาน การเรียนรู้ในขั้นสูงต่อไป ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้ครูจัดประสบการณ์ และเลือกกิจกรรมได้ถูกต้อง เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย ก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละสัปดาห์ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การกล้าแสดงออก การเป็นตัวของตัวเอง และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย ก่อนการจัดประสบการณ์ และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางและตระหนักถึงคุณค่าของการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นลักษณะของผู้ที่กล้าพูด กล้าแสดงท่าทาง กล้าลงมือกระทำ รู้จักช่วยเหลือตนเอง สามารถทำงานหรือเล่นร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนรู้จักแก้ปัญหาและรู้จักปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ดี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กนักเรียนอายุ 3 - 4 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนบุญสมอนุบาล อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 150 คน ในสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนอายุ 3 - 4 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนบุญสมอนุบาล สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากห้องเรียนมา 1 ห้อง จากทั้งหมดจำนวน 4 ห้องเรียน จากนั้นทำการสังเกตและบันทึกแบบ

สังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยจำนวน 48 คน แล้วนำคะแนนมาจัดเรียงลำดับจากน้อยไปมาก คัดเลือกเด็กที่มีคะแนนน้อยสุด 16 คนแรก มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดประสบการณ์การเล่นที่บ้านของไทย

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การกล้าตัดสินใจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความมั่นใจ กล้าแสดงออก สามารถพึ่งพิงตนเองได้ ความเป็นตัวของตัวเอง ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่และอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข โดยผู้วิจัยได้แบ่งความเชื่อมั่นในตนเองออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1.1 การกล้าแสดงออก ได้แก่ ความสามารถในการแสดงออกของเด็ก ซึ่งสังเกตได้จากการกล้าพูด กล้าแสดงท่าทาง กล้าลงมือกระทำ

1.2 การเป็นตัวของตัวเอง ได้แก่ ความสามารถในการปฏิบัติตนที่แสดงให้เห็นถึงการกล้าตัดสินใจ รู้จักแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้นด้วยตนเอง พึ่งพอใจ ยอมรับการกระทำของตนเอง และตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ

1.3 การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถในการร่วมกิจกรรมกับครูและเพื่อนด้วยความเป็นมิตร รู้จักช่วยเหลือ ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ และปฏิบัติตามกติกาในการเล่น

2. การเล่นที่บ้านของไทย หมายถึง การเล่นต่าง ๆ ของเด็กที่นิยมเล่นกันในชีวิตประจำวันในสมัยโบราณ เป็นการกระทำที่เป็นไปตามสัญชาตญาณของเด็กที่ต้องการความเคลื่อนไหวผ่อนคลาย ความตึงเครียด โดยสืบทอดมาจากคนรุ่นก่อนซึ่งเสาะแสวงหาวิธีการที่จะทำให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน บางประเภทมีบทร้องและบทรำประกอบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ มักมีการกำหนดขึ้นเองตามข้อตกลงของกลุ่มผู้เล่นในแต่ละท้องถิ่น บางครั้งก็เล่นเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง แต่บางครั้งก็เล่นเพื่อการแข่งขัน

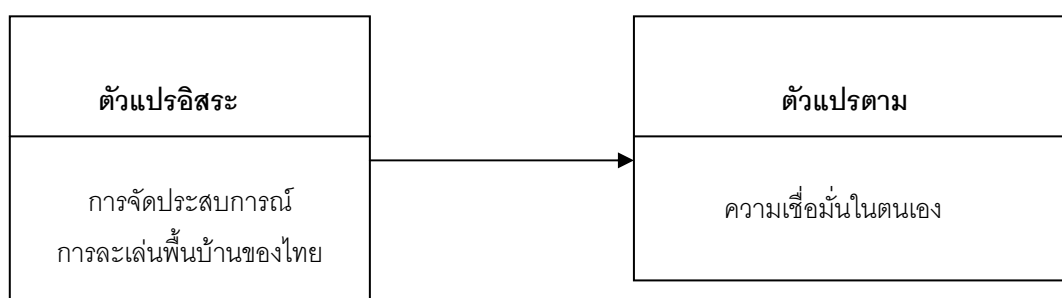
3. การจัดประสบการณ์การเล่นที่บ้านของไทย หมายถึง การจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้านของไทยในกิจกรรมกลางแจ้ง โดยวิธีการที่นักเรียนทุกคนมาร่วมกัน เพื่อทำกิจกรรมอย่างเดียวกัน เป็นกิจกรรมที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มี 12 อย่าง ได้แก่ อ้ายเข้อ้ายโขง กระโดดกบ วิ่งถอยหลัง วิ่งเหยียบเงา น้ำขึ้นน้ำลง ชีมำก้านกล้วย เสือกินวัว รำวงชิงที่นั่ง มอญซ่อนผ้า ลมเพลมพัด วีรชีวีขาว และงูกินหาง ดังมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม 3 ขั้นตอน ดังนี้คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม และขั้นสรุป

ขั้นนำ เป็นขั้นที่โดยครูนำเด็กเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ตื่นตัวและอบอุ่นร่างกายให้พร้อมทำกิจกรรมขั้นต่อไป

ขั้นตอนกิจกรรม เป็นขั้นที่ครูอธิบายกฎกติกา สารีตวิธีการเล่น แนะนำสื่ออุปกรณ์ และเปิดโอกาสให้เด็กทดลองเล่นก่อนปฏิบัติจริง ในขณะที่เด็กลงมือปฏิบัติจริงครูสังเกตพฤติกรรม โดยสังเกตการเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก ปรับตัวและเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม กระตุ้นให้เด็กดำเนินการเล่นต่อไปด้วยดี ให้กำลังใจ คำชมเชยเมื่อเด็กทำได้

ขั้นสรุป เป็นขั้นที่ครูใช้คำถามให้เด็กช่วยกันเล่าถึงสิ่งที่ตนเองได้ลงมือกระทำในการเล่น พร้อมทั้งให้แรงเสริมกับทุกคนที่ร่วมกิจกรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันและกำหนดสมมติฐานเฉพาะ ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย มีความแตกต่างของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย มีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การกล้าแสดงออก การเป็นตัวของตัวเอง และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยในแต่ละช่วงสัปดาห์เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.1 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.2 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.3.1 ทฤษฎีพัฒนาการของอีริคสัน
 - 1.3.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของ فروยด์
 - 1.3.3 ทฤษฎีโครงสร้างบุคลิกภาพของ คอลอสแมร์และริพเพิล
 - 1.3.4 ทฤษฎีบุคลิกภาพของ คาร์ล กุสตาฟ จุง
 - 1.3.5 ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์
 - 1.4 ลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.5 ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น
 - 2.1 ความหมายของการเล่น
 - 2.2 ความสำคัญของการเล่น
 - 2.3 ความหมายของการเล่นเกม
 - 2.4 ความสำคัญของการเล่นเกมกลางแจ้ง
 - 2.5 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเล่น
 - 2.6 การเล่นกับพัฒนาการทางสังคม
 - 2.7 ประโยชน์ของการเล่น
 - 2.8 บทบาทของครูในการส่งเสริมการเล่น
 - 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการละเล่นพื้นบ้านของไทย
 - 3.1 ประวัติความเป็นมาของการละเล่นพื้นบ้านของไทย
 - 3.2 ความหมายของการละเล่นพื้นบ้านของไทย
 - 3.3 ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านของไทย
 - 3.4 ประเภทของการละเล่นพื้นบ้านของไทย
 - 3.5 ประโยชน์ของการละเล่นพื้นบ้านของไทย
 - 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการละเล่นพื้นบ้านของไทย

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

1.1 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง

ได้มีผู้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ

จงใจ ขจรศิลป์ (2532 : 27) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจและมีความมั่นใจที่จะแสดงสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ตามที่ต้องการ เด็กจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น พ่อแม่ ครู เพื่อนและบุคคลอื่น ๆ ที่เด็กรู้จัก รวมทั้งมีโอกาสพบกับความสำเร็จของเด็กด้วย

อารี เกษมรัตน์ (2533 : 34) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ พร้อมทั้งเผชิญปัญหาต่าง ๆ โดยไม่ย่อท้อและสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

ศรีสุตา คัมภีร์ภัทร (2534 : 15) ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ตามที่ต้องการ กล้ากระทำ กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญเหตุการณ์ รวมทั้งจัดการกับปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งความมั่นใจในตนเองนั้นสามารถสร้างได้โดยการจัดบรรยากาศให้เด็กได้พัฒนาอย่างอิสระและอบอุ่นใจ

กรมวิชาการ (2537 : 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยให้คนเราสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ ช่วยให้เรามีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ ยอมรับผลที่เกิดขึ้นด้วยความพอใจและภาคภูมิใจ สามารถเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ และแก้ปัญหาด้วยความรู้สึกที่มั่นคง อันเป็นคุณลักษณะของผู้มีสุขภาพจิตดี มีความสุขในการดำรงชีวิต

สนธยา อ่อนน้อม (2538 : 36) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง บุคลิกภาพส่วนหนึ่งของบุคคลที่สะท้อนให้เห็นถึงการกล้าแสดงออก และมีความภาคภูมิใจในความเป็นตัวของตัวเอง มองเห็นคุณค่าความสามารถของตนเองและผู้อื่น ทำให้บุคคลนั้นปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ทุกสถานการณ์และอย่างมีความสุข

พิมพิกา คงรุ่งเรือง (2542 : 12) ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง บุคลิกภาพของบุคคลที่มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเอง รวมทั้งจัดการแก้ปัญหาและปรับตัวอยู่ในสังคมด้วยความรู้สึกที่มั่นคง เพื่อสุขภาพจิตที่ดี และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

วารุณี เจริญรัตนโชติ (2543 : 18) ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง บุคลิกภาพส่วนหนึ่งของบุคคลในการกล้าคิดกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ยอมรับผลที่เกิดขึ้นด้วยความพอใจและภาคภูมิใจ

เมทินี ด่านยังอยู่ (2544 : 9) ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกของเด็กด้วยความมั่นใจ ซึ่งสังเกตได้จากท่าทาง การกระทำ การแสดงความคิดเห็น หรือภาษาของเด็ก และใช้ชีวิตร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งความเชื่อมั่นในตนเองนั้นจะเกิดขึ้นด้วยการสร้างบรรยากาศให้เด็กได้พัฒนาอย่างอิสระและอบอุ่นใจ

ธีรภาพ วัฒนวิจารณ์ (2545 : 127) ได้กล่าวว่า ความเชื่อมั่นเป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวเรา โดยจะทำหน้าที่กำกับความคิดและความรู้สึกของเราในปัญหาต่าง ๆ และจะแสดงออกมาในลักษณะของพฤติกรรมที่ปรากฏต่อบุคคลภายนอก ซึ่งก็คือสิ่งที่เรียกกันว่าบุคลิกภาพ

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการกล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่ขี้อายไม่ประหม่า มีจิตใจมั่นคง ภาคภูมิใจในตนเอง มั่นใจในความคิดของตนเอง และพร้อมที่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น กล้าตัดสินใจโดยไม่ลังเล ไม่วิตกกังวล กล้าเผชิญต่อความจริง รู้จักการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ได้แก่ พ่อแม่ ครู ผู้เลี้ยงดู ต้องรู้จักแสดงพฤติกรรมในการยอมรับความรู้สึก ความคิดเห็น ให้กำลังใจ ให้คำชมเชยในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมกับเหตุการณ์ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น จนสามารถพัฒนา กลายเป็นบุคลิกภาพเฉพาะตน

1.2 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

ได้มีผู้ให้ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ

มาสโลว์ (Maslow. 1954 : 411) ได้กล่าวว่า คนทุกคนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จ ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self – Esteem) และต้องการให้คนอื่นยอมรับนับถือในความสำเร็จของตนด้วย ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอจะทำให้บุคคลนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถและมีประโยชน์ต่อสังคม แต่ถ้าความต้องการนี้ถูกขัดขวาง จะทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีปมด้อยหรือเสียความภาคภูมิใจในตนเองได้

ละม้ายมาศ ศรีทนต์และจรรยา สุวรรณทัต (2510 : 98) พบว่า ผลของการขาดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กจะทำให้เด็กคอยพึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ ผลที่ตามมาคือเด็กขาดความกล้าที่จะเผชิญต่ออุปสรรคหรืองานที่ยากลำบากในภายภาคหน้า ผู้ที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองย่อมกระทำการสิ่งใดสำเร็จได้ยาก เพราะความเชื่อมั่นในตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญในการฝ่าฟันความเชื่อมั่นในชีวิต

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2531 : 26) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นพื้นฐานของการเป็นผู้นำ เป็นพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ และเป็นพื้นฐานสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

อารี เกษมรติ (2533 : 20) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นลักษณะหนึ่งของบุคลิกภาพที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต การปูพื้นฐานความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นกับเด็ก จะช่วยให้เด็กกล้าคิดกล้ากระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีความสุข

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2536 : 67) กล่าวว่า เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะไม่ยอมให้ความล้มเหลวมาหยุดยั้งความต้องการเรียนรู้ใหม่ของเขา

วาสนา เจริญสอน (2537 : 20) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตของบุคคลทั่วไป ตั้งแต่เด็กเล็กจนโตเป็นผู้ใหญ่ การที่บุคคลจะประสบผลสำเร็จทั้งทางด้านการเรียน การทำงาน การใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ต้องอาศัยความเชื่อมั่นในตนเอง และต้องเป็นความเชื่อมั่นในตนเองที่เป็นสัมมาทิฐิ คือ เปิดใจยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่นเสมอ

สนธยา อ่อนน้อม (2538 : 37) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการดำเนินชีวิตของบุคคลทั่วไปตั้งแต่เด็กจนโตเป็นผู้ใหญ่ ตลอดจนความสำเร็จในการเรียนการทำงานรวมทั้งการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ศุภศรี ศรีสุคนธ์ (2539 : 35) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสำคัญต่อความสำเร็จในชีวิต ทำให้มองโลกในแง่ดี การปูพื้นฐานความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นกับเด็ก จะช่วยให้เด็กกล้าคิดกล้ากระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจและสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีความสุข

รวมทั้งกล้าคิด กล้าแสดงออก ไม่เฉยเมยต่อสภาวะการณ์ต่าง ๆ ในสังคม รวมทั้งเป็นบุคลิกภาพของผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเรียน และด้านความเป็นอยู่ในสังคมยุคปัจจุบัน

วารุณี เจริญรัตนโชติ (2543 : 19) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม เนื่องจากบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง จะประสบความสำเร็จทั้งด้านการเรียน การทำงาน สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เมื่อบุคคลในสังคมมีความสุขจะส่งผลดีต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

เมทีนี ด้านยังอยู่ (2544 : 10) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสำคัญและจะเกิดขึ้นได้เมื่อเด็กได้รับความสำเร็จจากการปฏิบัติกิจกรรมหรือกระทำสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ บุคคลยิ่งประสบความสำเร็จมากเท่าไร ย่อมทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นเท่านั้น เมื่อบุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเองเขาจะรู้สึกว่าการไม่อยู่ใต้อำนาจของคนอื่น ทำให้ความยุ่งยากใจต่าง ๆ ลดลงไป หรือหมดไปอันเป็นผลให้มีความสามารถที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น สามารถรับฟังความคิดเห็นหรือคำนิยมของผู้อื่นได้ด้วย ผู้ที่มีความเชื่อมั่นจึงมีลักษณะของบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ทุกคน เนื่องจากความเชื่อมั่นเป็นรากฐานของความกล้าที่จะลงมือกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งผลที่ตามมาจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ได้เพราะประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะเป็นบทเรียนสำหรับการตัดสินใจในครั้งต่อ ๆ ไป แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องได้รับแรงผลักดันจากบุคคลรอบข้างที่เด็กไว้วางใจ ในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ให้กล้าแสดงออกและกระทำในสิ่งที่ตนเองเชื่อมั่นว่าถูกต้องจนประสบความสำเร็จ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง คือ กล้าแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน (Erik H. Erikson ' s Neo - Freudian Analysis)

อีริกสัน (สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. 2545 : 46 – 49) ได้สร้างทฤษฎีขึ้นมาโดยเน้น

ความสำคัญของเด็กปฐมวัยว่าเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งเป็นสิ่งที่แปลกใหม่และน่าตื่นเต้นสำหรับเด็ก บุคลิกภาพจะสามารถพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละช่วงของอายุเด็กประสบสิ่งที่พึงพอใจตามขั้นพัฒนาการต่างๆ ของแต่ละวัยมากเพียงใด ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ตนพอใจในช่วงอายุนั้น เด็กก็จะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่ดี และเหมาะสมรวมถึงพัฒนาครอบคลุมถึงวัยผู้ใหญ่ด้วย ซึ่งพัฒนาการของมนุษย์มี 8 ขั้น แต่สำหรับปฐมวัยมีเพียง 4 ขั้น จึงขอกล่าวเฉพาะ 4 ขั้น ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ความเชื่อใจหรือขาดความเชื่อใจ (Trust versus mistrust) อยู่ในวัยแรกเกิด – 1 ปี เด็กมีความสัมพันธ์กับแม่ หรือผู้เลี้ยงดู เนื่องจากทารกจะพัฒนาความรู้สึกว่าตนเป็นที่ยอมรับและสามารถให้ความเชื่อใจเป็นมิตรแก่คนอื่น วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ไม่ว่าจะเป็นการอุ้ม การให้อาหาร หรือวิธีการเลี้ยงดูต่าง ๆ จะส่งผลไปสู่มโนทัศน์ของความเป็นมิตร เปิดเผย และเชื่อถือไว้นับเชื่อใจต่อสภาพแวดล้อมและบุคคลต่าง ๆ ถ้าเด็กไม่ได้รับความรักและความอบอุ่นอย่างเพียงพอ เด็กก็จะพัฒนาบุคลิกภาพของความตระหนักรู้ที่ปิดกั้นไว้วางใจและมักมองโลกในแง่ร้าย

ขั้นที่ 2 การควบคุมด้วยตนเองหรือ สงสัย / อาย (Autonomy versus doubt or shame) อยู่ในวัยอายุ 2 – 3 ปี เด็กมีความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู เนื่องจากเด็กวัยนี้เริ่มเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือตนเองสามารถควบคุมตนเองและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ เด็กจะสามารถทำงานง่าย ๆ เหมาะสมกับวัยของเด็กให้สำเร็จด้วยตนเอง เช่น การหยิบอาหารเข้าปาก เดิน วิ่ง หรือเล่นของเล่น ซึ่งถ้าพ่อแม่บังคับหรือห้าม

ไม่ให้เด็กกระทำได้ด้วยตนเอง หรือเข้มนวดเกินไปจึงทำให้เด็กเกิดความสงสัยในความสามารถของตนเอง เกิดความละอายในสิ่งที่ตนกระทำ ซึ่งจะทำให้เด็กรู้สึกว่าเขาทำอะไรได้อย่างถูกต้องและได้ผล เกิดความย่อท้อชอบฟังผู้อื่น

ขั้นที่ 3 การริเริ่ม หรือ รู้สึกผิด (Initiative versus guilt) อยู่ในวัยอายุ 3 – 6 ปี เด็กมีความสัมพันธ์กับครอบครัว เนื่องจากขั้นพัฒนาความคิดริเริ่ม หรือความรู้สึกผิด (Sense of VS. of Guilt) เด็กจะมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้อะไรต่าง ๆ รอบตัวเอง เด็กมีการเลียนแบบผู้อยู่ใกล้ชิดหรือสิ่งแวดล้อมที่ตนรับรู้ เด็กเริ่มเรียนรู้และยอมรับค่านิยมของครอบครัวและสิ่งถ่ายทอดสู่เด็ก ถ้าเด็กไม่มีอิสระในการค้นหา ก็จะส่งผลไปสู่ความคับข้องใจที่ไม่สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อจิตใจของเด็กและความรู้สึกผิดติดตัว

ขั้นที่ 4 การประสบความสำเร็จ ความขยันหมั่นเพียรหรือรู้สึกด้อย (Mastery versus inferiority) อยู่ในวัยอายุ 6 – 12 ปี เด็กมีความสัมพันธ์กับครอบครัว เนื่องจากเด็กในวัยนี้ต้องการกำลังใจเพื่อทุ่มเท ขยัน จนเกิดความสำเร็จ ชอบการแข่งขันร่วมกับเพื่อนกับกลุ่ม

ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud)

ซิกมันด์ ฟรอยด์ เป็นนายแพทย์ทางด้านรักษาโรคประสาท ได้ให้ความสำคัญของเด็กวัย 5 ปี แรกของชีวิต ซึ่งเป็นวัยที่สำคัญที่สุดของชีวิต เขาเชื่อว่าวัยนี้เป็นรากฐานของพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ และบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเด็กที่สุด คือ แม่ จะเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างสูงต่อบุคลิกภาพและสุขภาพจิตของเด็ก นอกจากนั้นได้พัฒนาทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กตั้งแต่แรกเกิด จนถึงวัยรุ่นโดยให้ชื่อว่า ทฤษฎีพัฒนาการทางเพศ (Psychosexual Development) ซึ่งทฤษฎีนี้เชื่อว่าพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคนจะขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพของร่างกาย โดยร่างกายจะเปลี่ยนแปลงบริเวณแห่งความพึงพอใจเป็นระยะ ๆ ในช่วงอายุต่าง ๆ กัน และถ้าบริเวณแห่งความพึงพอใจต่าง ๆ นี้ ได้รับการตอบสนองเต็มที่ เด็กจะมีพัฒนาการที่ดีและสมบูรณ์ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองเต็มที่ ก็จะทำให้เกิดการสะสมปัญหาและแสดงออกเมื่อเด็กโตขึ้น (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2545 : 42 – 44 ; อ้างอิงจาก Freud. 1856 – 1939) แบ่งออกเป็น 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นความพอใจอยู่บริเวณปาก (Oral) อยู่ในวัยอายุ 0 – 1 ปี เด็กจะมีความสนใจบริเวณปาก ปากนำความสุขเมื่อได้ดูดอาหารสนองความต้องการของความหิว ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองก็อาจจะทำให้เกิดความคับข้องใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นความพอใจอยู่ที่บริเวณทวารหนัก (Anal) อยู่ในวัยอายุ 1 – 3 ปี เป็นระยะที่เกี่ยวข้องกับขับถ่าย เด็กเกิดการเรียนรู้การขับถ่าย ถ้าเด็กไม่ถูกบังคับจะเกิดความพอใจ ไม่ขัดแย้ง ไม่เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์

ขั้นที่ 3 ขั้นความพอใจอยู่ที่อวัยวะเพศ (Phallic) อยู่ในวัยอายุ 3 – 6 ปี เป็นระยะที่เกี่ยวข้องกับอวัยวะสืบพันธุ์ เด็กเกิดความสนใจ อยากรู้ อยากเห็นสภาพร่างกายที่แตกต่างไปตามเพศ เด็กจะเรียนรู้บทบาททางเพศของตน โดยเลียนแบบบทบาทพ่อแม่ของตน ต้องการความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่

ขั้นที่ 4 ขั้นก่อนวัยรุ่น (Latency) อยู่ในวัยอายุ 6 – 11 ปี เป็นระยะที่เด็กเริ่มสนใจสังคม เพื่อนฝูง พลังต่าง ๆ ในขั้นทั้ง 3 ยังแฝงอยู่ไม่แสดงปรากฏออกมา เด็กจะพยายามปรับตัวให้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ

ชั้นที่ 5 ชั้นวัยรุ่น อยู่ในวัยอายุ 13 – 18 ปี (วัยผู้ใหญ่) เป็นชั้นที่เด็กมีความสนใจในเพศตรงข้ามมากขึ้น และเป็นจุดเริ่มต้นความรักระหว่างเพศ

ทฤษฎีโครงสร้างบูรณาการแห่งบุคลิกภาพของคลอสแมร์และริฟเฟิล (เชดส์คัตต์ โฆวาสิษฐ์. 2516 : 5 – 6 ; อ้างอิงจาก Klausmeier and Ripple . 1971 : 557)

คลอสแมร์และริฟเฟิล (Klausmeier and Ripple , 1971 : 557) กล่าวว่า บุคลิกภาพของมนุษย์ที่แสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้นเป็นไปตามโครงสร้างบูรณาการ ซึ่งแสดงรายละเอียดโครงสร้างเรียงตามลำดับได้ดังต่อไปนี้

1. ความเจริญทางร่างกายหรือสุขภาพ
2. พฤติกรรมทักษะ หรือ ความสัมพันธ์ของระบบกล้ามเนื้อ
3. ความสามารถทางด้านการคิด
4. ความสามารถด้านการปรับตัว
5. อุดมคติ หรือ มโนภาพแห่งตน

อิทธิพลของโครงสร้างบูรณาการแห่งบุคลิกภาพที่มีต่อพฤติกรรมของมนุษย์นั้น คลอสแมร์ แยกกล่าวถึงแต่ละด้านตามลำดับดังนี้ ด้านสุขภาพและพฤติกรรมทักษะ (Health and Psychomotor Skills) กล่าวได้ว่า ความบกพร่องในด้านหนึ่งด้านใดหรือหลาย ๆ ด้านของพฤติกรรมทักษะอาจก่อให้เกิดการขัดขวางบูรณาการทางบุคลิกภาพของบุคคล การที่บุคคลไม่สามารถใช้หรือแสดงทักษะทางร่างกาย (Physical Skill) อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมไปทางก้าวร้าว หรือในทางที่ขัดต่อความต้องการของสังคมได้ ดังนั้นการศึกษาบุคลิกภาพจึงต้องคำนึงถึงลักษณะทางกายภาพ สุขภาพ และทักษะในการใช้ความสัมพันธ์ของระบบกล้ามเนื้อของบุคคลด้วย

บุคลิกภาพทางด้านความสามารถในการคิด มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์เช่นเดียวกับที่สุขภาพและพฤติกรรมทักษะที่มีอิทธิพลต่อบูรณาการของบุคลิกภาพ เพราะผู้ที่มีความสามารถในการคิดสูงย่อมที่จะเรียนรู้ได้ดี และสามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมได้ดีกว่าผู้ที่มีความสามารถทางด้านการคิดต่ำ

บุคลิกภาพทางด้านการปรับตัวนั้นมีผลต่อบูรณาการแห่งบุคลิกภาพ เพราะว่า การปรับตัวของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการแก้ปัญหาอันเป็นผลจากการที่บุคคลนำกลวิธีต่าง ๆ ของตนมาใช้เมื่อประสบภาวะอันก่อให้เกิดข้อขัดแย้ง ซึ่งกลวิธีต่าง ๆ เหล่านี้จะสรุปรวมเป็นบุคลิกภาพของเขาในการปรับตัว

บุคลิกภาพทางด้านมโนภาพแห่งตนหรือทางด้านทัศนคติ มโนภาพแห่งตน เป็นสิ่งที่บุคคลแต่ละคนอ้างถึงตนเอง หรือเป็นความคิดส่วนตัวของเขามีสื่อบุคลิกภาพของเขา เป็นผลรวมทั้งหมดของความหมายของทัศนคติ และความรู้สึกที่ตัวของเขาเองมีอยู่ ซึ่งพัฒนาขึ้นมาตามลำดับ เมื่อบุคคลสามารถแยกตนออกจากข้อกำหนดของสภาพแวดล้อมซึ่งจะพัฒนาไปสู่ความมั่นคงตามวัยที่เพิ่มขึ้นของบุคคลและบุคลิกภาพของบุคคลทางด้านทัศนคติและความรู้สึกของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างช้า ๆ หรือไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาที่เปลี่ยนไป

ทฤษฎีบุคลิกภาพของคาร์ล กุสตาฟ จุง (Carl Gustav Jung ' s Personality Theory)

คาร์ล กุสตาฟ จุง มีความเชื่อในเรื่องของจิตไร้สำนึกซึ่งสะสมมาแต่อดีต (Collective Unconscious) หรือประสบการณ์ในจิตไร้สำนึก (Personal Unconscious) เน้นว่าชาติพันธุ์หรือชาติกำเนิดเป็นจุดเริ่มต้น

ของบุคลิกภาพ และพัฒนาการของบุคลิกภาพเริ่มจากการปฏิสนธิไปตลอดจนชั่วชีวิต สำหรับความรู้สึกทางเพศจะมีบทบาทสำคัญก่อนอายุ 5 ขวบ และจะมีบทบาทสำคัญสูงสุดในช่วงวัยรุ่น บุคลิกภาพในช่วงวัยรุ่นนั้นจะพัฒนาไปในแบบต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไป คาร์ล กุสตาฟ จุงได้แบ่งลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลเป็น 2 ประเภท คือ

1. ลักษณะของบุคลิกภาพแบบเก็บตัว (Introvert) มีลักษณะไม่สนใจสิ่งแวดล้อมเท่ากับตนเอง ชอบคิด ทำอะไรเงียบ ๆ คนเดียว ไม่ชอบเข้าสังคม อารมณ์อ่อนไหวง่าย เก็บความทุกข์ไว้กับตนเอง ไม่มีความมั่นใจในตนเอง หากบุคคลมีลักษณะดังกล่าวมากจะมีโอกาสเกิดความผิดปกติทางจิต ทางอารมณ์ และมีผลกระทบต่อบุคลิกภาพได้มาก

2. ลักษณะบุคลิกภาพแบบเปิดเผย (Extrovert) มีลักษณะตรงกันข้ามกับพวกเก็บตัวสนใจสิ่งแวดล้อม ชอบเข้าสังคม เปิดเผย มีเพื่อนมาก ไม่ชอบเก็บความทุกข์ แต่จะพูดระบายให้คนอื่นจนหมด มักจะสนใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกภายนอกมากกว่าสนใจในเรื่องของตน

ลักษณะบุคลิกภาพทั้ง 2 แบบที่กล่าวมานั้นไม่สามารถจะแยกกันได้อย่างเด็ดขาด เพราะคนส่วนมากมีลักษณะบุคลิกภาพแบบกลาง ๆ (Ambivert) กำกึ่งระหว่างเก็บตัวและแบบเปิดเผย ซึ่งบุคลิกภาพที่พอเหมาะสามารถปรับตัวอยู่ได้ในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังเน้นว่าการพัฒนาของบุคลิกภาพมีเป้าหมายสูงสุด คือ ใ้บุคคลเข้าใจตนเองเพื่อจะได้พัฒนาตนเองได้โดยไม่หยุดยั้งและมีเรื่องของพันธุกรรมเป็นตัวที่มีบทบาทสำคัญ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพื้นฐานของสัญชาตญาณและสืบเผ่าพันธุ์ (ลักษณะ สรีรวิพน. 2544 : 141 – 142)

ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Need Hierarchy)

อับราฮัม มาสโลว์ นักจิตวิทยาคนหนึ่งในกลุ่มทฤษฎีที่เน้นการมองความเป็นมนุษย์ หรือมนุษย์มีศักยภาพ (Human Potential theory) เขาเชื่อว่ามนุษย์มีคุณภาพนั้นเนื่องมาจาก มีความคิด ความรู้สึก ความรู้ตระหนักและการแสวงหาสิ่งที่ดีงาม ค้นหาเป้าหมายของชีวิตให้ได้รับสิ่งที่มีความหมายต่อตน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความสามารถในการเรียนรู้ที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่รอดได้ (existence) (Sprintall. 1998) และมนุษย์ทุกคนมีความต้องการแสวงหาสิ่งแปลกใหม่ที่จะสนองความต้องการให้แก่ตนเองทั้งสิ้น ลักษณะที่มีคุณภาพของมนุษย์ลักษณะนี้จัดเป็นความต้องการของมนุษย์เรียงเป็นลำดับขั้นจากขั้นต่ำสุดไปขั้นสูงสุด แบ่งเป็น 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการตอบสนองร่างกาย (Physiological needs) ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศ อุณหภูมิ การนอนหลับ การขับถ่าย เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) ได้แก่ ความรู้สึกมั่นคง การได้รับการปกป้อง ความมั่นคงจากครอบครัว ปลอดภัยจากความวิตกกังวล การหลีกเลี่ยงอันตราย ความเจ็บป่วยต่าง ๆ ความต้องการกฎหมายคุ้มครอง

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรัก (Love needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก อยากให้ตนเป็นที่รัก มีการยอมรับตนเอง ตั้งแต่กลุ่มครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มสังคม กลุ่มทำงาน เป็นต้น

ขั้นที่ 4 ความต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น (Esteem needs) ได้แก่ ความต้องการให้ผู้อื่นมายกย่อง การได้รับการยอมรับจากเพื่อน กลุ่มคน และความภาคภูมิใจ

ขั้นที่ 5 ความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization needs) ได้แก่ ความต้องการสูงสุดของบุคคล กระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และตามความสามารถพิเศษของตน

มาสโลว์แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 2 อย่าง คือ

1. ความต้องการขั้นต่ำที่ต้องได้รับการตอบสนอง ขาดไม่ได้ ต้องการตอบสนองจากปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ความต้องการด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ และความต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นวัยต้องได้รับการดูแล เอาใจใส่ ต้องการให้พ่อแม่ ดูแลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเด็กช่วงนี้ต้องการขั้นนี้มาก

2. ความต้องการขั้นสูงเพื่อพัฒนาตน คือ ความต้องการที่จะเจริญเติบโตหรือพัฒนาเต็มที่ตามศักยภาพของตน เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นมนุษย์เราจะมีความต้องการขั้นสูงได้ก็ต้องมีความต้องการขั้นต่ำครบเสียก่อน (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2545 : 24 – 26 ; อ้างอิงจาก Maslow Feeney. 1987)

มาสโลว์ มองเห็นว่าความต้องการจะพัฒนาความต้องการในขั้นสูงจะเกิดขึ้นถ้าความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนอง และการที่คนตระหนักถึงความสามารถของตนเองว่าสามารถทำอะไรได้หรือไม่ได้ จะนำไปสู่ความมั่นใจในตนเอง และนำไปสู่การกล้าตัดสินใจ และกล้าเสี่ยงเมื่อให้อิสระในการเลือกเขาจะเลือกเดินไปข้างหน้า ซึ่งผู้มีบทบาทสำคัญในการตอบสนองความต้องการเพื่อพัฒนาให้เด็กเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์คือ พ่อแม่ ครู สำหรับในโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนนั้น การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กควร จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้มีลักษณะผ่อนคลายไม่ตึงเครียดให้เด็กมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นสถานที่ปลอดภัย แสดงให้เด็กเห็นว่าได้รับความสนใจและเป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียน กระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดแสดงความคิดเห็นจัดประสบการณ์เรียนเพื่อช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จ (พรณี ช. เจนจิต. 2528 : 235 – 260)

จากทฤษฎีดังกล่าว สรุปได้ว่า พัฒนาการในช่วงแรกเกิด – 6 ปี มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของแต่ละคน พันธุกรรม สิ่งแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและประสบการณ์รอบด้านอย่างประสบผลสำเร็จ ย่อมส่งผลให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกายและจิตใจควบคู่กันไป ทำให้เด็กมีโอกาสสร้างรูปแบบพฤติกรรมของตนเองขึ้นเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี กล้าแสดงออก ความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม กลายเป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์และมีคุณค่าแก่สังคมไทยในอนาคตได้

1.4 ลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

ได้มีผู้กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ สมพงษ์ ตรีพัฒน์ (2517 : 24 – 25) ได้สรุปถึงลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนี้

1. กล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น
2. ไม่ขี้อาย ไม่ประหม่า ไม่เคอะเขิน
3. จิตใจมั่นคง เปลี่ยนความเชื่อยาก มั่นใจในความคิดของตนเอง
4. กล้าตัดสินใจไม่ลังเล
5. ไม่วิตกกังวล
6. กล้าเผชิญกับความเป็นจริง
7. มีจิตใจเด็ดเดี่ยวแน่วแน่

โรเจอร์ (Roger) และมาสโลว์ (Maslow) เห็นว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กนั้นเกิดจากความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เกี่ยวกับงาน ถ้าเด็กได้รับรู้ว่าประสบการณ์ที่เขาได้รับนั้นทำให้เขามีค่า มีความสำคัญเป็นที่ยอมรับของคนอื่นและคนอื่นมีความรู้สึกที่ดีต่อเขา เด็กก็จะมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนในทางที่ดีและความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนในทางที่ดีนั้นจะเป็นตัวกำหนดให้เด็กแสดงลักษณะพฤติกรรมที่เรียกว่า เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง (ประดิษฐ์ อูปรมย์. 2526 : 37 – 38)

ฉันทนา ภาคกงข (2533 : 1) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่า โดยทั่วไปจะมีความกล้าในการแสดงออก กล้าตัดสินใจและมีความมั่นใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ตามที่ต้องการ มองโลกในแง่ดี ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ และมีความรับผิดชอบในหน้าที่สูง

ธีรภาพ วัฒนวิจารณ์ (2545 :127) กล่าวว่า คนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นคนที่มีลักษณะมั่นคง ไม่ลังเลในการตัดสินใจ ไม่วิตกกังวลต่อสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ไม่พุ่มพวยหรือกังวลต่อสิ่งที่เกิดขึ้นไปแล้ว สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ และเมื่อประเมินว่าตัวเองไม่พร้อมก็กล้าและมั่นใจที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า เด็กที่มีความมั่นใจในตนเองจะเป็นเด็กที่กล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าคิดและปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าดีแล้วถูกต้องแล้ว มีบุคลิกภาพที่เปิดเผยแสดงความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักปรับตัวให้เข้าสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้ง่าย ในขณะเดียวกันก็พร้อมที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อย่างมีเหตุผล และพร้อมจะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นที่ตนเองมั่นใจว่าจะทำสิ่งนั้น ๆ ได้ดีกว่าตน เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.5 ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็ก บุคคลผู้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก ก็คือผู้มีส่วนในการสร้างประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมให้กับเด็ก ซึ่งได้แก่ พ่อแม่ ผู้ใกล้ชิด ครู เพื่อน และบุคคลที่เด็กรู้จัก นอกจากนี้แล้ว สิ่งแวดล้อมทางบ้าน สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน และสิ่งแวดล้อมทางสังคมก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กด้วยเช่นกัน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2524 : 38 – 40)

สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว (2526 : 19) กล่าวว่า เด็กจะมีความมั่นใจในตนเองได้ก็ต่อเมื่อได้รับความรัก ความสนใจจากพ่อแม่ ได้รับการส่งเสริมให้แสดงความคิดเห็นและมีอิสระในการตัดสินใจ ส่วนเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองนั้น มีสาเหตุมาจากถูกพ่อแม่ควบคุมให้ปฏิบัติตามอยู่ในขอบเขตที่พ่อแม่เห็นชอบ ทำให้เด็กขาดอิสระที่จะคิด หรือตัดสินใจด้วยตนเอง

อารี เกษมรติ (2533 : 23) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ การจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่โรงเรียนมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กทั้งสิ้น ฉะนั้นพ่อแม่ ครูและผู้ใกล้ชิด จึงควรให้ความรักความอบอุ่น มีเหตุผลให้อิสระเด็กในการตัดสินใจ จัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความสามารถของตนอย่างเต็มที่

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2536 : 66) กล่าวว่า เด็กสร้างความเชื่อมั่นในตนเองมาจากครอบครัว จากการเกิดความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เกี่ยวกับตนเองทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ซึ่งเป็นความคิดพื้นฐานหรือความเชื่อเบื้องต้นทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเองหรือขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อเด็กได้รับความรัก ความสนใจจากพ่อแม่ การส่งเสริมให้เด็กแสดงความคิดเห็นและมีอิสระในการตัดสินใจเด็กจะเชื่อมั่นในตนเอง หากเด็กถูกพ่อแม่ควบคุมให้ปฏิบัติตามอยู่ในขอบเขตที่พ่อแม่ต้องการทำให้เด็กขาดอิสระที่จะคิดหรือตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อพบกับปัญหาที่ไม่สามารถตัดสินใจได้เพราะไม่เคยฝึกการแก้ปัญหามาก่อน เด็กก็ถูกเลี้ยงดู

มาด้วยการตำหนิและลงโทษจะทำให้เด็กไม่กล้าแสดงออก ชักช้า ประหม่า และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะความกล้าและความอยากแสดงออกนั้นถูกลงโทษมาตั้งแต่เด็ก เมื่อเป็นผู้ใหญ่ความผิดพลาดในอดีตจะคอยตอกย้ำและเตือนอยู่ตลอดเวลาว่า ” อย่าพูด อย่าคิด อย่าทำ ”

สนธยา อ่อนน้อม (2538 : 40) กล่าวว่า ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัย สถาบันที่สำคัญคือสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา เนื่องจากสถาบันครอบครัวเป็นผู้ให้การเลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่น รวมทั้งให้โอกาสเด็กที่จะกระทำการต่าง ๆ ส่วนสถาบันการศึกษาเป็นผู้ส่งเสริมโดยการจัดบรรยากาศและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก รวมทั้งให้การสนับสนุนเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางความคิด ความสามารถของเด็กแต่ละคน โดยไม่นำมาเปรียบเทียบกับคนอื่น อันเป็นผลต่อการส่งเสริมพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กต่อไป

พิมพ์ภา คงรุ่งเรือง (2542 : 16) กล่าวว่า ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง สถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดู ให้ความรักความอบอุ่น และสถาบันการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอีกสถาบันหนึ่งในการมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความมั่นคงทางจิตใจ รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ อันเป็นผลต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กต่อไป

เมทินี ด่านยังอยู่ (254 : 12) กล่าวว่า ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง สถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดูให้ความรักและความอบอุ่น รวมทั้งให้โอกาสเด็กกระทำการต่าง ๆ สถาบันการศึกษาเป็นอีกสถาบันหนึ่งซึ่งมีส่วนสำคัญในการจัดบรรยากาศและกิจกรรมต่าง ๆ ให้เด็กได้ฝึกฝนให้ความรักความอบอุ่น ความเป็นกันเองและให้ความเป็นมิตร รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มที่ ยอมรับในความสามารถของเด็กแต่ละคน โดยผู้ใหญ่หรือบุคคลรอบข้างไม่นำเด็กของเราไปเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2524 : 40 – 41) กล่าวว่า ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง สถาบันการศึกษาเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก ดังนั้นครูจึงเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเด็กโดยรับช่วงต่อจากพ่อแม่ เด็กที่มาพบกับครูจึงมักมีลักษณะของการมีหรือไม่มี ความเชื่อมั่นในตนเองมาบ้างแล้วจากบ้าน การส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กสำหรับครูในระยะเริ่มแรกก็คือการสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้เด็กทุกคนรู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่กับครูด้วยการแสดงความเป็นมิตรกับเด็ก พูดคุยกับเด็กอย่างเป็นกันเอง อดทนที่จะฟังเขาพูดอย่างตั้งใจ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มที่ และยอมรับความสามารถที่เด็กมีอยู่แตกต่างกัน โดยไม่เอาความสามารถที่เหนือกว่าของเด็กคนหนึ่งไปเปรียบเทียบกับอีกคนหนึ่งแล้วทำให้คนหลังรู้สึกท้อจนไม่สามารถทำได้เท่าเทียมกับเพื่อนคนอื่น แต่ควรยกย่องหรือชี้ให้เด็กแต่ละคนเห็นว่าทุกคนต่างก็มีความสามารถพิเศษเฉพาะอย่างแตกต่างกัน เด็กแต่ละคนควรแสดงความสามารถของตนให้เต็มที่

อรพิน หงวนศิริ (2534 : 243 – 250) กล่าวว่า ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ครูควรส่งเสริมและพัฒนาการควบคุมตนเองของเด็กโดยใช้กลวิธีแนะแนวทาง เช่น เป็นแบบอย่างที่ดี และสนับสนุนพฤติกรรมที่ดีของเด็ก กิจกรรมที่ควรเปิดกว้างให้เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างมีความสุข สนุกสนาน

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2516 : 14) กล่าวว่า ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยนั้น ควรจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้ฝึกฝนเพิ่มเติมเป็นพิเศษอยู่เสมอ จนมีทักษะและความสามารถสูงในที่สุด จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองขึ้น

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นตนเองในเด็กปฐมวัยนั้น สถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการให้ความรักความอบอุ่น ความสนใจ กำลังใจ ความเอื้ออาทรจากพ่อแม่และบุคคลใกล้ชิด รวมทั้งให้โอกาสเด็กกระทำการต่าง ๆ ได้สำเร็จตามวัยและวุฒิภาวะ สถาบันการศึกษาก็เป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เพราะเป็นส่วนสำคัญในการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งจัดเตรียมกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กได้ฝึกฝนจนเกิดเป็นความชำนาญและประสบผลสำเร็จในกิจกรรมนั้น ๆ อย่างสม่ำเสมอและเต็มตามศักยภาพ โดยการให้ความรัก ความเมตตา ความเป็นกัลยาณมิตร เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ได้แสดงออกอย่างเต็มที่ รวมทั้งให้เวลาและกำลังใจแก่เด็กเมื่อเด็กล้มเหลว เพราะปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะหล่อหลอมเชื่อมโยงรวมกันเป็นพลังผลักดันให้เด็กประสบผลสำเร็จ ซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง นั่นคือ การเป็นบุคคลที่กล้าพูด กล้าคิด กล้าแสดงออก มีบุคลิกภาพที่เปิดเผย มองโลกในแง่ดี และรู้จักการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง

งานวิจัยต่างประเทศ

นักการศึกษาต่างประเทศได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ

มูสเสน (Mussen. 1969 : 261) ศึกษาพบว่าพ่อแม่ที่ให้โอกาสและได้รับการสนับสนุนความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็น จะทำให้เด็กมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง พึ่งตนเองได้ มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก สามารถเผชิญสถานการณ์ใหม่ โดยไม่วิตกกังวล และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

โบว์แมนและแมททิว (ประดิษฐ์ อุปรมย์. 2524 : 39 ; อ้างอิงจาก Bowman and Mathews. 1960) ของแมกซ์เวลล์ (Maxwell. 1960) ได้สรุปตรงกันว่าลักษณะบุคลิกภาพที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับเด็กที่ประสบความสำเร็จในการเรียน คือ การที่เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง

แมน (Man. 1969 : 152 – 174) ได้สรุปการวิจัยของเขาว่าลักษณะความเป็นผู้นำมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับลักษณะแสดงตัวและความสามารถในการปรับตัว ไม่มีความวิตกกังวล

เพนเตอร์ (Painter. 1968 : 7650 – 8) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการจุใจกับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชายระดับมหาวิทยาลัย พบว่า ระดับความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสามารถในการจุใจ กล่าวคือ คนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีความสามารถในการจุใจและมักจะได้เป็นผู้นำ

กัวร์ (Goor. 1974 : 3514 – A) พบว่าเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีความสามารถในการแก้ปัญหา กล้าแสดงออกในความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำ

ชอร์แบน (Shoban. 1950 : 148) ศึกษาพบว่า บิดามารดาที่เข้มงวดกับบุตร จะทำให้บุตรขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความกล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง

แรดเก (Radke. 1964 : 396) พบว่า บุตรจากครอบครัวที่พ่อแม่ยอมรับจะมีลักษณะเชื่อมั่นในตนเองเป็นที่ยอมรับของสังคมให้ความร่วมมือกับเพื่อนฝูงไว้อย่างดี

เบรคเดนิริจ (Brechenridge. 1965 : 80 – 249) อ้างถึงการศึกษาของสตอร์ทเธอร์ (Strother) และแจ๊ค (Jack) พบว่า การได้รับการยอมรับจากครอบครัวจะเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็ก

สามารถพัฒนาความคิดเรื่องการนับถือตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความสามารถในการควบคุมตนเองมีความรับผิดชอบและมีความสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย

งานวิจัยในประเทศ

นักการศึกษาในประเทศได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ

ปราโมทย์ เยี่ยมสวัสดิ์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการเล่นเป็นกลุ่มแบบร่วมกันกำหนดวิธีเล่นเองที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออกและด้านความกล้าตัดสินใจของเด็กอนุบาลพบว่า

1. ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กอนุบาลที่เล่นเป็นกลุ่มแบบกำหนดวิธีเล่นเอง สูงกว่าความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กอนุบาลที่เล่นเป็นกลุ่มแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออกของเด็กอนุบาลที่เล่นเป็นกลุ่มแบบกำหนดวิธีเล่นเอง สูงกว่าความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออกของเด็กอนุบาลที่เล่นเป็นกลุ่มแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าตัดสินใจของเด็กอนุบาลที่เล่นเป็นกลุ่มแบบกำหนดวิธีเล่นเอง สูงกว่าความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าตัดสินใจของเด็กอนุบาลที่เล่นเป็นกลุ่มแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศุภสี ศรีสุนทร (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบดนตรีไทยกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมทั้ง 2 แบบ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์

วารุณี เจริญรัตนโชติ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลอง พบว่า

1. เด็กปฐมวัยตลอดช่วงเวลาที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองเมื่อเทียบกับก่อนการทดลองมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงระดับความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยตลอดช่วงเวลาก่อนการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองเด็กปฐมวัยมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงระดับความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลอง
2. เด็กปฐมวัยที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองสูงและต่ำ ตลอดช่วงเวลาที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองเมื่อเทียบกับก่อนการทดลองมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองสูงและต่ำมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงระดับความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลอง

เมทินี ด่านยังอยู่ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากการจัดประสบการณ์การเล่นสมมุติ พบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นสมมุติ ในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วง

สัปดาห์ พบว่า คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้น นอกจากนั้นเมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความภาคภูมิใจในตนเอง พบว่า คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองทั้ง 3 ด้าน มีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์แบบคะแนนรวมทั้งหมด ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นคุณลักษณะอีกอย่างหนึ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้น เพราะมีความสำคัญต่อบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัยเนื่องจากมีส่วนทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมกล้าแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ โดยบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้เลี้ยงดู และครู ซึ่งต่างมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นเพื่อให้เกิดพฤติกรรมหรือสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดเด็กปฐมวัยพบความสำเร็จ เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เพียงพอที่จะนำไปสู่การมีเจตคติที่ดีต่อตนเอง ซึ่งจะพัฒนากลายเป็นความเชื่อมั่นในตนเองในที่สุด

2. เอกสารและงานที่เกี่ยวข้องกับการเล่น

2.1 ความหมายของการเล่น

ได้มีผู้ให้ความหมายของการเล่นไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ

รูท กริฟฟิท (Ruth Griffiths. 1937) กล่าวว่า การเล่นคือการแก้ปัญหาของเด็ก

มากาเร็ท โลเวนเฟลด์ (Magaret Lowenfeld. 1967) กล่าวว่า การเล่นเป็นการแสดงออกถึงจินตนาการของเด็กทำให้เด็กได้ตระหนักถึงสภาพแวดล้อม นอกจากนั้นการเล่นเป็นการเตรียมตัวสำหรับชีวิตในอนาคตของเด็กอีกด้วย

ซูซานไอแซค (Susan Isaacs. 1972) กล่าวว่า การเล่นเป็นกระบวนการพัฒนาของเด็กทั้ง 4 ทาง ได้แก่ ทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กล่าวว่า การเล่นหมายถึง ทำเพื่อสนุกหรือผ่อนคลาย

บุญเยี่ยม จริตดอน (2524 : 92 –93) ได้สรุปความหมายของการเล่นไว้ ดังนี้

1. การเล่น คือ การใช้กำลังที่เหลือใช้ให้เป็นประโยชน์
2. การเล่น คือ การพักผ่อน ขณะที่เด็กเล่นเด็กได้ผ่อนคลายความตึงเครียด ได้พักผ่อนไปในตัว
3. การเล่นเป็นการเตรียมเด็กสำหรับชีวิตในอนาคต เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักหน้าที่ของตนเองที่จะต้องกระทำในอนาคตได้

นิรมล ชยุตสาหกิจ (2524 : 1) กล่าวว่า การเล่นเป็นการกระทำที่เป็นผลรวมของพฤติกรรมทั้งหมดของเด็ก การเล่นเป็นการปรับตัวเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งรอบตัว และนำข้อมูลที่รู้ และเข้าใจไปสะสมไว้ในโครงสร้างทางสติปัญญาเพื่อปรับขยายโครงสร้างเดิมให้กว้างใหญ่ขึ้น อันเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะรับการเรียนรู้ต่อไป

ฉวีวรรณ กิณาวงศ์ (2533 : 112) กล่าวว่า การเล่นของเด็กเป็นกิจกรรมหรือการกระทำใด ๆ ที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็ก เพราะการเล่นเกิดจากความสมัครใจของเด็กเอง ไม่มีการบังคับใด ๆ ทั้งสิ้น ลักษณะและประเภทของการเล่นแต่ละอย่างย่อมจะแตกต่างกันออกไปตามวัย และความต้องการของเด็ก

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า การเล่น หมายถึง กิจกรรมที่เด็กเล่นตามความสนใจของตัวเอง เพื่อพัฒนาความพร้อมครบทั้ง 4 ด้าน การเล่นจะเป็นการเรียนรู้ของเด็กได้ต้องผ่านการลงมือกระทำ กระทำซ้ำ ๆ จนเกิดเป็นองค์ความรู้และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประยุกต์กับสถานการณ์อื่นที่ใกล้เคียงเหมาะสมตามวัยและวุฒิภาวะ

2.2 ความสำคัญของการเล่น

คนในทุกวันนี้ยังมีความเข้าใจในเรื่องของคุณค่าของการเล่นที่ค่อนข้างจะสับสนอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นผลเนื่องมาจากอิทธิพลของความคิดของคนในอดีต ที่ไม่เห็นคุณค่าของการเล่นโดยถือว่าการเล่นเป็นสิ่งที่ไม่ดี ดังนั้นจึงมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ

โอลสัน (Olson. 1959) ได้อธิบายถึงคุณค่าของการเล่นโดยอธิบายในรูปของทฤษฎีซึ่งเขาแบ่งออกเป็น 3 ทฤษฎีด้วยกัน คือ

1. ทฤษฎีการเกิดซ้ำ (Recapitulation Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวว่า การเล่นของเด็กนั้นจะต้องพัฒนาไปตามขั้นตอน ซึ่งเป็นลักษณะที่ทุกคนจะต้องผ่านขั้นตอนนั้น ๆ ฉะนั้นการเล่นจะเป็นการชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการของเด็ก จากทฤษฎีนี้อาจจะกล่าวได้ว่าเด็กในอายุที่ใกล้เคียงกัน ในสังคมเดียวกัน จะต้องเล่นคล้าย ๆ กัน แต่โอลสันพบว่าเมื่อพิจารณาถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ แล้ว การเล่นของเด็กไม่ได้เป็นไปตามทฤษฎีที่กล่าวไว้ ซึ่งการเล่นของเด็กจะแตกต่างกันไปตามอายุและประสบการณ์ เขาพบว่าเด็กที่อายุใกล้เคียงกันจะพัฒนาการเล่นที่แตกต่างกันอย่างมากระหว่างวัยกับความสนใจ อีกทั้งเด็กที่อายุต่างกันอาจจะเล่นในสิ่งที่เหมือน ๆ กันได้เช่นกัน

2. ทฤษฎีสันทนาการ (Recreation Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวว่าการเล่นเป็นการลดความเครียดและช่วยให้ผ่อนคลายอารมณ์

3. ทฤษฎีการเตรียม (Preparatory Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวว่าการเล่นเป็นการเตรียมเด็กไปสู่ชีวิตและการทำงาน อีกทั้งเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักแสดงบทบาทต่าง ๆ ที่เขาคาดหวังว่าจะเป็นในอนาคตด้วย

แฟรงค์ (Frank . 1957) ได้กล่าวไว้ว่า การเล่นเป็นวิถีทางที่เด็กเรียนในสิ่งที่ไม่มีใครสอนได้ เป็นวิถีทางให้เขาได้สำรวจโลกแห่งความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ เวลา สิ่งของ สัตว์ และมนุษย์ จึงอาจกล่าวได้ว่าการเล่นเป็นการทำงานของเด็กนั่นเอง นอกจากนี้การเล่นยังทำให้เด็กเกิดความพึงพอใจและสนุกสนานอีกด้วย

สคราร์ฟ (Scrafe . 1966) มีความเห็นว่า การเล่นเป็นกระบวนการศึกษา โดยที่การเล่นของเด็กนั้น เป็นวิถีทางที่เขาจะสำรวจและทดลอง ในเวลาเดียวกันกับที่เขาสร้างความสัมพันธ์กับโลกที่เขาอยู่ด้วยตัวเขาเอง ในกระบวนการเล่นนั้นเขาเรียนรู้ที่จะเรียน ตลอดจนการเรียนรู้ที่จะอยู่ในโลก ที่จะใช้ชีวิตในการทำงาน และพัฒนาทักษะต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังจะทำให้เขาเกิดความมั่นใจ และในการเล่นนั้นเด็กจะเข้าใจตัวเองตลอดเวลา

หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 85 – 86) มีความเห็นว่า การเล่นเป็นส่วนสำคัญของชีวิตเด็ก และมีคุณค่าต่อพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การเล่นทำให้เด็กเรียนรู้ การรู้จักคิดเปลี่ยนแปลง คิดยืดหยุ่น เช่น การนำเชือกมาผูกแทนชิงช้า ปั่นเล่นบนก้อนหินแทนการปั่นเล่นบนเครื่องเล่นในโรงยิม ใช้ไม้ก้านกล้วยสมมุติเป็นม้า การเล่นจะช่วยให้เด็กฝึกจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เด็กจะสร้างภาพพจน์และเรื่องราวต่าง ๆ แม้แต่เรื่องในใจของตนเอง เด็กจะฝึกเลียนเสียงธรรมชาติ เสียงสัตว์ เด็ก

จะศึกษาหาวิชาการใหม่ ๆ จากการเล่นวัสดุ สิ่งของ จะเห็นได้ว่า การเล่นมีความสำคัญมากต่อชีวิตในวัยเด็ก การเล่นชนิดต่าง ๆ จะส่งผลให้เด็กมีความเจริญงอกงาม และพัฒนาการครบทุกด้าน

พัชรี สวนแก้ว (2536 : 58) มีความเห็นว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่สำคัญมากต่อเด็ก เพราะนอกจากจะเป็นธรรมชาติของเด็กแล้วการเล่นยังเป็นสิ่งที่นำไปสู่การเรียนรู้จักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว สิ่งเหล่านี้จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เด็ก นอกจากนี้การเล่นยังช่วยให้เด็กได้พัฒนาไปสู่วิถีทางการดำเนินชีวิต

เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ประสบการณ์ที่เด็กได้จากการเล่นจะนำไปสู่การรับผิดชอบต่อตนเอง ช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

กรมวิชาการ (2540 : 5) มีความเห็นว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทำการทดลอง สร้างสรรค์คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การเล่นช่วยพัฒนาร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม เป็นทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์เรียนรู้สิ่งแวดล้อมกับธรรมชาติรอบตัว “ การเล่น “ เป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 7) มีความเห็นว่า การเล่นของเด็กเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกตได้มีโอกาสทดลอง สร้างสรรค์คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การเล่นมีอิทธิพล และมีผลต่อการเจริญเติบโตของเด็ก ช่วยพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 10) มีความเห็นว่า การเล่นมีความสำคัญกับเด็กมาก ไม่เพียงแต่สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้กับเด็กเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก การเล่นจะเป็นการเรียนรู้ของเด็กมากขึ้น ถ้าครูจัดเตรียมการเล่นอย่างมีจุดประสงค์ และพร้อมที่จะให้การเล่นเป็นการเรียนที่สนุก

จะเห็นได้ว่า การเล่นของเด็กนั้นมีคุณค่าที่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นการช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะและการสร้างความสัมพันธ์ในทางสังคม เรียนรู้ที่จะใช้วัสดุและเครื่องมือต่าง ๆ รู้จักหน้าที่ของตนเอง รู้จักการที่จะเป็นผู้นำและผู้ตาม รู้จักเรียกร้องความต้องการของตนเอง เข้าใจบทบาทของพ่อ แม่ เด็กหรือหมอ ในการที่เด็ก ปีน เดิน กระโดด วิ่งนั้น เด็กได้ออกกำลังกาย เป็นการพัฒนากล้ามเนื้อให้เจริญเติบโตและแข็งแรง อีกทั้งยังได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลคนอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้เด็กได้สร้างสรรค์และเป็นการช่วยพัฒนาภาษาของเด็กอีกทางหนึ่งด้วย

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า การเล่นคือการเรียนรู้ของเด็ก เป็นสิ่งสำคัญและสัมพันธ์กับกิจกรรมอะไรก็ได้ที่เด็กกระทำแล้วเกิดความสุขความพอใจ การเล่นจะช่วยให้เด็กเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง อีกทั้งเป็นการเปิดโลกทัศน์ของตนได้กว้างขวางขึ้น กล้าแสดงออก มีบุคลิกภาพที่เปิดเผย เป็นตัวของตัวเอง และรู้จักการปรับตัวเข้ากับสิ่งต่าง ๆ เพื่อการมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

2.3 ความหมายของการเล่นเกม

ได้มีผู้ให้ความหมายของการเล่นเกมไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ

เกม (Game) เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญยิ่งต่อการฝึกทักษะ ช่วยให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน การเล่นเกมเป็นวิธีการหนึ่งที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ รวมทั้งการส่งเสริมกระบวนการในการทำงานและอยู่ร่วมกับเพื่อนในสังคมด้วย

เกม มีความหมายหลายอย่าง แต่ในที่นี้หมายถึง กิจกรรมการเล่นแขนงหนึ่งที่พัฒนามาจากการเล่น มีกฎกติกาที่ไม่สลับซับซ้อน เป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนาน และส่งเสริมทักษะเบื้องต้นไปสู่การเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ การเล่นเกมประกอบเสียงเพลงและเกมเล่นเพื่อความสนุกสนาน เป็นต้น

แกรนส์ คาร์ร และฟิทซ์ (เยวพรรณ ทิมทอง. 2535 : 43 ; อ้างอิงจาก Gramb Caii and Fitch. 1970 : 244) กล่าวว่า เกมเป็นนวัตกรรมการศึกษาซึ่งครูส่วนมากยอมรับว่ากิจกรรมการเล่นหรือเกมสามารถใช้ในการจูงใจนักเรียน ครูสามารถนำเกมไปใช้ในการสอนเพื่อให้การสอนดำเนินไปจนบรรลุเป้าหมายได้ เพราะเกมเป็นกิจกรรมที่จัดสภาพแวดล้อมของนักเรียนให้เกิดการแข่งขันอย่างมีกฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะและเป็นกิจกรรมเพื่อความสนุกสนาน

อาร์โนลด์ (วรี เกียสกุล. 2530 : 15 ; อ้างอิงจาก Arnold. 1975 : 110 – 113) ให้ความหมายว่า เกม คือการเล่นซึ่งอาจมีเครื่องเล่นหรือไม่มีเครื่องเล่นก็ได้ เกมเป็นสื่อที่อาจกล่าวได้ว่ามีความใกล้ชิดกับเด็กมาก มีความสัมพันธ์กับชีวิตและพัฒนาการของเด็กมาตั้งแต่เกิด จนทำให้เกือบลืมไปว่าการเล่นสำหรับเด็กนั้น มีส่วนช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กเป็นอย่างมาก

ทิสนา แชมมณี และคนอื่น ๆ (2522 : 20) อธิบายว่า เกมเป็นวิธีการหนึ่งซึ่งสามารถนำมาใช้ในการสอนได้ดี โดยครูผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติขึ้นให้ผู้เรียนได้เล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาที่กำหนดให้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันจะมีผลออกมาในรูปของการแพ้ชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535 : 67) กล่าวว่า เกม หมายถึง กิจกรรมที่สนุกสนาน มีกฎเกณฑ์ กติกา กิจกรรมที่เล่นมีทั้งเงียบ (Quite Game) และเกมที่ต้องใช้ความว่องไว (Action Game) เกมต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นอยู่กับทักษะความว่องไวและความแข็งแรง การเล่นเกมมีทั้งการเล่นคนเดียว สองคน หรือเล่นเป็นกลุ่ม บางเกมก็ผ่อนคลายความตึงเครียด และสนุกสนาน บางเกมก็กระตุ้นการทำงานของร่างกายและสมอง บางเกมก็ฝึกทักษะบางส่วนของร่างกาย และจิตใจเป็นพิเศษ

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2535 : 109) ได้ให้ความหมายของ เกม หมายถึง การเล่นเชิงกีฬา มีกฎกติกาที่แน่นอนเป็นการแข่งขันทางกายหรือสมองก็ได้ โดยจะเล่นตามกฎเกณฑ์หรือกติกาที่วางไว้

บุบผา พรหมสร (2542 : 33) กล่าวว่า เกม หมายถึง การเล่น เป็นสถานการณ์การสอนอย่างหนึ่งที่กำหนดกติกาในการเล่น อาจมีการแข่งขันหรือไม่ก็ได้ ที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความเครียดช่วยฝึกทักษะให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดในสิ่งที่เรียนอีกทั้งยังสามารถส่งเสริมพัฒนาการทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นกิจกรรมที่เด็กพึงพอใจมาก

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า เกม หมายถึง การเล่นที่เด็กพึงพอใจและเกิดความสนุกสนาน เป็นกิจกรรมที่เด็กรู้สึกถึงการท้าทายความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถเล่นคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ ส่วนมากเป็นการเล่นที่มีกติกาไม่ซับซ้อนซึ่งเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ มีส่วนช่วยในการพัฒนาความพร้อมให้กับผู้เล่นครบทุกด้านโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง และส่งผลให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ โดยผู้เลือกต้องรู้จักเลือกใช้เกมให้เหมาะสมที่จะทำให้เกิดคุณลักษณะนั้น ๆ

2.4 ความสำคัญของการเล่นกลางแจ้ง

ได้มีผู้ให้ความสำคัญของการเล่นกลางแจ้งไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ

พิตรเพลิน สนิทประชากร (2533 : 48) กล่าวว่า การเล่นเกมเป็นกิจกรรมที่จะฝึกฝนเด็กให้เป็น

คนที่นำตนเองได้ เพราะการเล่นเกมที่แต่ละเกมจะฝึกฝนให้เด็กได้คิดแก้ปัญหา รู้จักค้นหายุทธวิธีในการเล่น เกม รวมทั้งการเล่นเกมที่ช่วยให้เด็กได้ประสบการณ์ใหม่ สถานการณ์ใหม่ ๆ นี้เองที่เด็กได้พบนี้จะช่วยฝึกเด็กให้คิดแก้ปัญหา ตัดสินใจ ฝึกให้คิดสร้างสรรค์และฝึกการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในขอบเขตของเวลา รวมทั้งฝึกให้เด็กสามารถนำและบังคับตนเองให้ปฏิบัติตามกติกาการเล่นเกมที่ การเล่นเกมช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางกายและจิตใจ ความแข็งแรงของอวัยวะต่าง ๆ การฝึกฝนทักษะกลไกของร่างกาย สนับสนุนส่งเสริมให้เด็กมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ การปรับตัวทางสังคมที่ดี และฝึกฝนให้เด็กใช้ความพยายามที่จะบรรลุไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ การคิดแก้ปัญหา การตัดสินใจ และการนำตนเองได้

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 (ก) : 12 – 14 ; อ้างอิงจาก บุปผา พรหมศร. 2542 : 35) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นเกมไว้ ดังนี้คือ

เกม ถือว่าเป็นทั้งการเรียนและการทำงานของเด็ก มีความสำคัญต่อเด็กเช่นเดียวกับการเล่น เกม จะช่วยฝึกความร่วมมือ ช่วยให้เด็กมีระเบียบวินัย เคารพกฎเกณฑ์ รู้แพ้ รู้ชนะ ซึ่งจะช่วยให้เด็กฝึกฝนในเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับระเบียบ กฎเกณฑ์ทางสังคมได้ดีต่อไปเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

การเล่นของเด็กปฐมวัยนั้นมีหลายลักษณะ คือ การเล่นคนเดียวโดยไม่มีเครื่องเล่น เช่น การวิ่ง กระโดด ไล่จับ เล่นกับมือและเท้าของตนเอง การเล่นโดยมีเครื่องเล่นประกอบ เช่น เล่นบล็อก ภาพติดต่อ เล่นทราย เล่นน้ำ เล่นเครื่องเล่นอื่น ๆ รวมทั้งเล่นกับวัสดุตามธรรมชาติเท่าที่จะหาได้ เช่น เมล็ดผลไม้ ก้อนหิน ท่อนไม้ การเล่นกับเพื่อน การเล่นของเล่นต่าง ๆ ซึ่งการเล่นเหล่านี้จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีพัฒนาการที่พึงประสงค์ในทุก ๆ ด้าน

ดังนั้น การเล่นจึงมีความสำคัญต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ดังนี้คือ

1. เป็นการตอบสนองพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก เพราะในขณะที่เล่นเด็กจะแสดงออกได้อย่างเต็มที่ มีความสดชื่น สนุกสนาน เบิกบาน ทำให้เด็กรู้สึกเป็นสุข เพราะได้เล่นตามที่ตนเองต้องการ ได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระ ซึ่งจะช่วยให้เด็กลดความตึงเครียดทางด้านจิตใจและช่วยให้เกิดความแจ่มใส
2. เป็นการตอบสนองความต้องการของเด็กในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งเด็กแสดงออกโดยการทดลอง หยิบ จับ สำรวจ เขย่าฟังเสียง โยนหรือขว้างปา ด้านความต้องการทางร่างกาย ความต้องการทางจิตใจ และการทดแทนความต้องการของเด็ก ซึ่งแสดงออกโดยการเล่นสมมุติ
3. เป็นการเรียนรู้ของเด็กที่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว เช่น เรียนรู้เรื่องขนาด น้ำหนัก สี รูปร่าง ความเหมือน ความแตกต่าง เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง เช่น ว่าชอบหรือไม่ชอบทำอะไร ทำสิ่งใดได้หรือไม่ได้ เรียนรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น การผลัดเปลี่ยนกันเล่น การรอคอย การแบ่งปัน การตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ และเรียนรู้ถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตนที่มีต่อชุมชน เช่น หน้าที่ของพ่อ แม่ ลูก ตำรวจ กำนัน หมอ ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ได้มาจากการเล่นสมมุติ และจากการสังเกต
4. ช่วยพัฒนาคุณสมบัติหลายประการที่จะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำงาน เมื่อเด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ ฉะนั้น ทักษะที่เด็กได้รับจากการเล่นจะเป็นพื้นฐานในการทำงานของเด็กในอนาคต เพราะขณะที่เด็กเล่น เด็กจะมีโอกาสได้เรียนรู้ถึงภารกิจและหน้าที่ของการเป็นผู้ใหญ่ เป็นการฝึกนิสัยในเรื่องรักการทำงาน มีความรับผิดชอบและการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
5. เป็นการเตรียมชีวิตของเด็ก เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักหน้าที่ที่ตนเองต้องทำในอนาคต ฝึกการพึ่งตนเอง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปัน การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
6. เพื่อให้มีทัศนคติที่ดีต่อการออกกำลังกาย และเพื่อเป็นแนวทางในการที่จะไปเล่นกีฬาประเภทอื่น ๆ ต่อไป

7. ช่วยพัฒนาเด็กในทุก ๆ ด้าน คือ

ทางด้านร่างกาย เกมและการเล่นเป็นการใช้พลังงานส่วนเกินในร่างกายของเด็ก เป็นการฝึกกล้ามเนื้อให้ประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ทางด้านอารมณ์และจิตใจ เกมและการเล่นจะช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจให้มั่นคงแข็งแรง รู้จักปรับอารมณ์ให้เข้ากับภาวะแวดล้อม และการเล่นจะช่วยลดความคับข้องใจของเด็ก

ทางด้านสังคม เกมและการเล่นจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เป็นการเรียนรู้ที่จะอยู่รวมกลุ่ม รู้จักบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม ฝึกการสมาคม และฝึกเด็กในเรื่องของการปรับตัว

ทางด้านสติปัญญา เกมและการเล่นถือว่าการฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเองของเด็ก เป็นการฝึกในเรื่องการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และส่งเสริมการจินตนาการของเด็ก

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า การเล่นกลางแจ้งเป็นแขนงหนึ่งที่แยกมาจากการเล่น เป็นการเล่นภายนอกห้องเรียนทำให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวไปพร้อมกับความสนุกสนาน และมีความสำคัญเช่นเดียวกับการเล่น เพราะการเล่นคือการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งการเล่นกลางแจ้งนี้สามารถส่งเสริมพัฒนาการครบทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคมและสติปัญญาและเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2.5 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเล่น

ทฤษฎีการเล่นแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 2 กลุ่มทฤษฎี คือกลุ่มทฤษฎีการเล่นคลาสสิก และกลุ่มทฤษฎีการเล่นร่วมสมัย

1. ทฤษฎีการเล่นคลาสสิก (Classical Theories of play)

ทฤษฎีการเล่นคลาสสิกนี้ได้พัฒนาขึ้นในช่วงระหว่างศตวรรษที่ 19 ถึงช่วงตอนต้นของศตวรรษที่ 20 ทฤษฎีเหล่านี้ได้พยายามอธิบายถึงปรากฏการณ์การเล่นของเด็กในลักษณะต่าง ๆ แต่เนื่องจากไม่มีข้อมูลสนับสนุน ทฤษฎีเหล่านี้จึงไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตามทฤษฎีเหล่านี้มีประโยชน์อย่างมาก เพราะจะช่วยให้เข้าใจถึงแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับการเล่นในอดีตซึ่งทฤษฎีเหล่านี้ได้แก่

1.1 ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้ (Surplus Energy theory)

ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้นี้พัฒนาโดย คาร์ล กรอส (Karl Groos) ซึ่งได้แนวความคิดเบื้องต้นจาก อริสโตเติล (Aristotle) แนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีนี้เชื่อว่า อินทรีย์จะใช้พลังงานไปประกอบกิจกรรมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการอันได้แก่การทำงาน หรือเพื่อไปประกอบกิจกรรมที่ไม่มีเป้าหมายอันได้แก่การเล่น แต่ว่าการเล่นจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่ออินทรีย์มีพลังงานเหลือใช้จากการประกอบภาระงานแล้ว นั่นคืออินทรีย์จะต้องใช้พลังงานในการทำงานก่อนแล้วจึงนำพลังงานที่เหลือมาใช้ในการเล่น

แนวคิดของทฤษฎีนี้ได้รับการสนับสนุนจากนักการศึกษาพอสมควร แม้ว่าเขาจะไม่รู้เกี่ยวกับทฤษฎีนี้มาก่อนเลย ซึ่งอาจจะทดสอบได้โดยการลองถามนักการศึกษาว่าทำไมเด็กจึงชอบเล่น มักจะได้คำตอบว่าเด็กมีพลังงานเหลือเพื่อ เขาก็เอาพลังงานนี้มาใช้ในการเล่น

1.2 ทฤษฎีการผ่อนคลาย (Relaxation theory)

แพททริก (Patrick . 1916) พัฒนาทฤษฎีนี้โดยอาศัยแนวความคิดที่ว่าการเล่นนั้นเพื่อที่จะสนองความต้องการที่จะผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ โดยที่เขากล่าวว่า การงานในสภาพของสังคมปัจจุบันนี้ต้องการคนที่แสดงเหตุผลในลักษณะรูปธรรม มีความตั้งใจสูง และกิจกรรมนั้นจะต้องอาศัยความละเอียดอ่อน อีกทั้งมีการแข่งขันและเปรียบเทียบผลงานเหล่านั้นด้วย จึงทำให้เกิดความเครียดและนำไปสู่ความผิดปกติทางระบบประสาท ซึ่งไม่เหมือนกับสังคมในสมัยโบราณ สังคมสมัยนั้นจะทำกิจกรรมที่ใช้

กล้ามเนื้อใหญ่ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การวิ่ง การกระโดด การปาของ เป็นต้น กิจกรรมแบบนี้
กลับมาเป็นกิจกรรมเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ของคนในสังคมสมัยใหม่แทน

ทฤษฎีนี้ได้รับความสนใจ และนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบันนี้พอสมควร แต่ทว่าทฤษฎีไม่ได้
อธิบายถึงการเล่นของเด็กอย่างชัดเจน เพราะถ้าการเล่นนั้นทำเพื่อจะผ่อนคลายความเครียดจากการทำงาน
แต่ทว่าเด็กไม่ได้ทำงาน ทำไมจึงต้องเล่นด้วยกรณีนี้แพททริคอธิบายว่าการเล่นนั้นถือว่าเป็นธรรมชาติของ
เด็กที่จะต้องเล่นที่จะต้องกระทำ และเราพยายามใช้คำว่าเล่น เพื่อที่จะแยกออกจากกิจกรรม การทำงานที่
เครียดของสังคมผู้ใหญ่

1.3 ทฤษฎีการทำซ้ำ (Recapitulation theory)

ทฤษฎีนี้ได้รับแนวคิดมาจากทฤษฎีวิวัฒนาการของ ดาร์วิน (Darwin) โดยที่เขากล่าวว่ามันุษย์
เรานั้นวิวัฒนาการมาจากสัตว์เซลล์เดียว จากแนวคิดนี้เอง การเล่นของมนุษย์จึงถือได้ว่าเป็นมรดกที่ตกทอด
มาจากบรรพบุรุษนั่นเอง เช่น การที่เด็กเล่นน้ำนั้นเป็นการอธิบายว่าบรรพบุรุษของมนุษย์นั้นมาจากทะเล
การขุดดินหรือขุดทรายนั้นเป็นการแสดงถึงการขึ้นฝั่งครั้งแรกของบรรพบุรุษของมนุษย์ การปีนต้นไม้เป็น
การนำมนุษย์เราย้อนไปสู่บรรพบุรุษเก่าคือลิง และการเล่นเป็นกลุ่มย้อนให้เห็นถึงชีวิตของมนุษย์ในการ
รวบรวมเป็นเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ ความคิดเห็นแนวนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์พอสมควร แต่ทว่าทฤษฎีนี้ไม่
สามารถจะนำมาอธิบายในรูปแบบของการเล่นใหม่ ๆ ของเด็กตลอดจนการเล่นกับตุ๊กตา เป็นต้น

1.4 ทฤษฎีการเล่นโดยสัญชาตญาณ (Instinct Practice theory)

คาร์ล กรูส (Karl Groos) ได้กล่าวไว้ว่า สัตว์มักจะเล่นเพื่อเตรียมตัวสำหรับชีวิตในอนาคต
เป็นลักษณะของสัญชาตญาณเพื่อที่จะฝึกให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสัตว์บางชนิดที่
จะต้องเป็นอิสระจากแม่ทันทีที่เกิดมา ดังนั้นการเล่นของสัตว์เหล่านั้นจึงเป็นการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น
เมื่อโตขึ้น

จากแนวคิดนี้เองจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อประสบการณ์ชีวิตเบื้องต้นของเด็กเพราะการที่เด็กได้
มีประสบการณ์ หรือไม่มีประสบการณ์ในการเล่นนั้นจะมีผลต่อชีวิตในอนาคตของเด็ก การที่เด็กได้มีโอกาส
เล่นมาก ก็จะทำให้เด็กได้มีโอกาสฝึกทักษะที่จำเป็นต่อชีวิตเมื่อโตขึ้น อีกทั้งประสบการณ์เหล่านี้จะช่วยให้
เด็กสามารถที่จะควบคุมความสามารถของตนเองและสภาพแวดล้อมได้ ทั้งอาจจะช่วยพัฒนาการด้าน
บุคลิกภาพและสติปัญญาอีกด้วย และเด็กที่ขาดประสบการณ์ในการเล่นก็จะขาดทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น

2. ทฤษฎีการเล่นร่วมสมัย (Contemporary Theory of play)

ทฤษฎีการเล่นร่วมสมัยนี้อาจกล่าวได้ว่ามีอยู่ด้วยกัน 3 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทฤษฎี
พัฒนาการทางสติปัญญา และทฤษฎีการเรียนรู้ของนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีจิตวิเคราะห์
มี فروยด์ และ อีริคสัน เป็นผู้นำกลุ่ม ซึ่งทฤษฎีนี้มุ่งที่พัฒนาการด้านบุคลิกภาพ ทฤษฎีมองการเล่นในแง่ของ
พฤติกรรมของความรู้สึก ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญามี พียาเจต์ เป็นผู้นำ ทฤษฎีนี้เน้นที่กระบวนการและ
เนื้อหาของการเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา เหตุนี้ทฤษฎีนี้จึงมองการเล่นในแง่ของพฤติกรรมทาง
สติปัญญา ส่วนทฤษฎีการเรียนรู้ของนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยมนั้นผู้นำกลุ่ม ได้แก่ สกินเนอร์ ซึ่งเน้น
ที่ความสัมพันธ์ของอินทรีย์กับสภาพแวดล้อมโดยเขามองการเล่นนั้นเป็นพฤติกรรมในลักษณะที่พิเศษไปจาก
พฤติกรรมปกติเท่านั้น ซึ่งการเกิดของพฤติกรรมนี้ถือได้ว่าเป็นการเกิดตามปกติของพฤติกรรมโดยทั่วไป

2.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์

ความสนใจเกี่ยวกับธรรมชาติการเล่นของเด็กนั้นเริ่มจากการสังเกตของฟรอยด์ ต่อมาโรเบิร์ต วอลเดอร์ (Robert Walder . 1933) ได้นำความคิดของฟรอยด์ที่ได้จากการสังเกตการเล่นของเด็กมารวบรวมเข้าด้วยกัน และต่อมา อีริก อีริกสัน ได้นำเอาทฤษฎีนี้มาปรับปรุงอีกครั้ง (Erik Erikson . 1950)

ฟรอยด์ กล่าวว่า การเล่นนั้นเกิดจากการต้องการความพึงพอใจ ซึ่งการที่เด็กจะบรรลุถึงความพึงพอใจได้นั้น จะต้องสนองด้วยการเล่นนั่นเอง เช่น การที่เด็กเล่นเป็นมนุษย์อวกาศ นักขับรถแข่ง พยาบาล หรือแม่ก็เพื่อที่จะแสดงออกถึงความต้องการที่ทำให้ตนเองมีความพึงพอใจมากขึ้น ฟรอยด์ยังได้มองเห็นอีกว่าการเล่นนั้นมีคุณค่าอย่างมากในแง่ของการบำบัด เพราะการเล่นจะช่วยให้เด็กสามารถลดความไม่พึงพอใจอันเกิดจากประสบการณ์ได้โดยค่อย ๆ ลดความวิตกกังวลลง วอลเดอร์ (Walder) มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับฟรอยด์ แต่เขาคิดว่าการเล่นเพื่อลดความวิตกกังวลนั้นไม่สามารถอธิบายถึงกิจกรรมการเล่นที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจอย่างซ้ำ ๆ ของเด็กได้ วอลเดอร์จึงได้เสนอแนวคิดที่เรียกว่า “ การถูกบังคับให้ทำซ้ำ ๆ ซาก ๆ ” โดยเขากล่าวว่า เมื่อเด็กมีประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจ เด็กไม่สามารถที่จะลดมันได้หมดทันทีในเวลานั้น ๆ แต่เด็กจะต้องสร้างประสบการณ์นั้นซ้ำแล้วซ้ำอีกโดยการเล่นเพื่อที่จะลดความเข้มข้นของประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจนั้นลง จากการสังเกตของ บราวน์ เคอรี่ และ ทิลนิช (Brown, Curry and Tittlnich . 1971) เป็นตัวอย่างที่ดีในการที่จะสนับสนุนความคิดของ “ การถูกบังคับให้ทำซ้ำ ๆ ซาก ๆ ” โดยที่เขาพบว่าเด็กปฐมวัยกลุ่มหนึ่ง ได้มีประสบการณ์จากการที่เห็นคนบาดเจ็บซึ่งเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นในขณะที่เด็กกำลังเล่นอยู่ที่สนาม ในขณะที่คนงานกำลังปีนบันไดเพื่อซ่อมแซมอาคาร และปรากฏว่าคนงานนั้นตกลงมาได้รับบาดเจ็บสาหัส เด็กได้เห็นครูวิ่งเข้าไปช่วยปฐมพยาบาล และเห็นรถพยาบาลวิ่งเข้ามารับคนเจ็บไปส่งที่โรงพยาบาลจากนั้นในอาทิตย์ต่อมาครูพบว่า เด็กได้มีการเล่นชนิดหนึ่งเพิ่มขึ้นมา คือเด็กคนหนึ่งทำท่าปีนกองอิฐและแกลังตกลงมา ในขณะที่เด็กอีกคนแสดงบทบาทเป็นครูเข้าไปช่วยปฐมพยาบาล และเด็กอีกคนหนึ่งเป็นผู้ดูแลพยาบาล ซึ่งการเล่นชนิดนี้จะเกิดขึ้นบ่อยมากในช่วงแรกและหลายวันต่อมาการเล่นชนิดนี้จะค่อย ๆ ลดจำนวนลง และอาทิตย์ต่อมาแทบจะกล่าวได้ว่าไม่มีการเล่นประเภทนี้เกิดขึ้นอีก หรือถ้าจะเกิดขึ้นก็เกิดน้อยครั้งมาก การเล่นของเด็กเช่นนี้แสดงว่า เด็กสามารถที่จะใช้การเล่นเพื่อลดความตึงตันจากประสบการณ์ที่พบเห็นที่ไม่พึงพอใจได้

นอกจากนี้ฟรอยด์ได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงการเล่นของเด็กและการจินตนาการของผู้ใหญ่ โดยที่เขา มองเห็นว่ามีการบวนการคล้าย ๆ กัน เพียงแต่ที่เกิดขึ้นในมุมที่ต่างกันเท่านั้นเองซึ่งการเล่นของเด็กนั้นเป็นการสร้างโลกของความฝันให้เข้าอยู่ในโลกของความเป็นจริง เช่น เด็กจินตนาการโดยใช้นิ้วมือเป็นปืนและยิง แต่จินตนาการของผู้ใหญ่นั้น กลับตรงกันข้าม คือการสร้างความฝันให้แยกออกจากโลกของความเป็นจริง เช่น ผู้ใหญ่จะสร้างจินตนาการไปเที่ยวรอบโลก

อีริกสันได้ขยายผลงานของฟรอยด์ และวอลเดอร์ออกไปอีกโดยเพิ่มมิติใหม่ ๆ เข้าไปอธิบายการเล่นของเด็ก เพื่อให้เข้าใจการเล่นของเด็กมากยิ่งขึ้น ซึ่งเขาได้อธิบายการเล่นของเด็กว่าเป็นการพัฒนาตามขั้นตอนเด็กจะเข้าใจเกี่ยวกับโลกที่เขาอยู่ โดยการที่พบสิ่งใหม่ ๆ และสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เขาแบ่งขั้นตอนของการพัฒนาการเล่นของเด็กออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ก. การเล่นเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งการเล่นชนิดนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยที่ศูนย์กลางของการเล่นนั้นอยู่ที่ตัวของเด็กเอง ซึ่งในระยะแรกนั้นเราอาจจะไม่ได้คิดว่าสิ่งที่เด็กทำนั้นเป็นการเล่นของเด็ก เพราะการเล่น

ของเด็กในระยะนั้น จะเริ่มโดยการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายซ้ำ ๆ ซาก ๆ ตลอดจนส่งเสียงซ้ำ ๆ ซาก ๆ อยู่ตลอดเวลา เป็นต้น ต่อมาเด็กทารกจะมุ่งความสนใจในการเล่นออกไปที่คนอื่นหรือของสิ่งอื่น ๆ เช่น การใช้เสียงระดับต่าง ๆ กันเพื่อตอบสนองของแม่ หรือการสำรวจหน้าและร่างกายของแม่ด้วยมือ เป็นต้น การเล่นเกี่ยวกับตนเองนั้นเป็นการเริ่มต้นที่จะเรียนรู้ลักษณะต่าง ๆ ของโลกที่เขาอยู่

ข. การเล่นในโลกเล็ก ๆ ของเด็ก คือ เด็กจะเล่นกับของเล่นและวัตถุต่าง ๆ รอบตัว ซึ่งการเล่นในโลกเล็ก ๆ ของเด็กนี้เองจะเป็นการช่วยปรับปรุงตนเอง ซึ่งในโลกของสิ่งของนั้นมีกฎเกณฑ์บางอย่างที่เด็กจะต้องเรียนรู้ คือของนั้นอาจจะแตกสลายได้ ของนั้นอาจจะเป็นของคนอื่นได้ อีกทั้งอาจถูกควบคุมโดยอำนาจของผู้ที่เหนือกว่าได้ ถ้าเด็กไม่สามารถจัดการกับโลกเล็ก ๆ ของเขาได้แล้วจะทำให้เขากลับไปสู่การเล่นในช่วงแรกคือการไปเล่นเกี่ยวกับตนเอง

ค. การเล่นในขั้นที่สาม จะเริ่มเมื่อเด็กมีอายุในช่วงที่จะเข้าสู่สถานศึกษาปฐมวัย หรืออาจกล่าวว่าเด็กเริ่มเข้าไปสู่สังคมที่กว้างกว่า อีกทั้งจะต้องรู้จักการแบ่งปันของเล่นกับผู้อื่น ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการพัฒนาการเล่น แต่ทว่าความสำเร็จในการพัฒนาขั้นตอนนี้ เป็นผลเนื่องมาจากความสำเร็จในการพัฒนาในสองขั้นตอนแรก ในขั้นตอนนี้เด็กจะต้องเรียนรู้ว่า เมื่อไรที่เขาควรจะเล่นคนเดียว และเมื่อไรเขาควรจะเล่นในสังคม ตัวอย่างเช่น เมื่อเขาเกิดความคับข้องใจในการเล่นร่วมกับผู้อื่นเขาจะหลบออกมาเล่นคนเดียว การหลบออกมาเล่นคนเดียวนั้นเป็นการช่วยพัฒนาด้านอารมณ์ของเด็ก ทำให้เด็กมีอารมณ์ดีขึ้น

อิริคสันสรุปว่า การเล่นนั้นมีลักษณะโดยเฉพาะและมีความหมายต่อบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคน ซึ่งความหมายของการเล่นนั้นสามารถสังเกตได้จากรูปแบบเนื้อหา คำพูดและความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับการเล่นด้วย

2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา

พือาเจต์ มองการเล่นเป็นกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญา และลักษณะของการเล่นนั้นจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การเล่นของเด็กจะเริ่มจากการเล่นโดยใช้ประสาทสัมผัส (Sensorimotor Play) ซึ่งจะมีพฤติกรรมในลักษณะที่เป็นการสำรวจ จับต้องวัตถุนั้นว่าเป็นการฝึกเล่นและพัฒนาการเล่นควบคู่ไปกับการพัฒนาทางสติปัญญารับรู้การแก้ปัญหาด้วยการกระทำ (Sensorimotor) การเล่นชนิดนี้จะยุติลงเมื่อเด็กอายุประมาณ 2 ขวบ ต่อมาเด็กจะเริ่มเล่นเกี่ยวกับการสร้าง (Constructive Play) คือ แทนที่เด็กจะเล่นเพื่อสำรวจ เด็กจะเริ่มรู้จักนำเอาสิ่งของมาสร้างให้เป็นสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมา ซึ่งนับว่าเป็นการเล่นที่มีวัตถุประสงค์ ส่วนการเล่นโดยใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Play) จะเกิดขึ้นในช่วงที่เด็กมีอายุปลาย ๆ 2 ขวบ และจะพัฒนาได้อย่างเต็มที่เมื่อเด็กมีอายุได้ประมาณ 3-4 ขวบ การที่เด็กจะเล่นโดยใช้สัญลักษณ์นี้ได้ ก็ต่อเมื่อสติปัญญาของเด็กได้พัฒนาอย่างเป็นระบบระเบียบแล้ว โดยที่เด็กจะสามารถใช้สัญลักษณ์ และอ้างถึงวัตถุที่ไม่มีอยู่ในขณะนั้นได้โดยใช้ภาษาและท่าทางในการแสดงออกถึงความคิดนั้น ๆ

การเล่นโดยใช้ประสาทสัมผัส (Sensorimotor Play)

เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุราว ๆ 2 ขวบ การเล่นของเด็กในระยะนี้จะมีลักษณะของการสำรวจและทำพฤติกรรมซ้ำ ๆ ซาก ๆ ในระยะแรก สิ่งที่เด็กกระทำนั้นยังอยู่ในขอบเขตที่จำกัด คือ มอง ฟัง และทำมือเคลื่อนไหวไปมา ส่งเสียง ซึ่งนับว่าเป็นประสบการณ์การเล่นครั้งแรก โดยที่การเล่นนี้จะเกี่ยวข้องกับส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย จากนั้นเมื่อพัฒนาไปถึงขั้นหนึ่งแล้วเด็กจะเริ่มเล่นกับวัตถุสิ่งของ

ในช่วงแรกนี้เด็กต้องการที่จะได้เห็นและได้ยินเสียงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ข้อมูลซ้ำ ๆ ซาก ๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาของเด็ก เด็กชอบที่จะได้ยินเสียงหรือเห็นสิ่งต่าง ๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีก การทำเช่นนั้น จะทำให้เด็กสามารถแสดงทักษะใดทักษะหนึ่งได้

เมื่อเด็กอายุมากขึ้น และสามารถทำกิจกรรมหลาย ๆ อย่างได้แล้ว การเล่นแบบสำรวจและการจับต้องของเด็กจะเริ่มเปลี่ยนไป เด็กสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมรอบตัวของตัวเด็กเอง เช่น เริ่มเล่นโดยเอามือตักน้ำหรือตักผงพ่อแม่ เป็นต้น ซึ่งการเล่นเพื่อเข้าสังคม (Social Play) จะเริ่มขึ้นในช่วงนี้ เด็กจะพอใจมากถ้าสามารถตักผงพ่อแม่ นับว่าเป็นการเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม เด็กจะรู้จักการส่งเสียงที่มีความหมายซ้ำ ๆ ซาก ๆ ทำเสียงอ้ออา และจะพยายามสนองตอบต่อภาษาของผู้อื่น

เมื่อเด็กเริ่มคลาน ปีน และเคลื่อนไหวร่างกายไปรอบ ๆ ได้แล้ว เด็กต้องการที่จะสำรวจจับต้องสิ่งของมากยิ่งขึ้น ดูเหมือนว่าเด็กจะแข่งขันในการสำรวจ และจับต้องสิ่งของทุกอย่างที่อยู่ในสายตาของตัวเอง เด็กที่อยู่ในวัยนี้สร้างความลำบากใจให้แก่ผู้ดูแลเป็นอย่างมาก เด็กมักจะหยิบของทุกอย่างใส่ปาก ฉีก ขว้างปากระดาด ดูเหมือนว่าจะไม่มีสิ่งใดที่จะพ้นไปจากมือของเด็กได้เลย แต่ทว่าการเล่นในช่วงนี้มีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาทางสติปัญญาของเด็ก และเป็นหนทางที่สำคัญในการที่เด็กจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับโลกที่อยู่รอบตัวของตัวเด็กเอง

เมื่อเด็กมีอายุได้ราว ๆ 1 ขวบ การเล่นชนิดใหม่จะเริ่มพัฒนาขึ้น เช่น เด็กจะเล่นปั้นอาหาร ตุ๊กตา และสร้างเอามุมหนึ่งของผ้าปูโต๊ะเป็นผ้าห่ม เท่ากับว่าเด็กเริ่มใช้จินตนาการในการเล่น นอกจากนี้ เด็กยังสามารถจำวัตถุและสิ่งของได้แม้ว่าสิ่งของนั้นจะไม่ได้อยู่ในตำแหน่งที่เดิมก็ตาม

การเล่นสร้าง (Constructive Play)

การเล่นแบบสร้างจะเกิดขึ้นในช่วงอายุ 18 เดือน ถึง 2 ขวบ ซึ่งการเล่นสร้างเป็นการเล่นที่มีวัตถุประสงค์ในการเล่นของตน ซึ่งวัตถุประสงค์ในการเล่นนั้นจะไม่มีขอบเขตจำกัด เด็กจะเล่นด้วยความพึงพอใจมากกว่าที่จะคำนึงถึงมาตรฐานต่าง ๆ ของสังคม เมื่อเด็กเริ่มรู้จักการเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลจากการเล่นซ้ำ ๆ ซาก ๆ ของตน เด็กจะเริ่มจำลักษณะของการเล่นนั้นเพื่อที่จะทำให้การเล่นนั้นได้ผลตามที่ตนต้องการ ในช่วงนี้เด็กจะเริ่มสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ และจะเล่นเป็นเวลานาน กิจกรรมการเล่นของเด็กจะไม่ยุติแค่นี้ แต่จะพัฒนาเรื่อย ๆ ไปสู่การเล่นที่ใช้สัญลักษณ์

การเล่นที่ใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Play)

การเล่นที่ใช้สัญลักษณ์ จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อเด็กสามารถจำหรือสร้างใช้สิ่งของต่าง ๆ ที่ไม่มีอยู่ในที่นั้นได้ เช่น การสร้างว่ามีขนมเพื่อที่จะป้อนให้ตุ๊กตา สร้างทำเป็นเอาผ้ามาพับเป็นเด็กทารก เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้นจนกว่าเด็กจะมีอายุ 2 ขวบขึ้นไป และเด็กจะพัฒนาได้เต็มที่จนกว่าจะอายุได้ราว ๆ 3 – 4 ขวบ ลักษณะการเล่นที่เป็นส่วนหนึ่งของ การเล่นที่ใช้สัญลักษณ์ ที่ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาถึงขั้นสูงสุดแล้ว เรียกว่า การแสดงละครสมมุติ การเล่นแบบนี้จะเริ่มจากคำว่า

“ เรามาสร้างทำเป็น.....ดีกว่า ” การแสดงออกนี้เป็นการแสดงออกอย่างอิสระถึงการรับรู้ทางสังคมของตัวเด็ก โดยการแสดงบทบาทของผู้อื่นและแสดงความรู้สึกต่อสังคมของตัวเด็กเอง

เด็กจะลอกเลียนบุคคลหรือสิ่งที่เขาสร้างแสดงออก โดยใช้คำพูด สิ่งของที่เป็นจริงหรือใช้วัสดุทดแทน สมิแลนสกี (Smilansky . 1968) กล่าวว่า การที่จะพิจารณาว่าการเล่นใดเป็นการแสดงละครสมมุตินั้นให้ดูที่องค์ประกอบสองอย่างคือ

1. องค์ประกอบที่เป็นจริง เด็กจะพยายามแสดงออกหรือทำให้เหมือนคนอื่น ๆ ให้ดูเหมือนกับโลกของผู้ใหญ่ เช่น เด็กผู้หญิงจะชอบเอารองเท้าส้นสูงของแม่มาใส่เดินแล้วทำท่าทางให้เหมือนกับแม่
2. องค์ประกอบที่ไม่เป็นจริง เป็นการแสดงให้ดูเหมือนสมจริงสมจัง เด็กพยายามที่จะสร้างจินตนาการ แล้วสร้างทำให้ดูเหมือนจริง เช่น เด็กเล่นเป็นซูเปอร์แมนและทำท่าว่าเหาะได้

การเล่นละครสมมุติ ได้รับความสนใจอย่างมากจากเด็กปฐมวัย เพราะการเล่นชนิดนี้ต้องอาศัยจินตนาการ สัญลักษณ์และภาษา ซึ่งการเล่นชนิดนี้จะช่วยพัฒนาด้านอารมณ์ สังคมและสติปัญญาของเด็ก สมิแลนสกี (Smilansky) ยังได้แสดงให้เห็นอีกว่า การเล่นแบบละครสมมุติสามารถที่จะเพิ่มระดับสติปัญญาและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเด็กได้ นอกจากนี้การเล่นละครสมมุติยังช่วยให้เด็กรู้จักคิดสร้างสรรค์ แก้ปัญหา ตลอดจนเกิดมโนคติในความรู้ใหม่ ๆ และทักษะต่าง ๆ ที่ตนเองได้ฝึกอีกด้วย

2.6 การเล่นกับพัฒนาการทางสังคม

ลักษณะการเล่นของเด็กที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม แบ่งออกเป็นลำดับขั้น เริ่มตั้งแต่เล่นคนเดียว เล่นใกล้ๆคนอื่น สนใจการเล่นของผู้อื่นโดยเป็นเพียงส่วนประกอบของการเล่นนั้น และร่วมเล่นกับผู้อื่นอย่างมีบทบาทเต็มที่ เด็กปกติทุกคนจะมีพัฒนาการทางการเล่นเป็นไปตามนี้ (Iwanaga . 1973)

ในระยะแรกของพัฒนาการทางสังคม เด็กจะถือเอาตัวเองเป็นจุดเด่น เป็นศูนย์กลางของความสำคัญเนื่องจากพัฒนาการทางการใช้ภาษายังไม่อยู่ในขั้นที่จะใช้ภาษาเป็นสื่อให้ผู้อื่นเข้าใจตามตนได้ และเด็กยังต้องการการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองเพื่อรู้จักตนเอง การเล่นในระยะประมาณ 2 ขวบจึงมักจะเป็นการเล่นคนเดียว ต่อมาเมื่อเด็กรู้จักและสร้างตัวตน (self) ที่แท้จริงขึ้นมาบ้างแล้ว โดยสามารถแยกสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ออกได้ว่า แตกต่างกันหรือเหมือนกัน และเริ่มรู้ว่าฉันกับท่านนั้นเป็นคนละคนกัน แต่ฉันกับท่านอาจจะมีสัมพันธ์กันได้ เด็กจึงเริ่มที่จะสนใจและต้องการเล่นด้วยกันกับเด็กอื่น ก่อนที่เด็กจะเข้ากลุ่มเล่นกับผู้อื่นได้อย่างเต็มทีนั้น ลำดับขั้นของการเข้ากลุ่มจะเป็นไปในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป คือ เมื่อยังไม่รู้จักเล่นด้วยกันก็ได้แต่เล่นคนเดียวอยู่ใกล้ ๆ กับเด็กอื่นก่อน ต่อมาพยายามจะเข้าร่วมเล่นโดยการเล่นเหมือน ๆ กับเขา ยอมเป็นผู้ตาม เป็นส่วนประกอบที่ทำให้การเล่นของผู้อื่นสมบูรณ์แล้วในที่สุดก็เข้าร่วมเล่นด้วยกันโดยตนเองได้มีโอกาสเป็นผู้นำบ้าง มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นบ้าง เด็กส่วนมากสามารถทำตนเป็นคนหนึ่งของกลุ่มได้สำเร็จเมื่ออายุประมาณ 4 ขวบ

อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนของการเล่นทางสังคมนี้ อาจจะแตกต่างกันไปในเด็กแต่ละคน เนื่องจากนิสัย หรือความเคยชินรวมถึงระดับพื้นฐานทางสังคมของเด็กแต่ละคนด้วย นอกจากนี้ความพร้อมและความสามารถทางภาษาของเด็กก็นับว่าเป็นตัวสื่อสำคัญที่จะส่งเสริม หรือชะลอพัฒนาการทางการเล่นที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม

2.7 ประโยชน์ของการเล่น

ได้มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของการเล่นไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ

กองบรรณาธิการแม่และเด็ก (2534 : 79) มีความเห็นว่า การเล่นก็เหมือนกับการทำงานของเด็ก เป็นการเตรียมเด็กเข้าสู่ความเป็นจริงของชีวิต ให้โอกาสเด็กได้แสวงหาความรู้ต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว รวมทั้งให้ความสนุกสนาน การห้ามไม่ให้เด็กเล่นก็เท่ากับปิดโอกาสไม่ให้เด็กทำงานไม่ได้เตรียมตัวสู่ความเป็นจริงของชีวิต ขาดความรู้ ไม่ได้รับความสนุกสนานจะทำให้เด็กขาดโอกาสที่จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ครูหรือผู้ปกครองควรจะช่วยกันส่งเสริมให้เด็กได้มีการเล่นที่เหมาะสมกับวัย เพราะจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ได้

ประโยชน์ของการเล่นที่จะพึงเกิดแก่เด็ก ๆ อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนก็คือ

1. เสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ได้แก่ กล้ามเนื้อโครงสร้างของร่างกาย เช่น แขน ขา คอ และลำตัว ช่วยให้เด็กเคลื่อนไหว ยืน เดิน ผลัก ดัน วิ่งและห้อยโหนได้แข็งแรง รวดเร็วและมั่นคง ได้แก่ การเล่นหรือของเล่นประเภทที่ต้องใช้กำลังเป็นส่วนใหญ่ เช่น เล่นดังเต วิ่งเปี้ยว

2. เสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็ก ได้แก่ กล้ามเนื้อนิ้วมือและตา เป็นต้น เสริมให้เด็กเคลื่อนไหว หรือเขียน หรือสอทร้อย ถักทอ กระดาษ หรือคาดคะเนต่าง ๆ กับงานละเอียดประณีตได้ดีด้วย มีพื้นฐานทักษะของความสัมพันธ์มือ – ตากลมกลืนกัน

3. เสริมพัฒนาการทางด้านภาษา คือ เสริมทั้งในด้านการรับรู้ รับฟัง และการตอบโต้ออกไปได้อย่างถูกต้องกับสถานการณ์ ทำให้การเล่นดำเนินต่อไปได้ และเสริมการติดต่อสัมพันธ์กับครอบครัวและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

4. เสริมพัฒนาการด้านสังคม คือ เสริมด้านการรู้จักกฎเกณฑ์กติกาของกลุ่มหรือของเพื่อน รู้แพ้รู้ชนะ รู้จักยอมผ่อนสั้นผ่อนยาว หรือคัดค้านไม่เห็นด้วย รู้บทบาททางสังคมของผู้อื่นในสังคมจากการเล่นบทบาทสมมติเป็นตำรวจ-ผู้ร้าย หมอ-คนไข้ พ่อค้า-ลูกค้า หรือพ่อแม่ลูก หากเด็กเล่นไม่เหมาะสมกลุ่มจะช่วยเหลือหรือสอนให้เขาปรับตัวเหมาะสมยิ่งขึ้น

5. เสริมพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง การเล่นเสริมความสามารถในการตัดสินใจต่าง ๆ ว่า จะเล่นตามลำพังหรือเข้ากลุ่ม สู้ลำพัง หรือระดมสู้ทั้งกลุ่ม ดังนี้ เป็นต้น

นิตยา ประพฤติกิจ (2536 : 92) ได้สรุปประโยชน์ของการเล่นไว้ดังนี้ คือ

1. การเล่นช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่ต้องใช้ประสาทสัมผัส เช่น การเล่นน้ำซึ่งจำเป็นต้องอยู่นอกห้องเรียนจะช่วยให้เด็กได้รับความเย็นจากน้ำ ได้ระบายอารมณ์ และได้ตักน้ำใส่ภาชนะไปมา ได้อาบน้ำตุ๊กตา ได้รดน้ำต้นไม้ ส่วนการเล่นทรายก็เช่นเดียวกัน โรงเรียนควรมีบ่อทรายอยู่นอกห้องเรียน เพราะการเล่นทรายต้องมีเครื่องมือใช้หลายอย่าง และเด็กต้องมีอิสระในการเล่นทั้งขุด ตัก ก่อภูเขาและถ่ายเท เป็นต้น

2. การเล่นช่วยให้เด็กเข้าใจธรรมชาติ บางครั้งครูควรวางแผนเพื่อให้เด็กเข้าใจธรรมชาติเมื่อเด็กออกไปเล่นในสนาม เช่น รู้จักพุ่มไม้ขนาดต่าง ๆ สีต่าง ๆ อาจให้เด็กช่วยกันบวกลูกไม้หรือถั่วแล้วให้เด็กนับ บอกสีเปรียบเทียบ โรงเรียนควรมีต้นไม้ใหญ่สำหรับให้เด็กปีนป่าย แต่ครูต้องคอยตรวจสอบว่าต้นไม้ไม่เป็นพิษต่อเด็กหรือกิ่งไม้ไม่เปราะ นอกจากนี้ ครูอาจให้เด็กใช้ตาข่ายจับผีเสื้อหรือดักแตนเพื่อนำมาศึกษาด้วยกัน

3. การเล่นเป็นวิธีหนึ่งซึ่งช่วยให้เด็กได้เรียนรู้การแก้ปัญหา เด็กอาจเลือกของเล่นที่เป็นตัวแทนสิ่งที่เขากลัวหรือเกลียด การเล่นเป็นการแสดงออกถึงความต้องการของเด็ก เช่น ถ้าต้องการความรักความเอาใจใส่ เด็กจะเล่นโดยสมมติตัวเองเป็นทารก เพราะถ้าเล่นสมมติเป็นทารกแล้ว เด็กจะได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างทะนุถนอม

4. การเล่นของเด็กแสดงถึงลักษณะนิสัยของเด็ก ถ้าเราสังเกตเด็กขณะเล่น จะเห็นว่า เด็กมีทั้งสนุก หวาดกลัว และความหวัง ดังนั้นการสังเกตขณะเด็กเล่นจะช่วยให้ผู้ใหญ่ได้เข้าใจลักษณะนิสัยของเด็กแต่ละคน

5. จากการศึกษาค้นคว้าของ Dansky and Silverman พบว่า การเล่นช่วยให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และยังมีผู้พบว่าการสร้างสรรค์และการคิดค้นเล่นอะไรใหม่ ๆ จะช่วยให้เด็กเป็นคนคิดอย่างนิรนัย หรือคิดอย่างกว้างไกลในภายหลัง

6. การเล่นช่วยให้เด็กได้เรียนรู้หลายอย่าง มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น รู้จักใช้เครื่องเล่นและของเล่นกับเพื่อน รู้จักผลัดเปลี่ยนกันเล่น รู้จักเป็นผู้นำและผู้ตาม รู้จักขอร้องหรือบอกความประสงค์ของตนเอง รู้จักบทบาทและหน้าที่ของผู้เป็นพ่อ - แม่ - ลูกและหมอ การปีนป่ายห้อยโหน เดิน หรือกระโดด ทำให้เด็ก

ได้ออกกำลังกล้ามเนื้อและเพิ่มพูนความสมบูรณ์ของร่างกาย ขณะที่เด็กเล่นกับเพื่อนได้พูดคุยสนทนากันเป็นการกระตุ้นให้เด็กใช้ภาษาอย่างกว้างขวาง

7. การเล่นช่วยสร้างเด็กให้มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ในตัวผู้อื่นและในสิ่งแวดล้อม เมื่อเด็กเล่นและทำอะไรได้เสร็จ เด็กจะรู้สึกว่าคุณค่า รู้สึกพึงพอใจและมั่นใจในตนเอง แต่ในบางสถานการณ์เมื่อเด็กเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่าหรือเกิดความกลัวขึ้นมา เด็กจะลดความเชื่อมั่นในตัวเอง ดังนั้นการเล่นอย่างธรรมชาติหรือการเล่นที่มีกฎเกณฑ์ง่าย ๆ หรือการปฏิบัติตามคำชี้แจง จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และเกิดความมั่นใจในตนเองจากการเล่นได้ เด็กวัยนี้จะเอาแต่ใจตนเองและต้องการอำนาจ ดังนั้นถ้าหากเด็กไม่ได้เล่นแล้วจะมีผลกระทบเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

2.8 บทบาทของครูในการส่งเสริมการเล่น

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการเล่น

สิ่งสำคัญประการแรกที่ครูจะต้องทำในการที่จะจัดให้การเล่นของเด็กสัมฤทธิ์ผลไปในแนวทางที่ครูปรารถนา คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเล่น ซึ่งจุดมุ่งหมายนี้จะเป็นตัวกำหนดในการวางแผนจากการเล่นของครูให้กับเด็ก ในการกำหนดจุดมุ่งหมายนี้ ครูอาจจะเริ่มจากการถามตนเองว่าอะไรคือจุดมุ่งหมายที่ครูต้องการให้เด็กได้รับการพัฒนา มีจุดมุ่งหมายอะไรอยู่แล้วบ้าง และจุดมุ่งหมายอะไรบ้างที่ยังขาดอยู่ หรือสมควรจะส่งเสริม อีกทั้งจะต้องพิจารณาถึงพัฒนาการและความต้องการของเด็กแต่ละคนอีกด้วย

2. การวางแผนการเล่น

ครูจะต้องดำเนินการวางแผนจัดกระบวนการต่าง ๆ เพื่อที่จะให้การเล่นนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ การวางแผนการเล่นควรดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

2.1 เตรียมประสบการณ์ที่เหมาะสมให้แก่เด็ก

2.1.1 การสังเกต ควรให้เด็กไปสังเกตจากสถานการณ์ที่เป็นจริง

2.1.2 การอภิปราย ควรให้เด็กร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ ก่อน

2.1.3 การตั้งคำถาม ควรใช้คำถามที่จะทำให้ประสบการณ์ต่าง ๆ ชัดเจนขึ้น

2.2 การเริ่มกิจกรรมการเล่นและการพิจารณาเลือกอุปกรณ์การเล่น เมื่อครูแน่ใจแล้วว่าเด็กมีประสบการณ์มากพอแล้ว ครูอาจเริ่มกิจกรรมการเล่นโดยการจัดสถานที่ จัดบุคคล และจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเล่นนั้น ๆ การนำเอาอุปกรณ์และเครื่องเล่นต่าง ๆ ไปให้เด็กเล่น ครูต้องเลือกอย่างระมัดระวัง เพื่อให้ดึงดูดความสนใจของเด็ก เหมาะกับประสบการณ์ อายุ และขั้นตอนของการเล่น นอกจากนี้ ครูยังต้องพิจารณาว่าอุปกรณ์เหล่านั้นจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาร่างกาย ความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งทักษะทางสังคมหรือไม่ อุปกรณ์เหล่านั้นอาจจะใช้ได้ทั้งในกลางแจ้งและในร่ม เป็นต้น

3. สังเกตการเล่นของเด็ก

การสังเกตจะทำให้ครูได้ข้อมูลเป็นจำนวนมากเกี่ยวกับเด็ก อันสามารถจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ถึงหนทางที่ครูจะช่วยเอื้ออำนวยความสะดวกในการเล่นของเด็ก เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้ จากผลของการสังเกต ครูอาจจะทำการเฝ้าให้เด็กสนใจในอุปกรณ์ที่ไม่เคยใช้เลย หรือสนับสนุนให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กในชั้นเรียนมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

4. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการเล่นของเด็ก

ครูต้องระลึกไว้เสมอว่า เวลาเล่นของเด็กคือเวลาทำงานของครู ซึ่งครูอาจจะทำการสอนเด็กให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยการเล่น จากนั้นครูอาจจะใช้คำถามเพื่อที่จะให้เด็กเกิดการเล่น แต่สมิแลนสกี (1968 อ้างอิงจาก วราภรณ์ รักวิชัย 2529 : 39) กลับให้ความเห็นว่า ครูควรจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก

เพราะเด็กบางคนอาจจะไม่รู้ว่าจะเริ่มเล่นอย่างไร ดังนั้นการที่ครูเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับจะทำให้การเล่นของเด็กเป็นไปในแนวทางที่เหมาะสม อีกทั้งยังเพิ่มประสิทธิภาพของการเล่นอีกด้วย การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเล่นของเด็กนั้นอาจทำได้สองทางคือ

- ก. การเข้าไปร่วมเล่นด้วย
- ข. การสังเกตอยู่ภายนอกและให้คำแนะนำ

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นกลางแจ้ง

งานวิจัยในต่างประเทศ

นักการศึกษาต่างประเทศได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเล่นเกมกลางแจ้งไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ เพค (Pack. 1976 : 4233 – A) ได้เปรียบเทียบการสอนตามจุดประสงค์ด้านความคิดความเข้าใจ ในสถานการณ์ 3 อย่าง คือ การสอนในห้องเรียน การสอนนอกห้องเรียน และการผสมผสานระหว่างการสอนในห้องเรียน และนอกห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การสอนนอกห้องเรียนมีคะแนนความคิดความเข้าใจเฉลี่ยหลังการสอนมากขึ้น ส่วนอีก 2 กลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยหลังการสอนสูงขึ้น แต่ไม่มากเท่ากับกลุ่มที่ได้รับการสอนนอกห้องเรียน จะเห็นได้ว่า การสอนนอกห้องเรียนสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพได้

เยอเคส (Yerkes. 1982 : 82) ได้ศึกษาผลการเล่นในสนามที่จะส่งผลต่อทักษะการเห็นและการเคลื่อนไหวของเด็กก่อนวัยเรียนทั้งชายและหญิง จำนวน 32 คน อายุระหว่าง 3 – 4.5 ปี โดยแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม กำหนดให้กลุ่มทดลองเล่นเกมในสนามสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที กลุ่มควบคุมให้เล่นแต่ในอาคาร ผลการศึกษาพบว่า เด็กในกลุ่มทดลองทั้งชายและหญิง มีความสนุกสนาน มีจินตนาการ มีทักษะการเห็น การเคลื่อนไหวตลอดจนความสามารถออกแบบเสริมสภาพแวดล้อมในสนามอย่างเห็นได้ชัดดีกว่ากลุ่มควบคุม และยังพบว่าครูสามารถใช้เกมผจญภัยแปลก ๆ ในสนามเพื่อเสริมพื้นฐานการเรียนรู้ให้แก่เด็กได้ด้วย เพราะสภาพสนามมีธรรมชาติของการเรียนรู้ที่ได้อยู่แล้ว

มอร์รี่ (Moore. 1983 : 61) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ของการเล่นและสภาพแวดล้อมของการเล่น พบว่า การเล่นกลางแจ้งจะเป็นการเริ่มต้นในการเล่นของเด็กเพราะเด็กจะมีอิสระในการแสดงออก เด็กจะใช้เวลาในการเล่นกลางแจ้งและจะชอบเล่นด้วยตนเอง ขณะเล่นจะไม่มีระเบียบและพบว่ามีบริเวณที่เด็กชอบเล่น คือ รอบ ๆ บ้าน และที่สนาม

โรทเฮรี และเบรท (Rothlein and Brett. 1984 : 23) ได้ทำการสัมภาษณ์เด็กที่มีอายุ 2 – 6 ขวบจำนวน 103 คน ผู้ปกครอง จำนวน 73 คน และครูเตรียมอนุบาล จำนวน 60 คน เกี่ยวกับการรับรู้ในการเล่น ผลการสัมภาษณ์พบว่า เด็กชอบการเล่นละคร กลางแจ้ง บล็อก และการวาดเขียน ผู้ปกครองส่วนมากมีความเห็นว่า การเล่นเป็นความสนุกสนาน และมีเวลาที่จะเล่นกับลูก ส่วนครูมีความเห็นว่า การเล่นคือการเรียนรู้และการค้นพบ

เซียง (Chiang. 1985 : 181) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างด้านพัฒนาการในการใช้วัสดุการเล่นในสนามเด็กเล่นกับเด็กอายุ 3 – 5 ปี และ 7 ปี จำนวน 57 คน โดยใช้เครื่องมือเทคนิคการสังเกตตามธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า ประเภทของการเล่นและวัสดุอุปกรณ์การเล่นเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อพัฒนาการด้านการเล่น ซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านสังคมและสติปัญญาของเด็ก นอกจากนี้การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีความแตกต่างของการเล่นในเด็กที่มีอายุต่างกัน เด็กอายุ 3 ปี มักจะเล่นคู่ขนาน (Parallel Functional Play) เด็กอายุ 5 ปี มักจะเล่นสรรค์สร้างแบบคู่ขนาน (Parallel Constructive Play)

) เด็ก 7 ปี มักจะเล่นสรรค์สร้างเป็นกลุ่ม (Group Constructive Play) เช่น เล่นละครเป็นกลุ่มหรือเล่นเกมที่มีกติกาได้ดี และระดับอายุเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กแต่ละวัยต่างกัน

งานวิจัยในประเทศ

นักการศึกษาในประเทศได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเล่นเกมกลางแจ้งไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ เยาวรัตน์ จินดากุล (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างคู่มือกิจกรรมการสอนเด็กก่อนปฐมวัย โดยสุ่มเด็กจำนวน 200 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กจะกระตือรือร้นและสนใจอยากจะได้เรียนในกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีอุปกรณ์ประกอบ และกิจกรรมควรจะเป็นประเภทเกม เพราะจะทำให้เด็กอนุบาลสนุกสนานเพลิดเพลินไปในตัวด้วย และได้เสนอแนะว่า ผู้สอนจะต้องเอาใจใส่ให้กำลังใจแก่เด็กแต่ละคนตลอดเวลาที่ทำกิจกรรมและแบบฝึกทักษะ โดยไม่มีความลำเอียงกับเด็กคนหนึ่งคนใดเป็นพิเศษ

ทวีพร ณ นคร (2533 : 65) ได้ศึกษาความสามารถในการสังเกตและการจำแนกของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระกับแบบกึ่งชี้แนะของนักเรียน ชาย – หญิง ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลภูเก็ต อ. เมือง จ. ภูเก็ต จำนวน 36 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระมีความสามารถในการสังเกตแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบกึ่งชี้แนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบกึ่งชี้แนะ มีค่าคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการสังเกตสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระ มีความสามารถในการจำแนกแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบกึ่งชี้แนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบกึ่งชี้แนะ มีค่าคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการจำแนกสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระ

สุณี บุญพิทักษ์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบพัฒนาการทุกด้านของเด็กก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งตามแผนการจัดประสบการณ์ปี 2527 กับเด็กก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งตามแผนการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งปี 2533 ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2534 จำนวน 30 คน โรงเรียนวัดช้างเหล็กสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า เด็กก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งตามแผนการจัดประสบการณ์ปี 2527 กับเด็กก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งตามแผนการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งปี 2533 มีพัฒนาการทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ เด็กก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งตามแผนการจัดประสบการณ์ปี 2527 มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา สูงกว่าเด็กก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง ตามแผนการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งปี 2533

บุบผา พรหมศร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเกมกลางแจ้งและกิจกรรมการเล่นเครื่องสนาม โรงเรียนอนุบาลวัดอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง อายุ 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด

กิจกรรมการเล่นเกมกลางแจ้งและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นสนาม มีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเล่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาการทุกด้านของเด็ก เด็กสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้จากการเล่น และการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียน เมื่อเด็กได้เล่นกลางแจ้งเด็กจะมีอิสระในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง เป็นการผ่อนคลายความเครียดและเรียนรู้การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่จากสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ส่งผลให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นในการปรับตัวทางสังคม เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่เปิดเผย มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออก รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นการส่งเสริมและพัฒนาความพร้อมทุก ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน อย่างมีความสุขทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพื้นบ้านของไทย

3.1 ประวัติความเป็นมาของการเล่นพื้นบ้านของไทย

การเล่นพื้นบ้านของเด็กไทยนั้นมีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ก่อนประวัติศาสตร์แล้ว กล่าวคือ เมื่อมนุษย์รู้จักเอาดินมาปั้นเป็นภาชนะสิ่งของเครื่องใช้ในครั้งแรกแล้วจึงเจริญพัฒนามาเป็นลำดับเด็ก ๆ เห็นผู้ใหญ่ทำก็เลียนแบบนำดินมาปั้นเล่นบ้าง ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงกล่าวถึงคนในสมัยนั้นว่าอยู่เย็นเป็นสุขอยากเล่นก็เล่นดังกล่าไว้ว่า “ ใครจักเล่นเล่นใครจักหัวหัว... ” แต่ไม่มีรายละเอียดกล่าวไว้ว่า คนสมัยนั้นมีการเล่นอะไรบ้าง ในสมัยอยุธยาได้กล่าวถึงการเล่นบางอย่างไว้ในบทละครครั้งกรุงเก่าเรื่อง นางมโนราห์ ซึ่งเรื่องนี้สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงสันนิษฐานว่าแต่งก่อนสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่บรมโกศ การเล่นที่ปรากฏในบทละครเรื่องนี้ คือ ลิงชิงหลักและการเล่นปลาลงอวน วรรณคดีสมัยรัตนโกสินทร์ก็ปรากฏชื่อการเล่นหลายอย่าง เช่น ตะกร้อ จ้องเต และขี้ม้าส่งเมือง เป็นต้น ดังกล่าวไว้ในโอเหนา...

พระยาอนุমানราชชนกล่าวถึงการเล่นของเด็กไทยสมัยท่านไว้ใน “ พื้นความหลัง ” ว่าการเล่นของเด็กปุนนี้ไม่ใช่มีป็นมีรยนต์เล็ก ๆ อย่างที่เด็กเล่นกันเกร่ออยู่ในเวลานี้และยังไม่แพร่หลายดุ๊กตาที่มีดีนคือ ดูกตาล้มลุก และดูกตาพราหมณ์นั่งท้าวแขนสำหรับเด็กผู้หญิงเล่นดูกตาเหล่านี้เด็ก ๆ ชาวบ้านไม่มีเล่นเพราะต้องซื้อ จะมีแต่ผู้ใหญ่ทำให้หรือไม่กี่เด็กทำกันเองตามแบบอย่างสืบต่อจากกันมาตั้งแต่ไหนก็ไม่ทราบ เช่น ม้าก้านกล้วย ตะกร้อสานด้วยทางมะพร้าว สำหรับโยนเตะเล่น หรือดูกตาวัวควายที่ปั้นด้วยดินเหนียวของเด็กเล่นที่สมัยนั้นเล่นกันคือ กลองหม้อตาล ในสมัยนั้นขายน้ำตาลเมื่อใช้หมดแล้วเด็ก ๆ จะนำมาทำเป็นกลอง ส่วนเด็กผู้หญิงส่วนใหญ่ชอบเล่น หม้อข้าวหม้อแกงหรือเล่นขายของหุงต้มแกลงไปตามเรื่อง...

คนไทยในอดีตมองการเล่นของเด็กไปในแง่จิตวิทยาโดยตีความหมายของการแสดงออกของเด็กไปในเชิงทำนายอนาคต หรือแสดงบุพนิมิตต่าง ๆ ความเชื่อเช่นนี้ปรากฏในวรรณคดีไทยหลายเรื่อง เช่น ขุนช้างขุนแผน การเล่นของเด็กไทยในปัจจุบันเด็กผู้หญิงเล่นดูกตากระดาด ขูดขายของเป็นพลาสติกเลียนแบบของจริง วิดีโอเกม เด็กผู้ชายก็เล่นปืนจรวดเกมกตและเครื่องเล่นต่าง ๆ ซึ่งมีขายมากมายและมีการเล่นหลายชนิดที่นิยมเล่นทั้งในเด็กชาย และเด็กหญิงนอกจากนั้นยังเล่นตามฐานะและเศรษฐกิจของครอบครัว ดังนั้นการเล่นของเด็กไทยสมัยก่อนจึงค่อย ๆ เลือนหายไปทีละน้อย ๆ จนเกือบจะสูญหายหมดแล้ว เช่น กาปักไข่ เขย่งเก้งกอย ตั่งเต ตี ขี้ม้าส่งเมือง ขี้ตุ๊กกลางนา เตย งูกินหาง ช่างชัย ชักคะเย่อ ซ่อนหา มอญซ่อนผ้า ไอ้โม่ง รีรีข้าวสาร ฯลฯ เป็นต้น...

3.2 ความหมายของการเล่นพื้นบ้านของไทย

ได้มีผู้ให้ความหมายของการเล่นพื้นบ้านของไทยไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2545 : 4) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การกระทำของเด็กที่เข้าไปเพื่อความสนุกสนาน หรือผ่อนคลายอารมณ์ให้เพลิดเพลิน

อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร (2531 : 37) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่คนไทยนิยมเล่นกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในท้องถิ่นต่าง ๆ ของไทยก่อให้เกิดความสนุกสนานรื่นเริง ผ่อนคลายความตึงเครียด ซึ่งเด็กได้เรียนรู้โดยไม่รู้ตัว

จันทนา ดีพึ่งตน (2536 : 19) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นกิจกรรมหรือประสบการณ์ทุกชนิดที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจและสนุกสนาน ไม่มีการวางแผน ไม่มีเป้าหมาย อาจเล่นคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ อีกทั้งเป็นกระบวนการพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

อังคณา กลสินทร์ (2539 : 13) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการละเล่นของเด็กไทยที่มีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งบางอย่างมีการแข่งขัน บางอย่างไม่มีการแข่งขัน บางอย่างมีบทร้องประกอบ บางอย่างไม่มีบทร้องประกอบ อาจเล่นคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ ทั้งที่มีวัสดุอุปกรณ์และไม่มีวัสดุอุปกรณ์ก็ได้ ส่วนวัสดุอุปกรณ์ในการเล่นเป็นวัสดุใกล้ตัวหาได้ง่ายในท้องถิ่นในการเล่นเกิดด้วยความสมัครใจ เพื่อความสนุกสนานร่าเริง

ละมุล ชัชวาล (2543 : 16) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการละเล่นของเด็กที่นิยมเล่นกันในท้องถิ่นและเล่นสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นกิจกรรมที่เด็กเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน อาจจะเป็นการเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่ม การละเล่นจึงมีบทบาทต่อพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กและเป็นเครื่องหมาย แสดงออกถึงความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ของเด็กอีกด้วย

ผะอบ โปษะกฤษณะ (2545 : 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการละเล่นต่างๆ ของเด็กที่นิยมเล่นกันในชีวิตประจำวันโดยสืบทอดมาจากคนรุ่นก่อนซึ่งบางประเภทมีบทร้องและบทรำประกอบ ส่วนกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มักมีการกำหนดขึ้นเองตามข้อตกลงของกลุ่มผู้เล่นในแต่ละท้องถิ่น บางครั้งก็เล่นเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง แต่บางครั้งก็เล่นเพื่อการแข่งขัน

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า การละเล่นพื้นบ้านของไทย หมายถึง การละเล่นที่ผู้เล่นต่างสมัครใจ มีการเคลื่อนไหวในกิริยาต่าง ๆ เน้นความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการถ่ายทอดของคนไทยสืบทอดกันมาจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง มีกฎกติกาที่ไม่ซับซ้อนสามารถยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และมีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ เมื่อเด็กได้เล่นคนเดียวหรือเป็นกลุ่มอย่างสม่ำเสมอจะทำให้เด็กได้รับการเตรียมความพร้อมในพัฒนาการด้านต่าง ๆ ครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ – จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา อีกทั้งมีส่วนช่วยพัฒนาให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้อีกทางหนึ่งด้วย

3.3 ลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านของไทย

ได้มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านของไทยไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ

นักมานุษยวิทยาและนักคติชนวิทยาจำนวนไม่น้อยที่สนใจศึกษาลักษณะการเล่นพื้นบ้านของกลุ่มชนหรือสังคมหนึ่ง ๆ และได้สรุปลักษณะการเล่นของเด็กไทยว่า มีลักษณะเป็นทั้ง “ PLAY “ และ “ GAME “ กล่าวคือ การละเล่นของเด็กไทยบางชนิดจะเล่นเพื่อความสนุกสนานไม่เน้นการแข่งขัน เช่น การเล่นจ้ำจี้ การเล่นเกมของ งูกินหาง ตบแผละ เป็นต้น ซึ่งการละเล่นดังกล่าวนี้เข้าลักษณะของ “ PLAY “ การละเล่นของเด็กไทยอีกบางชนิดเป็น “ GAME “ เพราะเป็นการแข่งขัน มีการตัดสิน มีกฎเกณฑ์ เช่น อีตัก เตย และรวมทั้งการละเล่นอื่น ๆ ที่มีลักษณะผสมผสานกันระหว่างการเล่นเพื่อความสนุกสนาน และการเล่นที่มีกฎกติกาชัดเจนได้ด้วย

การเล่นพื้นบ้านของไทยมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นกิจกรรมของสังคมที่ผูกพันสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนไทย ดังนั้นลักษณะของการเล่นพื้นบ้านของไทยจึงมีความโดดเด่นที่ไม่เหมือนกับสังคมอื่น ๆ ดังนี้

1. การเล่นของเด็กไทยจะไม่ขัดต่อศีลธรรมวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ และไม่เป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์
2. การเล่นของเด็กไทยจะมีความเป็นสากลคือ ไม่เป็นการเล่นเฉพาะเทศกาล เช่น แม่ศรีลิงลม ซึ่งนิยมเล่นในเทศกาลสงกรานต์จึงไม่เป็นการเล่นที่เล่นในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งเท่านั้น สามารถเล่นได้ทั่วไปโดยไม่ใช้อุปกรณ์ที่มีเฉพาะท้องถิ่นหรือภาษาถิ่น
3. การเล่นของเด็กไทยจะไม่ใช้การแข่งขันกันเพื่อพินัน เพราะเป็นการปลูกฝังและเพาะนิสัยที่ไม่ดีให้แก่เด็ก
4. การเล่นของเด็กไทยจะไม่มีการล้อเลียนเหยียดหยามผู้อื่นอันจะนำไปสู่การทะเลาะวิวาทกัน
5. การเล่นของเด็กไทยจะมีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นเด็กที่มีช่วงอายุระหว่าง 6 – 16 ปี

ธิดา โมสิกรัตน์ (2533 : 650 – 651) ได้กล่าวถึงลักษณะการเล่นพื้นบ้านของไทย ดังนี้

1. ความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรส่วนใหญ่ มีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติและใช้เวลาอยู่กับการประกอบอาชีพทางการเกษตร การเล่นของคนไทยจึงเล่นในเวลาว่างวันจากการทำไร่ นา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นในช่วงว่างภายหลังจากการเก็บเกี่ยวพืชผล คือ ในวันเทศกาลต่าง ๆ ได้แก่ วันตรุษ วันสงกรานต์ การเล่นพื้นบ้านที่นิยมเล่นมี สะบ้า ช่วงชัย ชักเย่อ มอญซ่อนผ้า เป็นต้น นอกจากนี้การเล่นบางอย่างนำมาเล่นในเวลาเย็นและเวลากลางคืน ซึ่งเป็นเวลาที่มีโอกาสพักผ่อนจากงานประจำวัน

2. วิธีการเล่น การเล่นเป็นกิจกรรมทางสังคม ซึ่งทำให้คนเล่นมีโอกาสพบปะสัมพันธ์กัน พูดคุย และสนุกสนานร่วมกัน ได้รับความเพลิดเพลิน จิตใจเบิกบาน มีสุขภาพกายและจิตที่ดี ซึ่งเป็นลักษณะของการนันทนาการอย่างหนึ่ง ดังนั้นลักษณะของการเล่นอันเป็นการเล่นพื้นบ้านจึงไม่เคร่งครัดหรือเอาจริงจัง แม้จะมีกติกาหรือข้อกำหนดในการเล่นก็เป็นกติกาที่ไม่แน่นอนตายตัว ผู้เล่นสามารถปรับเปลี่ยนกติกาในการเล่นได้ตามสถานการณ์ หรือสภาพแวดล้อมขณะที่กำลังเล่น จะเห็นได้จากการเล่นจำใจ ไม่ได้กำหนดจำนวนผู้เล่น เล่นสนุก ๆ ไม่ต้องการเอาชนะกันจริงจังในเวลาเล่นร่วมกัน ดังนั้นจึงพบว่า การเล่นพื้นบ้านของไทยอย่างหนึ่ง ๆ จะมีลักษณะของวิธีการเล่นไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นการเล่นต่างถิ่นกัน วิธีการเล่นจะถูกดัดแปลงจนมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็น บทร้องประกอบการเล่น กติกาในการเล่น การใช้อุปกรณ์การเล่น เป็นต้น

จากเอกสารดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ลักษณะการเล่นพื้นบ้านของไทยเป็นกิจกรรมที่ยอมรับร่วมกันในสังคม เป็นสมบัติร่วมกันของคนในสังคม ซึ่งมีการรับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง ด้วยการสอนแนะนำ หรือด้วยการเลียนแบบกัน เป็นการเล่นที่ไม่ซับซ้อนสามารถยืดหยุ่นได้ เน้นความสนุกสนานไม่เน้นการแข่งขัน จึงมีคุณค่าและมีส่วนสำคัญในการหล่อหลอมและเชื่อมโยงประสบการณ์ทางสังคมให้กับเด็ก ทำให้เด็กไทยประสบความสำเร็จในการเล่น จนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก มีบุคลิกภาพที่เปิดเผยเป็นตัวของตัวเอง รู้จักการปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่น ดังนั้นลักษณะเด่นของการเล่นพื้นบ้านของไทย จึงมีส่วนช่วยในการกระตุ้นและพัฒนาเด็กให้มีความเชื่อมั่นในตนเองได้อีกหนทางหนึ่งด้วย

3.4 ประเภทของการเล่นพื้นบ้านของไทย

ได้มีผู้จัดแยกประเภทของการเล่นพื้นบ้านของไทยไว้หลายรูปแบบ กล่าวคือ

วาร์เรน อี.โรเบิร์ตส์ (คณาจารย์ชมรมเด็ก. 2545 : 11 ; อ้างอิงจาก Warren E. Roberts.) ได้แบ่งประเภทของการเล่นออกเป็น 11 ประเภทใหญ่ ๆ แต่จะนำมากล่าวถึงเฉพาะประเภทที่ตรงกับการเล่นของเด็กไทย ดังนี้ คือ

1. การเล่นทาย เช่น ทายหัวก้อย โพงพาง คลุมไก่ ขายดอกไม้
2. การกระโดด เช่น การกระโดดเชือกเดี่ยว กระโดดเชือกคู่ ตั้งเต
3. ประเภทซ่อนหา เช่น ซ่อนหา กากีไฟ
4. ประเภทปรับ ได้แก่ การเล่นที่มีการปรับผู้แพ้ให้รำ ให้ร้องเพลง เขกเข้า กินน้ำ ฯลฯ เช่น ช่วงชัย หรือช่วงเชลย ชีมัสเมือง
5. ประเภทไล่ – จับ เช่น มอญซ่อนผ้า งูกินหาง ไล่ให้ทัน อ้ายเข้าอ้ายโขง โปลิศจับขโมย
6. ประเภทคัดออก เช่น รีรีข้าวสาร ลิงชิงหลัก
7. ประเภทกระโดดข้าม เช่น เสือข้ามห้วย
8. ประเภทที่มีการใช้กระดาดดินสอ หรือการวาดรูป เช่น เสือตกถัง จู๋นางเข้าห้อง
9. ประเภทความแม่นยำ เช่น หมากเก็บ อีตัก ดัดลูกหิน เป่ายาง หรือ เป่ากบ
10. ประเภทไม้ เช่น ไม้หึ่ง
11. ประเภทสำหรับเด็กเล็ก เช่น ตบแผละ จำจี๋ แมงมุมขยุ่มหลังคา ตีไก่ ขี้ตุ๋กกลางนา จับปูดำ เป่ายิงฉุบ จี๋จ้อเจี๊ยบ

คณาจารย์ชมรมเด็ก (ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์. 2545 : 12 ; อ้างอิงจาก คณาจารย์ชมรมเด็ก. 2545 : 12) ได้แบ่งการเล่นของเด็กไทยออกตามกติกาการเล่นได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การเล่นที่เน้นการแพ้ชนะ ได้แก่ การเล่นที่มีผู้แพ้ชนะที่แน่นอน ซึ่งผู้เล่นทั้งสองฝ่ายยอมรับการเอาชนะกันในการเล่นที่ผู้เล่น เกิดความรู้สึกว่า มีความสำคัญนั้นต้องเป็นการแพ้ชนะที่เกิดจากความชำนาญ และความสามารถที่เหนือกว่าของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ใช้การแพ้ชนะที่เกิดจากการหมุนเวียนสลับเปลี่ยนตัวผู้เล่น
2. การเล่นที่ไม่เน้นการแพ้ชนะ เป็นการเล่นเพื่อใช้เวลาเพื่อความสนุกสนาน เพื่อการออกกำลังกายและการฝึกฝนตนเองในบางด้าน ผู้เล่นจะแพ้หรือชนะก็ไม่รู้สึกละสำคัญ อาจจะเป็นการเล่นที่ผู้เล่นทุกคนมีโอกาสได้สลับเปลี่ยนหน้าที่กัน จึงทำให้ลดความรู้สึกเรื่องแพ้ชนะลง

ผะอบ โปษะกฤษณะ (2532 : 14 – 17) ได้แบ่งการเล่นของภาคกลางออกเป็น 6 ประเภท

1. การเล่นกลางแจ้งประเภทที่มีบทร้องประกอบและไม่มีบทร้องประกอบ
2. การเล่นในร่มประเภทที่มีบทร้องประกอบและไม่มีบทร้องประกอบ
3. การเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่
4. การเล่นบทล้อเลียน
5. กระเล่นประเภทเบ็ดเตล็ด
6. การเล่นปริศนาคำทาย

วิราภรณ์ ปนาทกุล (2531 : 29 – 39) ได้แบ่งการเล่นของเด็กไทยเป็น 5 กลุ่มดังนี้

1. การเล่นที่เน้นทักษะด้านการพูด การฟัง
2. การเล่นที่เน้นทักษะทางด้านการนับ การคาดคะเน การกระเระ การจำแนก ประเภท

จำแนกพวก จำแนกเสียง

3. การละเล่นที่เน้นทักษะทางด้านการคิด การใช้ไหวพริบ ปฏิภาณ ความคล่องแคล่วว่องไว การเลือกตัดสินใจ

4. การละเล่นที่เป็นทักษะการใช้กล้ามเนื้อ การขีดเขียน การลากเส้น การเขียน รูปทรง การสาน การวิ่ง การกระโดด การทรงตัว

5. การละเล่นที่เน้นการปลูกฝังค่านิยม ทักษะในด้านต่าง ๆ

สรุปลักษณะรวม นิยมพะเนาว์ (2520 : 49) ได้แบ่งประเภทการละเล่นของเด็กไทยไว้ 7 ประเภท

1. การเล่นโดยการเลียนแบบการทำงานของผู้ใหญ่

2. การเล่นโดยการเลียนแบบการประกอบอาชีพของผู้ใหญ่

3. การเล่นโดยการเลียนแบบวิถีหาอาหารของผู้ใหญ่

4. การเล่นเพื่อความเพลิดเพลินของตนเองตามลำพัง

5. การเล่นโดยมีกติกา

6. การเล่นกับเพื่อน ๆ โดยไม่มีกฎกติกา

7. การเล่นแข่งขัน โดยมีการพนัน

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า การละเล่นของไทยมีผู้จัดประเภทไว้หลายลักษณะสามารถแยกได้หลายประเภทแตกต่างกันออกไปตามพฤติกรรมที่แสดงออก จำนวนผู้เล่น สถานที่ วัฒนธรรม ลักษณะการเล่น กฎเกณฑ์ต่าง ๆ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น การวิ่ง การกระโดด การเล่นคนเดียว เล่นเป็นกลุ่ม การเล่นในร่ม เล่นกลางแจ้ง การมีอุปกรณ์ที่ทำงานในท้องถิ่น ไม่มีอุปกรณ์ มีกฎกติกา ไม่มีกติกา มีบัตรรอง ไม่มีบัตรรอง นอกจากนี้ยังช่วยปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความมีวินัย ความสามัคคี การรู้แพ้รู้ชนะ รู้ให้อภัย การอดทนรอคอย ฝึกการสังเกตเข้าใจไหวพริบ อีกทั้งมีส่วยช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน มีความสุข มองโลกในแง่ดีมีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก

3.5 ประโยชน์ของการละเล่นพื้นบ้านของไทย

ได้มีผู้กล่าวถึงประโยชน์ของการละเล่นพื้นบ้านไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ

ผะอบ โปษะกฤษณะ และคนอื่น ๆ (2522 : 75) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการละเล่นพื้นบ้านไทยว่า สามารถช่วยพัฒนาเด็กครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ดังนี้

1. เสริมสร้างพละนาถัยให้สมบูรณ์ ช่วยฝึกกล้ามเนื้อต่าง ๆ พิจารณาตั้งแต่เด็กเล็ก ๆ การเล่นในร่ม เช่น “ จับปูดำ ขยำปูนา ” ต้องใช้กล้ามเนื้อนิ้วมือที่ทำท่าทางประกอบ ส่วนเด็กระดับประถมศึกษาจะเป็นการฝึกกล้ามเนื้อใหญ่ เช่น วิ่งเปี้ยว รีรีข้าวสาร ลิงชิงหลัก น้ำขึ้นน้ำลง ปลาหมัดตกกระทะ เป็นต้น

2. เสริมสร้างทักษะต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทางด้านสติปัญญา และพัฒนาความคิด เช่น

ฝึกทักษะในการใช้สายตาสังเกตและไหวพริบ ได้แก่ กาฟักไข่ เทวดานั่งเมือง วัวกระทิง

ฝึกทักษะในการคิดต่าง ๆ เช่น อีตัก อีตีด อีขีดอีเขียน

ฝึกทักษะความแม่นยำ เช่น การเล่นทอยกอง ทอยหลุม ทอยเส้น

ฝึกทักษะการใช้ประสาทสัมผัส สังเกต ไหวพริบ เช่น การเล่นต่อไก่ คำทาย มอญซ่อนผ้า

โพงพาง การเล่นซ่อนหา

ฝึกเชาวน์ปัญญา เช่น ปริศนาคำทาย

ฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ เช่น การปั้น การขีดเขียน การวาดภาพ การเล่นเกมโคลน

3. เสริมสร้างความเจริญทางจิตใจ โดยการปลูกฝังคุณธรรมอันจำเป็นแก่การเป็นพลเมืองดี เช่น

ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว ความอดทน ความมีศีลธรรมอันดี ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ

4. ส่งเสริมความเจริญทางสติปัญญา เช่น การฝึกให้ใช้ความคิด ฝึกความมีไหวพริบ ฝึกคาดคะเนเหตุการณ์ ฝึกสมาธิ สังเกตความแม่นยำ

วิราภรณ์ ปนาทกุล (2531 : 18 – 19) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นพื้นบ้าน ดังนี้คือ

1. เป็นการเล่นที่ไม่จำกัดจำนวนผู้เล่น ส่วนใหญ่จะเล่นเป็นหมู่ ซึ่งทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าการอยู่ในหมู่คณะเป็นสิ่งที่มีความสุข สนุกสนาน เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะมีอุปนิสัยรักหมู่คณะ ฝึกให้รู้จักการปรับตัวเข้ากับสังคม อันจะเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กให้ดีขึ้น

2. เป็นการเล่นที่ไม่เน้นอุปกรณ์หรือเครื่องประกอบการเล่นมากนัก ถ้ามีก็จะเป็นวัสดุที่หาง่าย สะดวกสบายและประหยัด ซึ่งเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนประถมศึกษา

3. ไม่มีกติกาซับซ้อน เป็นการเล่นที่ง่าย เด็กมีอิสระในการเล่นอย่างสนุกสนานเป็นการฝึกความคิดสร้างสรรค์ของเด็กที่จะคิดการเล่นและกติการ่วมกันอย่างเหมาะสม

4. เป็นการเล่นเพื่อออกกำลังกายเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้มีความคล่องแคล่ว ว่องไวในการเคลื่อนไหวร่างกาย ในขณะเดียวกันก็ฝึกความเป็นคนช่างสังเกต มีไหวพริบ ความแม่นยำ การตัดสินใจ และความพร้อมเพรียง การเล่นจึงไม่มีผู้แพ้ผู้ชนะ

5. การเล่นบางประเภทมีเนื้อร้องและบทสนทนาประกอบทำให้เพิ่มความสนุกสนานมากขึ้น ประโยชน์ในการเล่นของเด็ก พอจะสรุปได้ดังนี้

1. การเล่นช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ เช่น ส่งเสริมพัฒนาการทางกาย ในด้านการฝึกฝนการใช้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ให้เจริญเติบโต ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ในแง่ทำให้เด็กรู้สึกสบาย ร่าเริงแจ่มใส ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมคือ ทำให้เด็กรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของซึ่งกันและกัน รู้จักการให้และการรับ รู้จักร่วมมือกัน และการสร้างมิตรภาพระหว่างเพื่อนฝูง นอกจากนั้นการเล่นของเด็กยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา คือ การใช้ภาษาได้ดีขึ้น ฝึกการแก้ปัญหาและส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เป็นต้น

2. การเล่นช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก เพราะการเล่นของเด็กจัดว่าเป็นการศึกษาอย่างหนึ่ง เช่น เด็กที่เล่นตุ๊กตาก็เรียนรู้รูปร่าง ลักษณะ และส่วนประกอบของตุ๊กตา ตลอดจนสีและสิ่งที่ใช้ในการประดิษฐ์ตุ๊กตา เมื่อเด็กเจริญขึ้นก็จะสามารถเรียนรู้จากการเล่นมากยิ่งขึ้น นั่นคือ การเล่นส่งเสริมให้เด็กมีความรู้กว้างขวาง

3. การเล่นช่วยตอบสนองความต้องการของเด็ก เมื่อเด็กได้เล่นเด็กจะได้แสดงออก ได้ระบายอารมณ์ และความต้องการต่าง ๆ อันเป็นการผ่อนคลายไม่ให้เกิดความตึงเครียด เมื่อเด็กมีความต้องการ เช่น เด็กต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่งแต่ไม่ได้รับการตอบสนองเด็กมักจะสมมุติว่าได้รับโดยการเล่น เป็นการจูนใจสิ่งที่เด็กขาดหายไป การเล่นจึงเป็นสิ่งที่ผ่อนคลายความตึงเครียดในชีวิตประจำวันของเด็ก ช่วยให้เด็กรู้จักวางแผนทำสิ่งต่าง ๆ และช่วยให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองอีกด้วย

4. การเล่นช่วยฝึกฝนมารยาทที่ดีให้แก่เด็ก ซึ่งเป็นประโยชน์สำคัญอีกอย่างหนึ่งในการเล่น ทำให้เด็กรู้จักผิดถูก รู้จักการแพ้ชนะ เข้าใจความหมายของความยุติธรรม และความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ การเล่นบางประเภทฝึกให้เด็กเป็นคนอดทน เสียสละและสร้างความเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น ๆ (ณาจารย์ชมรมเด็ก. 2545 : 16 – 17)

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพื้นบ้านของไทย

งานวิจัยในประเทศ

นักการศึกษาในประเทศได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเล่นพื้นบ้านของไทยไว้หลายทัศนะ กล่าวคือ บัณฑิต บุณย์สวัสดิ์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการใช้เกมการเล่นพื้นบ้านของไทยที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์ โดยกลุ่มทดลองได้รับการจัดประสบการณ์ใช้เกมการเล่นพื้นบ้านของไทย กลุ่มควบคุมได้รับประสบการณ์การใช้เกมแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนทักษะทางสังคมในด้านการเคารพต่อระเบียบวินัยของตนเองและกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม การแสดงออกและการแก้ปัญหาในกลุ่ม ไม่แตกต่างกัน (2) นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะทางสังคมในด้านการมีมารยาทในสังคม การแสดงความรับผิดชอบและมีลักษณะความเป็นผู้นำ การช่วยเหลือผู้อื่น สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) นักเรียนกลุ่มทดลองมีสังคมมิติสูงกว่ากลุ่มควบคุม

จันทนา ดีพึ่งตน (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยและการจัดประสบการณ์การเล่นทั่วไปที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่มีความสามารถทางสติปัญญาสูง ปานกลาง ต่ำ โดยศึกษากับนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4 – 5 ปี ที่กำลังอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 60 คน ผลจากการศึกษาพบว่า (1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) เด็กปฐมวัยที่มีความสามารถทางด้านสติปัญญาสูง ปานกลาง และต่ำ ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย และการเล่นทั่วไป มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย และการเล่นทั่วไปมีปฏิสัมพันธ์กับทักษะทางคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รัตนา มณีจันสุข (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย โดยศึกษากับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนชุมชนบ้านด้าย จังหวัดเชียงราย จำนวน 14 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง 21.29 และหลังการทดลอง 24.72

สมชาย บ้านไร่ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทย โดยศึกษากับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยเลือกเด็กที่มีระดับการสูญเสียการได้ยิน 70 เดซิเบลขึ้นไป มีระดับสติปัญญาปกติ และไม่มี ความพิการซ้ำซ้อนอื่น ๆ จากผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง 35.75 และหลังการทดลอง 45.15 เด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยกับกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นทั่วไป มีความพร้อมทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มทดลอง 9.40 และกลุ่มควบคุม 2.64

นอกจากนั้น

กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 40.00 และกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นทั่วไปมีค่าคะแนนเฉลี่ย 28.10

ละมุน ชัชวาล (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามปลายเปิดที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยศึกษากับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนบ้านโนนป่าซาง จังหวัดเลย จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามปลายเปิด กับประกอบคำถามอิสระ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามปลายเปิด มีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามอิสระ

วีรพงศ์ บุญประจักษ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยศึกษากับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนศิริรัษฎวิทยา แขวงบุคคโล เขตธนบุรี จำนวน 10 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์ และเมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 3 ด้าน มีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์แบบคะแนนรวมทั้งหมด ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การการเล่นพื้นบ้านของไทยเป็นการเล่นที่มีคุณค่า มีประโยชน์ และมีความสำคัญอีกอย่างหนึ่ง เนื่องจากการการเล่นพื้นบ้านของไทยสามารถช่วยทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้เรียนรู้ทักษะชีวิตที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ก่อให้เกิดความสุข ความสนุกสนานร่าเริง ได้ใช้ทักษะการสังเกต การแก้ปัญหา การคิดหาเหตุผลและการตัดสินใจ ส่งผลให้เด็กเป็นผู้มองโลกในแง่ดี มีบุคลิกภาพที่เปิดเผยเป็นตัวของตัวเอง รู้จักการปรับตัว ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีส่วนช่วยในการเตรียมความพร้อมในพัฒนาทุกด้านแบบองค์รวม รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทย เป็นการการเล่นที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยมาจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยเพื่อศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยว่าเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ
4. แบบแผนการทดลองและวิธีการดำเนินการทดลอง
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 3 - 4 ปี ที่กำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนบุญสมอนุบาล ต.ตลาด อ. เมือง จ.จันทบุรี จำนวน 150 คน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

1.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนอายุ 3 - 4 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนบุญสมอนุบาล สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากห้องเรียนมา 1 ห้อง จากทั้งหมดจำนวน 4 ห้องเรียน จากนั้นทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยจำนวน 48 คน แล้วนำคะแนนมาจัดเรียงลำดับจากน้อยไปมาก คัดเลือกเด็กที่มีคะแนนน้อยสุด 16 คนแรก มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2.เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัยดังนี้

- 2.1 แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย 12 อย่าง
- 2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
 - 2.2.1 ด้านการกล้าแสดงออก
 - 2.2.2 ด้านการเป็นตัวของตัวเอง
 - 2.2.3 ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

3.การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 การสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย

ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย เพื่อใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นกับเด็ก โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1.1.1. ศึกษาทฤษฎีเอกสารเกี่ยวกับการเล่นพื้นบ้านของเด็กไทยของ ชัย เรืองศิลป์ (ชัย เรืองศิลป์. 2542) การเล่นพื้นบ้านของเด็กภาคอีสานของ ทิพวรรณ คันธา (ทิพวรรณ คันธา. 2542) การเล่นของเด็กไทยของ คณาจารย์ชมรมเด็ก (คณาจารย์ชมรมเด็ก. 2545) การเล่นพื้นบ้านภาคกลาง – ภาคตะวันตกของ สุภักดิ์ อนุกุล : รวบรวมเรียบเรียง (สุภักดิ์ อนุกุล. 2545) และการเล่นพื้นบ้านของเด็กไทย 4 ภาคของ สาโรจน์ มีวงษ์สม : เรียบเรียง (สาโรจน์ มีวงษ์สม. 2542)

3.1.1.2. คัดเลือกการเล่นพื้นบ้านของไทย 23 อย่าง จากข้อ 1 โดยกำหนดเกณฑ์ที่เหมาะสมกับเด็กไทย 3 ประการ ได้แก่

1. การเล่นที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการกล้าแสดงออก
2. การเล่นที่กระตุ้นให้เด็กแสดงการเป็นตัวของตัวเอง
3. การเล่นที่กระตุ้นให้เด็กปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

3.1.1.3 นำแผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาเพื่อหาความสอดคล้องของจุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทย และการประเมินผล จำนวน 3 ท่าน ดังมีรายนามต่อไปนี้

1. รองศาสตราจารย์วราภรณ์ รักวิจัย	ผู้อำนวยการ
	โรงเรียนสาธิต มศว.ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกริก ยุ้ยพันธ์	อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
3. อาจารย์บุญจวน ประโมจน์	อาจารย์ผู้สอนโรงเรียนอนุบาลสามเสน
	(ฝ่ายอนุบาล)

3.1.2 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในข้อ 3.1.1.3 โดยปรับปรุงแก้ไขในด้านการประเมินผลให้ครอบคลุมพฤติกรรมต่าง ๆ ตามนิยามศัพท์ ได้แก่ การกล้าแสดงออก การเป็นตัวของตัวเอง และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

3.1.3 นำแผนการจัดประสบการณ์ (ภาคผนวก) ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนบุญสมอนุบาล สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของแผนการจัดประสบการณ์ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์

3.2 แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง

การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.2.1 ศึกษาทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ด้านการสังเกตพฤติกรรม การบันทึกพฤติกรรม จากวารสารการศึกษาปฐมวัย เรื่อง “เด็กไม่กล้าแสดงออก” (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 6(2) 2545 : 50) ทฤษฎีพัฒนาการของอีริคสัน (1975)

3.2.2 ศึกษาแบบสังเกตพฤติกรรมของ วีรพงศ์ บุญประจักษ์ (2545) เมทินี ด้านยังอยู่ (2544) และวารุณี เจริญรัตนโชติ (2543) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองและได้ทำการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุระหว่าง 3 - 4 ปี เป็นเวลา 1 สัปดาห์ แล้วนำมาสร้างเกณฑ์ประเมินให้ครอบคลุมพฤติกรรมที่แสดงถึงความเชื่อมั่นในตนเอง ได้แก่ ด้านการแสดงออก ด้านการเป็นตัวของตัวเอง และด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมจำนวน 12 ข้อ โดยสร้างแบบประเมินค่ากำหนดตัวเลข 3 ระดับ (Numerical Rating Scales)

3.2.3 นำแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ไปทดลองใช้เบื้องต้นกับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่มีอายุระหว่าง 3 - 4 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่วันที่ 12 - 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 โดยผู้วิจัยทำการสังเกต และบันทึกพฤติกรรมจากการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย เพื่อศึกษาความชัดเจนของพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเอง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเกณฑ์การประเมินในทุกด้านให้รัดกุมสามารถวัดและประเมินผลได้

3.2.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของแบบสังเกตจำนวน 3 ท่าน ดังมีรายนามต่อไปนี้

- 1.อาจารย์ ดร.ภัทราพร เกษสังข์ สถาบันราชภัฏเลย จังหวัดเลย
- 2.อาจารย์นพดล กองศิลป์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต
มศว.ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
3. อาจารย์บุบผา พรหมศรี โรงเรียนอนุบาลอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

3.2.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญข้อ 3.2.4 มาปรับปรุงแก้ไข ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยให้ปรับปรุงการใช้ภาษาในข้อพฤติกรรมย่อยให้เป็นคำกริยา ที่สามารถสังเกตและวัดได้

3.2.6 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของแบบสังเกต

การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาครั้งนี้ ดำเนินการโดยนำเอาแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างให้ขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ลงคะแนนประเมินว่าข้อความที่แสดงพฤติกรรมที่สังเกตนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกตหรือไม่ โดยกำหนดคะแนนเป็น +1 , 0 และ -1 (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ , 2527 : 69)

เมื่อ +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์ข้อนั้น

เมื่อ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์ข้อนั้นหรือไม่

เมื่อ -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบไม่วัดจุดประสงค์ข้อนั้น

แล้วนำคะแนนที่ได้จากการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (IOC : Index of Item Objective Congruence) ซึ่งต้องมีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์ 2533 : 85) ซึ่งพบว่าแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองมีค่า IOC อยู่ระหว่างตั้งแต่ 0.67 ถึง 1 จำนวน 12 ข้อ และมาหาค่า TOC ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์โดยรวมคำนวณ TOC ได้ค่าเท่ากับ 0.98 ซึ่งเป็นค่าแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่มีค่าสูง สามารถนำมาเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3.2.7 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต

หลังจากตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงแล้วผู้วิจัยนำแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองไปทดลองใช้ (TRY OUT) กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 คน ที่โรงเรียนอนุสมอนุบาล โดยใช้ผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัย 1 คนและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน ซึ่งมีหลักในการเลือกผู้ช่วยผู้วิจัย คือ เป็นครูที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีครุศาสตร์บัณฑิตการศึกษาปฐมวัย และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี ร่วมกันสังเกตพฤติกรรมแล้วนำคะแนนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต (RAI : Rater Agreement Indexes) (Burry-Stock. 1996 : 256) ของผู้สังเกตจำนวน 2 คน และในการทดลองใช้ (TRY OUT) ครั้งนี้ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI เท่ากับ 0.76 ซึ่งเป็นค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่าสูงเพียงพอสามารถนำไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้

4. แบบแผนการทดลองและวิธีการดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวจากทีบอร์คและเกล (Barnett and Johnson. 1996 : 31 ; อ้างอิงจาก วีรพงศ์ บุญประจักษ์ : 34) ได้กล่าวว่า รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียวจะมีความเหมาะสมเป็นพิเศษกับการทดลองที่ต้องการเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมหรือกระบวนการภายใน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวทำการทดลอง เก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงขณะทดลองเพื่อความเหมาะสม และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการทดลองครั้งนี้ ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

ก่อนการทดลอง	ขณะทดลอง
T0	X , T1 , X , T2 , X , T3 ,.....X , T8

เมื่อ	T0	คือ	การสังเกตก่อนการทดลอง
	X	คือ	การดำเนินการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย
	T1, T2, ..., T8	คือ	การสังเกตขณะทำการทดลองหลาย ๆ ครั้ง

2. วิธีการดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 เป็นเวลา 8 สัปดาห์โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

2. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนที่ทำการทดลองให้เหมาะสม

3. ผู้สังเกตเก็บข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองทุกด้าน (Baseline Data) โดยการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองจากการจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้งโดยใช้การเล่นพื้นบ้านของไทย ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ในช่วงเวลา 10.30 ถึง 10.50 น. ตั้งแต่วันที่ 1 – 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นวันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 20 นาที โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคะแนนพื้นฐาน (Baseline Data) ของนักเรียนแต่ละคนในแต่ละด้าน

4. ดำเนินการทดลองโดยการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยในช่วงกิจกรรมกลางแจ้งเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน เริ่มทดลองตั้งแต่วันที่ 22 – 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นวันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี ใช้เวลาในการทดลองวันละ 20 นาที ในช่วงเวลา 10.30 – 10.50 น. โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย รวมผู้สังเกต 2 คน

5. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยให้กลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้งโดยใช้การเล่นพื้นบ้านของไทย โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นนำ (7 นาที)

1. นำเข้าสู่กิจกรรมโดยครูให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วนอย่างอิสระตามจินตนาการ
2. ครูแนะนำ อธิบายวิธีการเล่นและสาธิตการทำกิจกรรมให้เด็กเข้าใจ
3. บอกข้อตกลงเบื้องต้น ได้แก่ การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น การอดทน – รอคอย และการปฏิบัติตามกติกาในการเล่น

ขั้นดำเนินกิจกรรม (8 นาที)

1. เด็กเล่นเป็นกลุ่มในการทำกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งโดยใช้การเล่นพื้นบ้านของไทย
2. ขั้นทำกิจกรรมร่วมกัน ให้เด็กลงมือทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในกลุ่มตามแผนที่ได้วางไว้ โดยเริ่ม

จับเวลา

3. สิ้นสุดเวลาที่กำหนดให้เด็ก ๆ ช่วยกันเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป (5 นาที)

1. ให้เด็กช่วยกันเล่าความรู้สึกและบอกสิ่งที่ได้กระทำขณะเล่นเกมกลางแจ้งโดยใช้การละเล่นพื้นบ้านของไทย ในด้านการแสดงออก ด้านความเป็นตัวของตัวเอง และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม
2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาถึงพฤติกรรมที่เด็ก ๆ ได้แสดงออก ได้ตัดสินใจและการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม
3. ครูให้การเสริมแรงกับเด็กทุกคนที่มีส่วนร่วมในการเล่นเกมนการละเล่นพื้นบ้านของไทย เช่น การตบมือ การพูดชมเชย เป็นต้น

การประเมินพฤติกรรม

ทำการประเมินผลโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนกิจกรรมคนละ 30 วินาที โดยสลับหมุนเวียนกันไปจนครบทุกคน ซึ่งในแต่ละครั้งที่จัดกิจกรรมผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวม ผู้สังเกต 2 คน ทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองในขั้นตอนกิจกรรม ช่วงเวลา 10:30 – 10:50 น. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

ตาราง 2 แสดงวันและกิจกรรมที่ทำการทดลองและสังเกต

การจัดกิจกรรม	ระยะเวลาทำการทดลอง	วันที่ทำการทดลอง	เวลา
การจัดประสบการณ์ โดยใช้การละเล่นพื้นบ้าน ของไทย	1 สัปดาห์ ก่อนการทดลอง	วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี	10:30 – 10:50 น.
การจัดประสบการณ์ โดยใช้การละเล่นพื้นบ้าน ของไทย	8 สัปดาห์	วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี	10:30 – 10:50 น.

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งมีหลักการดำเนินการดังนี้

1. การเก็บข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ผู้สังเกตจำนวน 2 คน คือผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย
2. เก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้านจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 คน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองจากการจัดประสบการณ์การละเล่นพื้นบ้านของไทย เป็นเวลา 1 สัปดาห์ ก่อนการทดลอง

3. ทำการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง จากการจัดประสบการณ์การเล่นที่บ้านของไทย เป็นเวลา 8 สัปดาห์ การจัดกิจกรรมจะให้เด็กทำพร้อม ๆ กัน สังเกตและบันทึกพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองวันละ 16 คน จะหมุนเวียนลำดับก่อนหลังจนสิ้นสุดการทดลอง

4. ในการสังเกตและบันทึกการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยรวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน ทำการสังเกตเด็กเป็นกลุ่มพร้อมกันจำนวน 16 คน สังเกตเป็นรายบุคคลพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกันคนละ 30 วินาที การทดลองเริ่มตั้งแต่วันที่ 22 กรกฎาคม ถึง 11 กันยายน พ.ศ. 2546

5. เมื่อสิ้นสุดในแต่ละสัปดาห์นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เปรียบเทียบกับข้อมูลพื้นฐานทุกด้าน เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ขณะจัดประสบการณ์การเล่นที่บ้านของไทย เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ตามตารางที่ 3

ตาราง 3 บันทึกการหมุนเวียนลำดับการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง

วัน	อังคาร		พุธ		พฤหัสบดี	
เวลา	10:30 – 10:50 น.		10:30 – 10:50 น.		10:30 – 10:50 น.	
สัปดาห์	ผู้สังเกต	ผู้สังเกต	ผู้สังเกต	ผู้สังเกต	ผู้สังเกต	ผู้สังเกต
Baseline	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 1	คนที่ 2
1	1	1	2	2	3	3
2	4	4	5	5	6	6
3	7	7	8	8	9	9
4	10	10	11	11	12	12
5	13	13	14	14	15	15
6	16	16	1	1	2	2
7	3	3	4	4	5	5
8	6	6	7	7	8	8

หมายเหตุ 1 , 2 ... 16 คือ ลำดับการหมุนเวียนของนักเรียนที่ถูกทำการสังเกตเป็นคนแรก

6. การฝึกผู้ช่วยผู้วิจัย

ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยฝึกการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการสังเกต ดังนี้

6.1 ให้ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสังเกต

6.2 ให้ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะความเชื่อมั่นในตนเอง และแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองให้เข้าใจตรงกัน เพื่อสามารถบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองได้ตรงกัน

6.3 ฝึกการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองกับเด็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

6.4 ฝึกการสังเกตจริงในช่วงที่ผู้วิจัยทดลองใช้ เครื่องมือ โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกต 2 คน สังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง จากการจัดประสบการณ์

การเล่นเกมกลางแจ้งโดยใช้เกมการละเล่นพื้นบ้านของไทยกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16 คน และหาหลักฐานความเชื่อมั่นในตนเองของผู้สังเกตโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock. 1996 : 256)

7. การบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ถ้าในเวลาที่ทำการสังเกตเกิด พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองและช่องระดับพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองตรงกับพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองข้อใดให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น

8. เมื่อสิ้นสุดแต่ละสัปดาห์ นำคะแนนของผู้สังเกตทั้ง 2 คน มาหาค่าเฉลี่ยเพื่อนำข้อมูลที่ได้มา วิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. หาสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและระหว่างทำการทดลองโดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated – measures ANOVA)
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบรายด้านในแต่ละช่วงเวลาโดยใช้ t – test แบบ Dependent Sample

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1.1 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545 : 95) โดยใช้สูตร IOC และ TOC ตามลำดับดังนี้

$$IOC = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์
	R	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

$$TOC = \frac{R}{NK}$$

เมื่อ TOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์โดยรวม
K แทน จำนวนข้อที่ใช้ประเมิน

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลอนุบาล ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16 คน วิธีหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock. 1996 : 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum_{K=1}^K \sum_{N=1}^N |R_{1kn} - R_{2kn}|}{KN}$$

เมื่อ R_{1kn} , R_{2kn} คือ ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ
N คือ จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
K คือ จำนวนพฤติกรรมย่อย
I คือ จำนวนช่วงคะแนน (0 , 1 , 2)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และหาความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรมคอมพิวเตอร์

2.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated – measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545)

2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ในแต่ละช่วงเวลาโดยใช้ t - test ในการคำนวณในโปรแกรมคอมพิวเตอร์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
M	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดลอง
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ระดับคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย มีตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ระดับคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยรวม

1.1 การวิเคราะห์ระดับคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยรวม

- 1.1.1 การวิเคราะห์ระดับคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.1.2 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยรายด้านความเชื่อมั่นในตนเอง

1.2 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของแยกรายด้าน

- 1.2.1 การวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้าน
- 1.2.2 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยรายด้านความเชื่อมั่นในตนเอง

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นของความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

2.1 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยรวมของความเชื่อมั่นในตนเอง

2.2 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงรายด้านของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเอง

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ระดับคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยรวม

1.1 การวิเคราะห์ระดับและเปรียบเทียบคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองโดยรวม

1.1.1 การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองทั้ง 3 ด้านของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการสังเกตก่อนและระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยทั้ง 8 สัปดาห์ มาศึกษาโดยหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงผลในตารางที่ 4

ตาราง 4 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย

ความ เชื่อมั่น ตนเอง	ระยะเวลาจัดกิจกรรม (สัปดาห์)								
	ก่อนจัด กิจกรรม	1	2	3	4	5	6	7	8
M	6.19	7.50	12.60	13.32	18.95	17.02	19.48	21.21	20.96
S	2.76	1.74	1.06	1.45	1.56	1.07	1.08	1.13	1.26

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 ปรากฏว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยเฉลี่ยเท่ากับ 6.19 และระหว่างการจัดประสบการณ์แต่ละสัปดาห์มีคะแนนเฉลี่ยเป็น 7.50 , 12.60 , 13.32 , 18.95 , 17.02 , 19.48 , 21.21 และ 20.96 คะแนนตามลำดับแสดงว่าตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 8 คะแนนเฉลี่ยรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลาทดลอง

1.1.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเอง

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองโดยรวมทั้ง 3 ด้าน ก่อนและระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงของสัปดาห์มาเปรียบเทียบโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

แหล่ง	SS	.df	MS	F	Sig
-------	----	-----	----	---	-----

ระหว่างเงื่อนไข	3691.47	1	3691.47	1533.71**	.000
ความคลาดเคลื่อน	36.10	15	2.41		

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยของการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยในแต่ละช่วงของสัปดาห์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ แสดงว่าความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยเฉลี่ยรวมมีค่าแตกต่างกันอย่างน้อย 1 ช่วงสัปดาห์ ผู้วิจัยต้องการทราบว่ามีความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในช่วงสัปดาห์ใดแตกต่างกัน จึงได้ดำเนินการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงต่อไป

1.2 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้าน

1.2.1 การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยนำคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็น 3 ด้าน

ได้แก่ 1. การกล้าแสดงออก 2. การเป็นตัวของตัวเอง 3. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยแต่ละสัปดาห์รวม 8 ครั้ง มาหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงผลในตาราง 6

ตาราง 6 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้านก่อนและระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย

ความเชื่อมั่นในตนเองแยกเป็นรายด้าน	ระยะเวลาจัดกิจกรรม (สัปดาห์)								
	ก่อนการจัดกิจกรรม	1	2	3	4	5	6	7	8
ด้าน1M	1.72	2.75	3.64	3.55	6.24	5.34	6.95	7.16	7.02
S	1.30	1.04	.47	.59	.89	.65	.49	.68	.62
ด้าน2M	2.19	2.50	4.66	5.50	6.98	6.02	6.09	7.15	7.17
S	.93	.38	.35	.50	.36	.13	.31	.32	.41
ด้าน3M	2.28	2.25	4.31	4.27	5.73	5.66	6.44	6.91	6.77
S	.97	.48	.46	.45	.41	.41	.43	.40	.40

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 ปรากฏว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยและระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย มีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย แยกรายด้านแตกต่างกันคือระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยแต่ละสัปดาห์มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยในทุก ๆ ด้าน ยกเว้นในสัปดาห์ที่ 3, 5 และ สัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนเฉลี่ยลดลง

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ในด้านการกล้าแสดงออก ก่อนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.72 และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 , สัปดาห์ที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 2.75 , 3.64 คะแนนตามลำดับ ในช่วงสัปดาห์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ยขึ้นมาเป็น 6.24 คะแนน ส่วนในช่วงสัปดาห์ที่ 6 และในช่วงสัปดาห์ที่ 7 มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นมาเป็น 6.95 และ 7.16 ตามลำดับ แต่ในช่วงสัปดาห์ที่ 3 , สัปดาห์ที่ 5 และในช่วงสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยด้านการแสดงออกลดลงเท่ากับ 3.55 , 5.34 และ 7.02 คะแนนตามลำดับ

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ในด้านการเป็นตัวของตัวเอง ก่อนจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.19 และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยไปแล้ว ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 2.50 คะแนน ในช่วงสัปดาห์ที่ 2 , 3 , 4 , 6 , 7 และในช่วง สัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นมาเป็น 4.66 , 5.50 , 6.98 , 6.09 , 7.15 และ 7.17 คะแนนตามลำดับ แต่ ในช่วงสัปดาห์ที่ 5 มีค่าเฉลี่ยด้านการเป็นตัวของตัวเองลดลงเท่ากับ 6.02 คะแนน

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ในด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ก่อนการจัด ประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.28 แต่ระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่น พื้นบ้านของไทยไปแล้วในช่วงสัปดาห์ที่ 2 , 4 , 6 , 7 มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นมาเป็น 4.13 , 5.73 , 6.44 และ 6.91 คะแนนตามลำดับ แต่ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 , 3 , 5 , 8 มีค่าเฉลี่ยด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมลดลง เท่ากับ 2.25 , 4.27 , 5.66 และ 6.77 คะแนนตามลำดับ

1.2.2 การวิเคราะห์ครั้งนี้การวิเคราะห์ตอนนี้ได้นำคะแนนรวมแต่ละด้านจากการสังเกต

ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและระหว่างการจัดประสบการณ์ตลอดช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์ มาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ดังแสดงผลในตาราง 7

ตาราง 7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

ความเชื่อมั่น ในตนเองของ เด็กปฐมวัย	แหล่ง	SS	df	MS	F	Sig
ด้านที่ 1	ระหว่าง เงื่อนไข	489.49	1	489.49	1211.30**	.000
	ความคลาด เคลื่อน	6.06	15	.40		
ด้านที่ 2	ระหว่าง เงื่อนไข	370.02	1	370.02	1567.13**	.000
	ความคลาด เคลื่อน	3.54	15	.236		
ด้านที่ 3	ระหว่าง เงื่อนไข	376.25	1	376.25	937.46**	.000
	ความคลาด เคลื่อน	6.02	15	.40		

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 7 ปรากฏว่า ความเชื่อมั่นในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย ได้แก่ 1. การกล้าแสดงออก 2. การเป็นตัวของตัวเอง 3. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม พบว่า ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ แสดงว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในด้านการกล้าแสดงออก ด้านการเป็นตัวของตัวเอง และด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม อย่างน้อย 1 ช่วงสัปดาห์มีค่าแตกต่างกัน และเพื่อให้ทราบว่าค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแตกต่างในช่วงสัปดาห์ใด ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงสัปดาห์ต่อไป

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

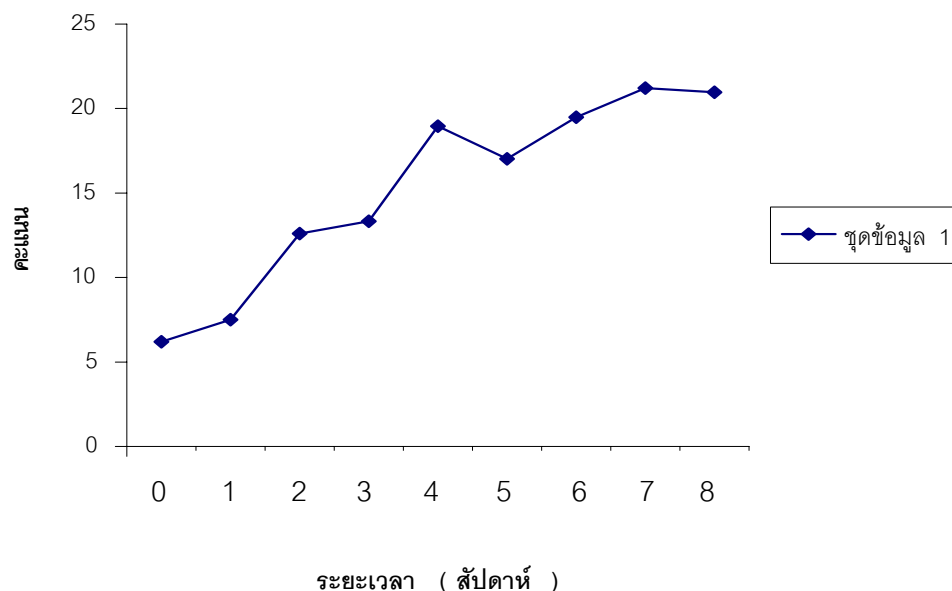
2.1 การวิเคราะห์ตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงสัปดาห์ ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยในแต่ละช่วงสัปดาห์ของการจัดประสบการณ์การเล่นที่บ้านของไทย มาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงสัปดาห์ โดยใช้ t -test แบบ

Dependent Sample ดังแสดงผลในตาราง 6 และเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย จึงนำคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดประสบการณ์และตลอดช่วงเวลาการจัดประสบการณ์มาเขียนเป็นเส้นภาพ ดังแสดงผลในภาพประกอบ 1

ตาราง 8 การเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยรวม

ความเชื่อมั่นในตนเองของ เด็กปฐมวัยระหว่างสัปดาห์ ที่	ค่าเฉลี่ยผลต่าง (Mean)	ค่าความคลาด เคลื่อน	df	t	Sig
Baseline , สัปดาห์ที่ 1	1.31	.81	15	1.63	.124
สัปดาห์ที่ 1 , สัปดาห์ที่ 2	5.10	.24	15	21.66**	.000
สัปดาห์ที่ 2 , สัปดาห์ที่ 3	.72	.14	15	5.26**	.000
สัปดาห์ที่ 3 , สัปดาห์ที่ 4	5.63	.25	15	22.82**	.000
สัปดาห์ที่ 4 , สัปดาห์ที่ 5	1.93	.20	15	9.49**	.000
สัปดาห์ที่ 5 , สัปดาห์ที่ 6	2.46	.13	15	19.38**	.000
สัปดาห์ที่ 6 , สัปดาห์ที่ 7	1.73	.19	15	9.35**	.000
สัปดาห์ที่ 7 , สัปดาห์ที่ 8	.25	.15	15	1.64	.121

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$

ภาพประกอบ 1 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ 0 คือ Baseline

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 8 และภาพประกอบปรากฏว่าความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 กับสัปดาห์ที่ 2 , ช่วงสัปดาห์ที่ 2 กับสัปดาห์ที่ 3 , ช่วงสัปดาห์ที่ 3 กับสัปดาห์ที่ 4 , ช่วงสัปดาห์ที่ 4 กับสัปดาห์ที่ 5 , ช่วงสัปดาห์ที่ 5 กับสัปดาห์ที่ 6 , และช่วงสัปดาห์ที่ 6 กับสัปดาห์ที่ 7 นั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ แสดงว่ามีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในแต่ละช่วงสัปดาห์ ส่วนช่วงก่อนการทดลองกับสัปดาห์ที่ 1 และ ช่วงสัปดาห์ที่ 7 กับสัปดาห์ที่ 8 นั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลง

2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

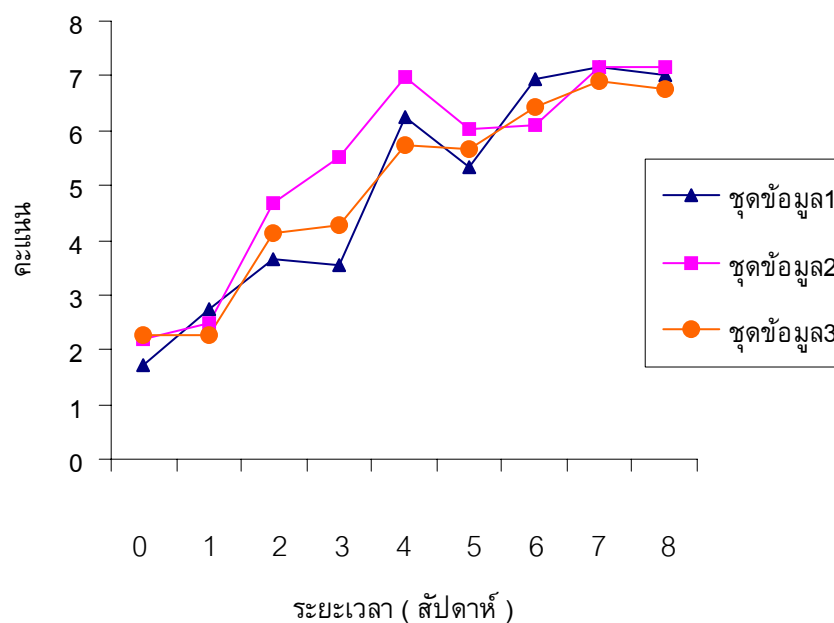
การวิเคราะห์ตอนนี้ เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยก รายด้าน ได้แก่ 1. การกล้าแสดงออก 2. การเป็นตัวของตัวเอง 3. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้นำคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดประสบการณ์ และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่น พื้นบ้านของไทย ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงพร้อมนำมาเขียนเป็นเส้นภาพระหว่างช่วง สัปดาห์

โดยใช้ t – test แบบ Dependent Sample ดังแสดงผลในตาราง 9 และเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน จึงนำคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยและระหว่างช่วงเวลาของการจัดประสบการณ์รแยกรายด้านมาเขียนเป็นเส้นภาพ ดังแสดงผลในภาพประกอบ 2

ตาราง 9 แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัปดาห์	ด้านที่ 1		ด้านที่ 2		ด้านที่ 3	
	M	t	M	t	M	t
Baseline , สัปดาห์ที่ 1	1.03	2.65**	.31	1.30	0.03	.11
สัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2	.89	5.03**	2.16	22.28**	2.06	19.59**
สัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3	0.08	1.58	.84	7.51**	0.04	.53
สัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4	2.69	18.33**	1.48	16.70**	1.46	13.23**
สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5	.90	5.95**	.96	13.91**	0.07	.91
สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6	1.60	19.29**	0.07	1.13	.78	10.33**
สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7	.21	1.58	1.05	13.38**	.47	4.11
สัปดาห์ที่ 7, สัปดาห์ที่ 8	.14	1.39	0.02	.27	.14	1.39

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$

ภาพประกอบ 2 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

หมายเหตุ 0 คือ Baseline

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 และภาพประกอบ 2 ปรากฏดังนี้

ด้านที่ 1 การกล้าแสดงออก ในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 2, 4, 5 และในช่วงสัปดาห์ที่ 6 มีการเปลี่ยนแปลงคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ ส่วนที่เหลือนอกนั้นไม่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านที่ 2 การเป็นตัวของตัวเอง ในช่วงสัปดาห์ที่ 2, 3, 4, 5 และในช่วงสัปดาห์ที่ 7 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ ส่วนที่เหลือนอกนั้นไม่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านที่ 3 การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ในช่วงสัปดาห์ที่ 2, 4 และในช่วงสัปดาห์ที่ 6 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ ส่วนที่เหลือนอกนั้นไม่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่มุ่งศึกษาเปรียบเทียบระดับคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการวิจัยและผลโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย ก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละสัปดาห์ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การกล้าแสดงออก การเป็นตัวของตัวเอง และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย ก่อนการจัดประสบการณ์ และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละสัปดาห์

สมมุติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละสัปดาห์แตกต่างกันและกำหนดสมมุติฐานเฉพาะ ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย มีความแตกต่างของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยในแต่ละสัปดาห์แตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย มีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การกล้าแสดงออก การเป็นตัวของตัวเอง และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยในแต่ละสัปดาห์เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ เด็กนักเรียนอายุ 3 - 4 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนบุญสมอนุบาล อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 150 คน ในสังกัดสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ เป็นเด็กนักเรียนอายุ 3 - 4 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนบุญสมอนุบาล สังกัดสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากห้องเรียนมา 1 ห้อง จากทั้งหมดจำนวน 4 ห้องเรียน จากนั้นทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยจำนวน 48 คน แล้วนำคะแนนมาจัดเรียงลำดับจากน้อยไปมาก คัดเลือกเด็กที่มีคะแนนน้อยสุด 16 คนแรก มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ตัวแปรที่ศึกษา

- 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย
- 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

4. ระยะเวลาการศึกษาวิจัย

การศึกษาค้างนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โดยทำการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที กลุ่มตัวอย่างได้รับการทดลองทั้งสิ้น 24 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้

การวิจัยค้างนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัยค้างนี้

- 2.1 แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย 12 อย่าง
- 2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
 - 2.2.1 ด้านการกล้าแสดงออก
 - 2.2.2 ด้านการเป็นตัวของตัวเอง
 - 2.2.3 ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 เป็นเวลา 8 สัปดาห์โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนที่ทำการทดลองให้เหมาะสม
3. ผู้สังเกตเก็บข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองทุกด้าน (Baseline Data) โดยการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองจากการจัดประสบการณ์การเล่นกลางแจ้งโดยใช้การเล่นพื้นบ้านของไทย ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ในช่วงเวลา 10.30 ถึง 10.50 น. ตั้งแต่วันที่ 1 – 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นวันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 20 นาที โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคะแนนพื้นฐาน (Baseline Data) ของนักเรียนแต่ละคนในแต่ละด้าน
4. ดำเนินการทดลองโดยการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยในช่วงกิจกรรมกลางแจ้งเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน เริ่มทดลองตั้งแต่วันที่ 22 – 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นวันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี ใช้เวลาในการทดลองวันละ 20 นาที ในช่วงเวลา 10.30 – 10.50 น. โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมผู้สังเกต 2 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. หาสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและระหว่างทำการทดลองโดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated – Measures ANOVA)
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบรายด้านในแต่ละช่วงเวลาโดยใช้ t – test แบบ Dependent Sample

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่า คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์ กล่าวคือ ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 และช่วงสัปดาห์ที่ 8 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดประสบการณ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่ในช่วงสัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 7 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดประสบการณ์อย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ เมื่อวิเคราะห์คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การกล้าแสดงออก การเป็นตัวของตัวเอง และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม พบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยทุกด้านเพิ่มขึ้นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย อภิปรายผลได้ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการจัดประสบการณ์ มีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย เป็นการเล่นที่สามารถส่งเสริมอิสระภาพแห่งตน สร้างแรงจูงใจให้เด็กทุกคนเกิดความกระตือรือร้นอยากจะเล่น หรือกล้าแสดงออกและให้ความร่วมมือ มีกฎกติกาไม่สลับซับซ้อนสามารถยืดหยุ่น ง่ายต่อการเล่น ไม่เน้นการแข่งขัน ทำให้พบความสำเร็จได้ง่าย รู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะพัฒนาต่อไปเป็นความเชื่อมั่นในตนเอง นอกจากนั้นการเล่นพื้นบ้านของไทยยังช่วยส่งเสริมคุณธรรมทางจิตใจของเด็ก รู้จักแพ้-ชนะ รู้จักถอย และจากการทำกิจกรรมร่วมกันแบบเป็นกลุ่ม ก่อให้เกิดความสนุกสนานร่าเริง เกิดการเรียนรู้ในการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีน้ำใจ รู้จักการแบ่งปัน เกิดการเคารพในกฎกติกาที่ตกลงไว้ มีบุคลิกภาพที่เปิดเผย เป็นตัวของตัวเอง ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งตรงกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow . 1954 : 411) ที่ได้กล่าวว่า คนทุกคนในสังคมมีความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จ มีความภาคภูมิใจในตนเอง (Self – Esteem) และต้องการให้คนอื่นยอมรับนับถือในความสำเร็จของตนด้วย ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอจะทำให้บุคคลนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถ แต่ถ้าความต้องการนี้ถูกขัดขวาง จะทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีปมด้อยหรือสูญเสียความภาคภูมิใจในตนเองได้ และสอดคล้องกับ ศุภศี ศรีสุคนธ์ (2539 : 35) ที่กล่าวไว้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสำคัญต่อความสำเร็จในชีวิต ทำให้มองโลกในแง่ดี การปูพื้นฐานความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นกับเด็ก จะช่วยให้เด็กกล้าคิดกล้ากระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ และสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีความสุข

จากผลการวิจัยพบว่า ในช่วงสัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 7 มีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะลักษณะรูปแบบของการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยที่ไม่มีกฎกติกาซับซ้อน ได้แก่ เกมมอญซ่อนผ้า วิ่งเหยียบเงา ที่ม้าก้านกล้วย เกมกระโดดกบ เกมย้ายไข่ย้ายโขง เกมวิ่งถอยหลัง ทำให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ จากการที่เด็กได้เล่น ได้วิ่งแข่ง ได้กระโดด เด็กมีอิสระในการเล่น ได้พบปะ พูดคุยและสนุกสนานร่วมกัน เด็กจึงเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ใหม่ ทำให้ประสบความสำเร็จ

ผลสำเร็จในการเล่นมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคณาจารย์ชมรมเด็ก (2525 : 16 – 17) ที่กล่าวว่าการเล่น
 พื้นบ้านของไทยสามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ เช่น ส่งเสริมพัฒนาการทางกาย ในด้านการฝึกฝน
 การใช้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ให้เจริญเติบโต ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ในแง่ทำให้เด็กรู้สึกสบาย ไร้แรง
 แฝงใส ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมคือ ทำให้เด็กรู้จัก
 เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของซึ่งกันและกัน รู้จักการให้และการรับ รู้จักร่วมมือกัน รู้จักสร้างมิตรภาพระหว่าง
 เพื่อนฝูง กลายเป็นพื้นฐานเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง นอกจากนี้การเล่นของเด็กยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการ
 ทางสติปัญญาอีกด้วย ส่วนในสัปดาห์ที่ 1 และ สัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จึง
 ไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน อาจเป็นเพราะเด็กไม่คุ้นเคยกับการเล่นพื้นบ้านของไทย เด็กจึงแสดง
 พฤติกรรมไม่กล้าเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้คุณครูต้องคอยกระตุ้น ให้การเสริมแรง รวมทั้งต้องสร้างบรรยากาศใน
 การเล่นแต่ละครั้งให้สนุกสนาน ไม่ตึงเครียด การจัดประสบการณ์การเล่น พื้นบ้านของไทยในช่วงนี้จึงให้
 เด็กได้เล่นอย่างเดียวกัน 2 ครั้งใน 1 สัปดาห์ จากการสังเกตช่วงของการจัดประสบการณ์พบว่า ในการเล่นวิธี
 ขำสรวลเด็กส่วนใหญ่จะยืนเฉยแต่พูดบ่นหรือตามครว ในทำนองเดียวกันในการเล่นประเภทไล่ – จับ ได้แก่ การ
 เล่นงูกินหาง เด็กส่วนใหญ่จะยืนเฉยและไม่กล้าร่วมกิจกรรม เมื่อเกิดความคุ้นเคยเด็กรู้จักการสังเกตและเล่น
 เลียนแบบ ทำให้ได้รับความสนุกสนาน ยิ้ม หัวเราะ กล้าร่วมกิจกรรม เป็นตัวของตัวเองและรู้จักการเล่น
 ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งตรงกับทฤษฎีพัฒนาการของ อิริคสัน (Erikson . 1902) ที่กล่าวไว้ว่า เด็กวัยอายุ 3 – 6 ปี
 เด็กเริ่มมีการริเริ่มโดยการสมมุติจากการเล่นเลียนแบบ เด็กจะมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว
 แต่ถ้าสภาพจิตใจไม่ดีพอหรือเกิดความคับข้องใจแล้ว มักจะรู้สึกตนว่ามีความผิดติดตัว (Initiative VS. Guilt)
 ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากสภาพแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เด็กจะมองโลกในแง่ดี มีความ
 เชื่อมั่นในตนเอง และเกิดความไว้วางใจต่อผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับสมาคมการศึกษาเด็กแห่งอเมริกา (ศุภศิริ ศรี
 สุคนธ์ . 2539 : 11 ; อ้างอิงจาก Children Study Association. 1952) ที่แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ความ
 เชื่อมั่นในตนเองจะเกิดขึ้นกับเด็กที่ประสบผลสำเร็จในการทำสิ่งต่าง ๆ เสมอ บุคคลยิ่งประสบความสำเร็จ
 มากเท่าใดย่อมทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น และการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย ซึ่ง
 เป็นการเล่นที่ไม่ซับซ้อนสามารถยืดหยุ่นได้ เน้นความสนุกสนานไม่เน้นการแข่งขัน มีส่วนสำคัญในการหล่อ
 หลอมและเชื่อมโยงประสบการณ์ทางสังคมให้กับเด็ก ทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการเล่น ส่งผลให้เด็ก
 ปฐมวัยเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก มีบุคลิกภาพที่เปิดเผย
 เป็นตัวของตัวเอง รู้จักการปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่น

2. เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของ
 เด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน พบว่า ในแต่ละช่วงสัปดาห์เด็กปฐมวัยมีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองระหว่าง
 การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย
 ทุก ๆ ด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 จากการสังเกตพฤติกรรม
 ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยขณะจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย พบว่า

2.1 ความเชื่อมั่นในตนเองด้านการกล้าแสดงออก ในแต่ละช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมการเล่น

พื้นบ้านของไทย และทำการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่า ในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 2, 4, 5 และในช่วงสัปดาห์ที่ 6 มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยสามารถสร้างแรงจูงใจให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นอยากจะทำกิจกรรม ไม่เกิดความเบื่อหน่าย ตอบสนองธรรมชาติตามวัย มีกฎกติกาที่เข้าใจง่าย สามารถยืดหยุ่นได้ ส่งผลให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น กล้าพูด กล้าแสดงท่าทาง กล้าทดลองทำกิจกรรมใหม่ และร่วมทำกิจกรรม ส่วนคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองในช่วงสัปดาห์ที่ 3, 7 และในช่วงสัปดาห์ที่ 8 มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จึงทำให้ไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน อาจเป็นเพราะว่า เด็กยังระมัดระวังตัวมากเกินไป ไม่คุ้นเคยกับเกมใหม่ จึงขาดทักษะการสังเกต และทักษะแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำให้ไม่กล้าวิ่งเหยียบเงาเพื่อนในเกมวิ่งเหยียบเงา ไม่กล้าวิ่งย้ายตำแหน่งในเกมลมพัดเพราะกลัวตัวเองจะหกล้ม และกลัวไม่มีที่อยู่เมื่อต้องวิ่งย้ายที่ใหม่ ไม่กล้าอดอุโมงเพราะกลัวจะโดนจับในเกมวิ่ง ข้าวสาร แต่เมื่อเด็กเกิดความคุ้นเคย เกิดทักษะการเรียนรู้ เด็กกล้าพูด กล้าร่วมกิจกรรม และประสบความสำเร็จจากเกมการเล่นพื้นบ้านของไทยที่จัดเตรียมไว้ โดยเรียบลำดับจากง่ายไปสู่ยาก เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ ส่งผลให้เด็กพบกับความสำเร็จได้ด้วยตนเอง เกิดเป็นความเชื่อมั่นในตนเองด้านการกล้าแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน (Erikson, 1902) ที่กล่าวไว้ว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งเป็นสิ่งที่แปลกใหม่และน่าตื่นเต้นสำหรับเด็ก ถ้าบุคคลสามารถแก้ไขภาวะวิกฤตได้ด้วยดีพอสมควร ทำให้เกิดลักษณะ บุคลิกภาพที่พึงประสงค์เรื่อยไปตามลำดับขั้น ซึ่งส่งผลให้บุคคลนั้นมีโครงสร้างบุคลิกภาพที่มั่นคง กลายเป็นความเชื่อมั่นในตนเอง

2.2 ความเชื่อมั่นในตนเองด้านการเป็นตัวของตัวเอง ในแต่ละช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทย และทำการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่า ในช่วงสัปดาห์ที่ 2, 3, 4, 5 และในช่วงสัปดาห์ที่ 7 มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยได้ส่งเสริมความเป็นอิสระภาพง่ายต่อการเล่น ไม่เน้นการแข่งขัน ส่งผลให้พบความสำเร็จจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทำให้เด็กรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง พัฒนาเป็นความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นกล้าตัดสินใจ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง มีบุคลิกภาพที่เปิดเผยเป็นตัวของตัวเอง ส่วนในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 6 และ ในช่วงสัปดาห์ที่ 8 มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จึงไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เด็กเกิดความวิตกกังวลเมื่อต้องเล่นเกมใหม่ที่ไม่คุ้นเคย รวมถึงกิจกรรมการเล่นบางชนิดต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัว ทำให้เด็กเกิดความเกร็งและปฏิเสธการเล่น เกิดความกังวลและไม่สนุกกับการเล่นในครั้งนั้น แต่เมื่อเด็กเริ่มคุ้นเคยได้ผ่านประสบการณ์การเล่นมาแล้ว เด็กเกิดความสนุกสนาน ยิ้มแย้ม หัวเราะขณะทำกิจกรรม รู้จักดีใจและภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง เด็กบางคนรู้จักที่จะช่วยเหลือเพื่อน ชักชวนเพื่อนไปเล่น ให้โอกาสเพื่อนเล่น ซึ่งสอดคล้องกับ วีรภาพ วัฒนวิจารณ์ (2545 : 127) ที่กล่าวไว้ว่า คนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นคนที่มีลักษณะมั่นคง ไม่ลังเลในการตัดสินใจ ไม่วิตกกังวลต่อสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ไม่กังวลต่อสิ่งที่เกิดขึ้นไปแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รัตนา มณีจันสุข. (2539) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่น

พื้นบ้านไทย” โดยศึกษากับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 14 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง 21.29 และหลังการทดลอง 24.72

2.3 ความเชื่อมั่นในตนเองด้านการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ในแต่ละช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทย และทำการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่า ในช่วงสัปดาห์ที่ 2, 4 และช่วงสัปดาห์ที่ 6 มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยเป็นกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกันเป็นกลุ่ม ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เกิดการเรียนรู้ในการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นและเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน เกิดการเคารพในกฎกติกาที่วางเอาไว้ ซึ่งพัฒนากลายเป็นความเชื่อมั่นในตนเอง ส่วนในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 3, 5, 7 และในช่วงสัปดาห์ที่ 8 มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จึงไม่เห็นการเปลี่ยนแปลง อาจเป็นเพราะเด็กเกิดความอยากเอาชนะ จึงกล้าคิด กล้าตัดสินใจ โดยไม่คำนึงถึงข้อตกลง กฎกติกาในการเล่น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคมของบันดูระ (Bandura, 1986) ที่กล่าวว่า บุคลิกภาพพื้นฐานมีส่วนสำคัญต่อความเชื่อในความสามารถที่จะทำได้สำเร็จ ความเชื่อดังกล่าวทำให้คนมีความมานะพยายาม มีความอดทนต่อความยากลำบาก มีความมุ่งมั่นที่จะฝ่าฟันอุปสรรคในการประกอบกิจ คือ ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ ย่อมไม่ยากทำอะไรๆ ที่รู้ตัวว่าตนจะทำได้เลย และสอดคล้องกับ อารี เกษมรติ (2533 : 20) ที่กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นลักษณะหนึ่งของบุคลิกภาพที่มีความสำคัญยิ่งในการดำเนินชีวิต การปูพื้นฐานความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นกับเด็ก จะช่วยให้เด็กกล้าคิด กล้าทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือ เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีความสุข

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยสามารถช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยได้ทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านการเป็นตัวของตัวเอง ถ้าได้รับการส่งเสริมสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ดังเห็นได้จากผลการวิจัยตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ ทั้งนี้เนื่องจากการเล่นพื้นบ้านของไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะตน คือเป็นการเล่นที่ไม่เน้นแพ้ชนะ ให้เด็กมีอิสระในการเล่น ไม่วิตกกังวล มีกฎกติกาไม่ซับซ้อนสามารถยืดหยุ่นได้ เน้นให้เด็กเกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายความตึงเครียด เปิดโอกาสให้เด็กแต่ละบุคคลแสดงความเป็นตัวของตัวเองออกมา รู้จักพึ่งพาตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก สามารถเผชิญสถานการณ์ใหม่โดยไม่วิตกกังวล ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับมูสเซน (Mussen, 1969 : 216) ที่กล่าวว่า พ่อแม่ที่ให้โอกาสและได้รับการสนับสนุนความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็น จะทำให้เด็กมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง พึ่งตนเองได้ มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก สามารถเผชิญสถานการณ์ใหม่ โดยไม่วิตกกังวล และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นเด็กควรได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจากบุคคลรอบข้าง เพื่อที่เด็กเหล่านั้นจะได้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำคัญติดตัวต่อไป อันจะเป็นพื้นฐานที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ความก้าวหน้าในชีวิต ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจในการศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย สามารถศึกษาและใช้เป็นแนวทางใน

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอน ให้สอดคล้องกับพัฒนาการ ความสนใจตามวัยและวุฒิภาวะ ตลอดจนระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป

ข้อสังเกตที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้า

1. การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยสามารถส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง และส่งผลโดยตรงในด้านบุคลิกภาพ ด้านการเป็นตัวของตัวเอง เนื่องจากการเล่นพื้นบ้านของไทยไม่เน้นการแข่งขัน เด็กไม่เกิดความเครียด สามารถประสบความสำเร็จได้ง่าย พัฒนากลายเป็นความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อเด็กเหล่านั้นเกิดความเชื่อมั่นในตนเองแล้ว เด็กจะกล้าพูด กล้าตอบ กล้าแสดงออก มีอารมณ์ขัน ร่าเริง ยิ้มแย้ม แจ่มใส มีบุคลิกภาพที่เปิดเผย มองโลกในแง่ดี มีความสุขกับการเรียนรู้ กล้าลองสิ่งใหม่ และมีความกระตือรือร้น
2. การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยสามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา เพราะได้ผ่านคัดเลือกที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ กล่าวคือ ขณะที่ทำกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยนั้นเด็กได้เดิน ได้วิ่ง ได้กระโดด ได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ขณะที่เด็กเล่นเด็กเกิดความสุขสนุกสนาน ยิ้ม หัวเราะ มีอิสระ และในขณะที่เด็กลงมือทำกิจกรรมเด็กมีโอกาสได้เล่น ได้พูดคุย ได้ช่วยเหลือเพื่อน เกิดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน รู้จักการอดทนรอคอย การปฏิบัติตามกติกา ข้อตกลง เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน รู้จักการเป็นผู้นำ – ผู้ตามอันเป็นพื้นฐาน ของระบอบประชาธิปไตย นอกจากนั้นการเล่นพื้นบ้านของไทยยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา อีกทั้งเปิดโอกาสให้เด็กคิด ได้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะเล่นด้วยตนเอง
3. การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยอย่างสม่ำเสมอ ช่วยให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย อันจะก่อให้เกิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการทำวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว แต่ขณะจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทย จำเป็นต้องให้เด็กทุกคนในห้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อความกลมกลืน ซึ่งมีจำนวน 48 คน ทำให้มีเด็กที่ต้องร่วมกิจกรรมจำนวนมาก ผู้สังเกตต้องทำสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่สังเกตเห็นได้ชัดให้กับกลุ่ม ตัวอย่างเพื่อความสะดวกรวดเร็วและได้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ
2. การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ จำนวน 24 ครั้งค่อนข้างมากเกินไป อาจทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย ควรหาสิ่งกระตุ้นเพื่อให้เด็กร่วมกิจกรรมด้วยสภาพจิตใจที่ดี เช่น เปลี่ยนสถานที่ทำการทดลอง จัดกิจกรรมพิเศษโดยให้เด็กร่วมกันเลือก หรือให้แรงเสริมต่างๆ เป็นต้น

3. ก่อนการนำแผนการจัดประสบการณ์มาทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ควรทำการวิเคราะห์แผนการจัดประสบการณ์แต่ละแผนให้ครอบคลุมกับพฤติกรรมและจุดประสงค์ที่วางไว้ และควรกำหนดขั้นตอนการ นำแผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยไปใช้ ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุป และ ประเมินผล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีการศึกษารายละเอียดการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยที่มีต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น พัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษารายละเอียดการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยที่มีต่อทักษะในด้านอื่น ๆ เนื่องจากการเล่นพื้นบ้านของไทยเป็นการเล่นที่สามารถยืดหยุ่น เช่น ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเป็นผู้นำ การอดทนรอคอย เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษารายละเอียดของการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยกับความพร้อมในทักษะด้านต่าง ๆ ของเด็กพิเศษ เช่น การรอคอย การแบ่งปัน การส่งเสริมสมรรถภาพทางกาย อารมณ์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์. (2528). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กรมวิชาการ. (2539). *แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2540ก). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3 – 6 ปี)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2540ข). *หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ ศูนย์พัฒนาหลักสูตร. (2541). *ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. (2517, สิงหาคม). “ การละเล่นของเด็กไทยสมัยก่อน,” *วารสารวิทยาสาร*. 25(8) : 18 - 20.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542ก). *การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3 – 5 ขวบ*. กรุงเทพฯ : โชติสุขการพิมพ์.
- (2542ข, มกราคม). “ การใช้การเล่นเป็นสื่อการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย,” *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 3(1) : 10 – 17.
- กองบรรณาธิการ. (2534). “พัฒนาการเล่นของเด็ก,” *นิตยสารแม่และเด็ก* 12 (200) : 79
- กาญจนา สุวรรณธาร. (2537). *ความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2528). *แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- (2528). *คู่มือการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2534). *คู่มือการจัดกิจกรรมเกมและการเล่นกลางแจ้งสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณาจารย์ชมรมเด็ก. (2545). *การละเล่นของเด็กไทย*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

จิงใจ ขจรศิลป์. (2532). *การศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมที่มีต่อความสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตัวเองของเด็กปฐมวัย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จันทนา ดีพึ่งตน. (2536). *ผลการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย และการเล่นทั่วไปที่มีผลต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่มีความสามารถทางสติปัญญาต่างกัน*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. (2530). *การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จิราภรณ์ อุดลวัฒน์ศิริ. (2535). *ผลของการใช้เกมการละเล่นพื้นบ้านของไทยแบบประยุกต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ฉวีวรรณ กินาวงศ์. (2533). *การศึกษาเด็ก*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

จันทนา ภาคบงกช. (2533). *เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ “เทคนิคการพัฒนาความเชื่อมั่นและความคิดสำหรับเด็กปฐมวัย.”* มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 27 – 28 มีนาคม.

ชัย เรืองศิลป์. (2542). *การละเล่นของเด็กไทย*. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ.

ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2516). *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเอง กับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา. ถ่ายเอกสาร.

เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. (2516). *การศึกษาเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพแบบอนุวัช*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา. ถ่ายเอกสาร.

- ทวีพร ณ นคร. (2533). การศึกษาการเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระกับแบบกึ่งชี้แนะที่มีผลต่อความสามารถในการสังเกต และการจำแนกของเด็กปฐมวัย. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิพวรรณ คันทา. (2542). การละเล่นพื้นบ้านของเด็กภาคอีสาน. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน.
- เทวี โพธิผล. (2537 , มกราคม – เมษายน). “ การละเล่นของเด็กไทยสมัยก่อน,” วารสารฉลาดบริโภค. 19(1) : 33 – 40.
- ธีรภาพ วัฒนวิจารณ์. (2545 , มกราคม). “ ความเชื่อมั่น,” นิตยสารผู้จัดการ. 19(220) : 127 – 128 .
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2536 , ตุลาคม - พฤศจิกายน). “ มาสร้างความเชื่อมั่นในตัวลูกกันเถอะ,” แนว. 28(149) : 65 – 67.
- นิตยา ประพฤติกิจ. (2536). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : โอ .เอส. พรินต์เฮาส์.
- นิรมล ชยุติสหกิจ. (2525). การศึกษาข้ามวัฒนธรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแม่และเด็กในวัยเด็กตอนต้น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- บุญเยี่ยม จิตรดอน. (2524). “การเล่นในร่มและเล่นกลางแจ้ง,” ใน การละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเชิด ภิญโญนนท์พงษ์. (2526). การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2545). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการวัดประเมินการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุปผา พรหมศร. (2542). ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งและกิจกรรมการเล่นเครื่องเล่น. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. (2541). แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ประดินันท์ อุปรนัย. (2537). *การใช้คำถาม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประมวล ดิคนัน. (2527). *จิตวิทยาคลินิก สมอมนุชย์ (พรสวรรค์)* เล่ม 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- ประโมทย์ เยี่ยมสวัสดิ์. (2538). *ผลของการเล่นเป็นกลุ่มแบบกำหนดวิธีเล่นเอง ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาพรณ สุวรรณสุข. (2526) “เด็กกับการเล่น,” ใน *พฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 10*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์. (2536). *ผลของการใช้เกมการเล่นพื้นบ้านของไทยที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เผื่องพรรณ เอกอาวุธ. (2525). *พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยในภาคเหนือ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผะอบ โปษะกฤษณะ และคนอื่น ๆ. (2522). *การละเล่นของเด็กไทยภาคกลาง*. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย กระทรวงศึกษาธิการ.
- พรณี ชูทัย เจริญจิต. (2528). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- (2537). “การสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก” ใน *พัฒนาพฤติกรรมเด็ก หน่วยที่ 3*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พัชรีย์ สอนแก้ว. (2536). *เอกสารประกอบการสอนวิชา 2173107 จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ดวงกมล
- พัฒนา ชัชพงศ์. (2541). *ทฤษฎีและปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พิตรเพลิน สนิทประชากร. (2533). *เกม...การเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชา โรงเรียนสาธิต

คณะวิชาครุศาสตร์ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.

พิมพ์ิกา คงรุ่งเรือง. (2542). *การศึกษาลักษณะพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด*

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนแห่งการเรียนรู้ของไฮ / สโคป. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม.

(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ภรณ์ คุรุตันนะ. (2535). "การเล่นของเด็ก," *เอกสารคำสอนวิชา ปว. 333 ภาควิชาหลักสูตรและการสอน*.

กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มาลี จุฑา. (2542). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : อักษราพัฒนา.

เมทินี ด่านยังอยู่. (2544). *แนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากการ*

จัดประสบการณ์การเล่นสมมุติ. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เยาวพรรณ ทิมทอง. (2535). *การพัฒนาสติปัญญาของเด็กปฐมวัยด้วยเกมการศึกษามีสัมผัส*.

ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ถ่ายเอกสาร.

เยาวรัตน์ จินดากุล. (2523). *การสร้างคู่มือการสอนเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตนา มณีจันสุข. (2539). *ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่น*

ที่บ้านไทย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ประถมศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ลักขณา สรวิวัฒน์. (2544). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ละมุน ชัชวาล. (2543). *ผลของการจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้านของไทยประกอบคำถามปลายเปิดที่มีต่อความ*

คิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิต

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วราภรณ์ รักวิชัย. (2545, เมษายน). *การศึกษาตามแนว พ.ร.บ. การศึกษา 2542 : ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. วราสาร

การศึกษาปฐมวัย. 6 (2) : 24 – 26.

- วารุณี เจริญรัตนโชติ. (2543). แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลอง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- वासना เจริญสอน. (2537). ผลการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ประกอบคำถามเชื่อมโยงประสบการณ์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนาพร ระเบียบทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัทแอล ที เพรส จำกัด.
- วรี เกียรติกุล. (2530). เปรียบเทียบความสามารถทางการฟังของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกทักษะโดยใช้เกมและแบบฝึก. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิราภรณ์ ปานาทกุล. (2531). การละเล่นของเด็กไทยกับการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- วีรพงศ์ บุญประจักษ์. (2545). การจัดประสบการณ์การเล่นพื้บ้านไทยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศรีสุดา คัมภีภัก. (2534). ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศุภสี ศรีสุคนธ์. (2539). การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

สนธยา อ่อนน้อม. (2538). ผลของการเสริมแรงในการเล่าเรื่องที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมชาย บ้านไร่. (2541). ความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

โดยการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทย. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมพงษ์ ตีรพัฒน์. (2517). ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูความเชื่อมั่นในตนเองและความรู้สึกรับผิดชอบ

ของเด็กรุ่นวัย. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สาโรจน์ มีวงษ์สม. (2542). การละเล่นพื้นบ้านของเด็กไทย 4 ภาค. กรุงเทพฯ : เอส.ที.พี. เวิลด์ มีเดีย จำกัด.

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2545). การวัดและประเมินแนวใหม่:เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและ

การสอน สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุณี บุญพิทักษ์. (2535). พัฒนาการของเด็กก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งตาม

แผนการจัดประสบการณ์ปี 2527 และการจัดตามแผนการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง ปี 2533.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

สุภัทดิ์ อนุกุล. (2545). การละเล่นพื้นบ้านภาคกลาง - ภาคตะวันตก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

สุรสิงห์สำรวม จิมพะเนาว์. (2520). การละเล่นของเด็กไทยลานนาไทยในอดีต. กรุงเทพฯ : กราฟิคอาร์ต.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). คู่มือการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางการ

เรียนรู้ระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

หรรษา นิลวิเชียร. (2535). ปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

อรพิน หงวนศิริ. (2534). "การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในทศวรรษ," ใน รายงานการวิจัยการจัด

การศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยม และอาชีวศึกษาของไทยในศตวรรษหน้าที่สอดคล้องกับลักษณะ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เอกสารการวิจัยทางการศึกษา อันดับที่ 126/2534 : หน้า 248 – 250.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา.

อังคณา กลิ่นนันท. (2539). ผลการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านภาคกลางเพื่อพัฒนาคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร. (2531). การเปรียบเทียบความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการฝึกทักษะโดยวิธีเล่นพื้นบ้านของไทยกับวิธีการฝึกทักษะตามคู่มือครูของกระทรวงศึกษาธิการในโรงเรียนประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อารี เกษมรติ. (2531) ผลการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและศิลปสร้างสรรค์ปกติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบทะนุถนอม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

Brechenridge, M.E. (1965). *Child Development*. Philadelphia : Soundress.

Chiang, L. "Developmental Differences in Children 's Use of Play Materials," (playground, Portable Materials, Age Differences). *Dissertation Abstracts International*. 1985.

Cohen, Doroty H. and Rudolph Marguerita. *Kindergarten and Early Schooling*. New York : Prentice Hall, 1983

Goor , A. (1974,December). Problem Solving Process of Creative and Non-Creative Student," *Dissertation Abstracts International*. 37 (5) : 3517 – A

Man, R.D. (1969). "A Review of the Relationships Between Personality and Leadership and Pogularity," in *Leadership*. p. 152 –180. Meryiand, Edied by. C.A. Gibb, Penguin Book Inc.

Moore, G.T. (1983). *Stage of the Art in play Environmemt : Research and Applications*, *International*. Austin, Texas : conference on Play and Play Environments.

- Mussen, P.M. (1969). *The Psychological Development of the Child*. New Jersey : Prentice Hall.
- Painter, J.J. (1968,May). "An Investigation of the Relationship Between Self – Confidence Personality And Related Behavior Among males," *Dissertation Science*. 29 (3): 7608.
- Pack, Richard Allan. (1976, June). "A Study Comparing Outdoor. Indoor and Outdoor – Indoor Settings For Teaching Specific Environmental Education Objectives," *Dissertation Absstracts International*. 36(7) : 4233 – A.
- Rothlein, L. and A. Brett. (1984, August). "Children's Teachers' and Parents, Perceptions of Play," *Dissertation Absstracts International*. 44(07) : 2035 – A.
- Radke, M.J. (1964). *The Relation of Parental Authority to children Behavior and Attitude*.
Minneapolis University of Minnesota Press.
- Shoban, E.J. (1950,September). "The Assessment of Parental Attitudes in Relation to Child Adjustment," *Journal of Psychology*. 19 (07) : 148.
- Yerkes, R.A. (1982,December). "Playground that Extends the Classroom," *Pissertation Abstracts International*. 43 (01) : 8 – A.

ภาคผนวก

แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้สังเกต..... นามสกุล..... เป็นผู้สังเกตคนที่.....
 ชื่อนักเรียน..... นามสกุล..... ชั้นอนุบาลปีที่ 1
 วันที่..... เดือน..... พ.ศ. 2546 ชื่อเกม.....

พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง	ระดับคะแนน			หมายเหตุ
	มาก 2	ปานกลาง 1	น้อย 0	
1. ด้านการกล้าแสดงออก 1.1 แสดงออกด้วยการพูด / ร้องเพลงด้วยความมั่นใจ 1.2 แสดงออกทางท่าทางหรือลงมือกระทำ 1.3 กล้าทดลองทำกิจกรรมใหม่ด้วยตนเอง 1.4 เสนอตัวเข้าร่วมกิจกรรม				
2. ด้านความเป็นตัวของตัวเอง 2.1 กล้าตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง 2.2 สนุกสนานในการทำกิจกรรม ดีใจและมีความสุขเมื่อประสบผลสำเร็จ 2.3 ยิ้มแย้ม สนับสนุน ยอมรับ พอใจกับการกระทำของตนเองในขณะที่ทำกิจกรรม 2.4 ให้คำแนะนำหรือให้ความช่วยเหลือเพื่อน				
3. ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม 3.1 ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ 3.2 ประเมินความสามารถของตนเองได้ 3.3 ปฏิบัติตามข้อตกลงของครูได้อย่างถูกต้อง 3.4 บอกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นรับทราบ				

บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

..... /..... /.....

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองประกอบด้วย

1. พฤติกรรมด้านการกล้าแสดงออก	4	พฤติกรรม
2. พฤติกรรมด้านการเป็นตัวของตัวเอง	4	พฤติกรรม
3. พฤติกรรมด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม	4	พฤติกรรม

กล่าวคือ

ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การกล้าตัดสินใจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความมั่นใจ กล้าแสดงออกสามารถพึ่งพิงตนเองได้ มีความเป็นตัวของตัวเอง และปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านการกล้าแสดงออก หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกของเด็ก ซึ่งสังเกตได้จากการกล้าพูด กล้าแสดงท่าทาง กล้าลงมือกระทำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 แสดงออกด้วยการพูด / ร้องเพลงด้วยความมั่นใจ หมายถึง การที่เด็กพูด ท่องเนื้อร้องในขณะที่ทำกิจกรรมด้วยเสียงดัง ฟังชัด ไม่พูดค่อย ๆ หรือไม่พูดเลย

1.2 แสดงออกทางท่าทางหรือลงมือกระทำ หมายถึง การแสดงออกทางท่าทางและการกระทำด้วยความคล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง ไม่ประหม่า ไม่อาย และไม่ปฏิเสธการร่วมกิจกรรม

1.3 กล้าทดลองทำกิจกรรมใหม่ด้วยตนเอง หมายถึง การที่เด็กมีความลงมือกระทำกิจกรรมใหม่ที่ไมคุ้นเคยด้วยความกระตือรือร้น ไม่ลังเล ไม่เลียนแบบเพื่อน และไม่ปฏิเสธการร่วมกิจกรรม

1.4 เสนอตัวเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง การที่เด็กแสดงกิริยาท่าทาง หรือแสดงพฤติกรรมเพื่อสื่อความหมายว่าพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมกับครูและเพื่อนด้วยตนเอง

2. พฤติกรรมด้านความเป็นตัวของตัวเอง หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติตนที่แสดงให้เห็นถึงการกล้าตัดสินใจ รู้จักแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าด้วยตนเอง ฟังพอใจ ยอมรับการกระทำของตนเอง และตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 กล้าตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง หมายถึง การที่เด็กสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้นด้วยตนเองเพื่อให้ตนเองสามารถร่วมทำกิจกรรมต่อไปได้

2.2 สนุกสนานในการทำกิจกรรม ดีใจและมีความสุขเมื่อประสบผลสำเร็จ หมายถึง การที่เด็กร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจและมีความสุข โดยแสดงออกด้วยรอยยิ้มและเสียงหัวเราะ

2.3 ยิ้มแย้ม สนับสนุน ยอมรับ พอใจกับการกระทำของตนเองในขณะทำกิจกรรม หมายถึง การที่เด็กมีความสนใจและตั้งใจร่วมกิจกรรม โดยไม่นั่งเฉย เหม่อลอย หรือต้องได้รับแรงเสริม

2.4 ให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือเพื่อน หมายถึง การที่เด็กใช้คำพูดหรือท่าทางบอกหรือแนะนำเพื่อนให้ร่วมมือกันทำกิจกรรมด้วยตนเอง

3. พฤติกรรมด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม หมายถึง ความสามารถในการร่วมกิจกรรมกับครู และเพื่อนด้วยความเป็นมิตร รู้จักช่วยเหลือ และยอมรับสิ่งใหม่ ๆ และปฏิบัติตามกติกาในการเล่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1. ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ หมายถึง การที่เด็กมีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนโดยไม่ทะเลาะหรือขัดแย้ง

3.2. ประเมินความสามารถของตนเองได้ หมายถึง การแสดงท่าทางและคำพูดในการคาดคะเนความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในกิจกรรมนั้น ๆ ด้วยตนเอง

3.3 ปฏิบัติตามข้อตกลงของครูได้อย่างถูกต้อง หมายถึง การที่เด็กทำตามกติกาข้อตกลงที่ครูกำหนดไว้อย่างถูกต้องเคร่งครัด

3.4 บอกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นรับทราบ หมายถึง การที่เด็กใช้คำพูด เพื่อบอก แสดงความคิดเห็น หรือต่อรอง ให้ครูและเพื่อนเข้าใจถึงความต้องการของตนเอง

4. แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย เป็นการบันทึกทั้งในรูปของความถี่ (จำนวนครั้ง) และระดับคุณภาพของพฤติกรรมจัดเป็น 3 ระดับคะแนน คือ มาก ปานกลาง น้อย

5. เวลาที่ใช้ในการสังเกต สังเกตในช่วงกิจกรรมกลางแจ้งจากการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย เป็นเวลาจำนวน 1 สัปดาห์ และจากการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยเป็นเวลา 8 สัปดาห์ รวมเวลาในการสังเกต 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี โดยทำการสังเกตและบันทึกการสังเกตในชั้นดำเนินกิจกรรมช่วงเวลา 10.30 – 10.50 น. รวมเวลา 20 นาที

6. การสุ่มเวลาในการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ตามตารางการสุ่มเวลาสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ใช้นาฬิกาจับเวลาในการให้สัญญาณเริ่มและหมดเวลาการสังเกต

ข้อปฏิบัติในการสังเกต

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ชื่อนักเรียน วัน เดือน ปี ที่สังเกต
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกต 2 คนทำการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง
3. การสังเกตให้ผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน ทำการสังเกตพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน ใช้เวลาสังเกต 30 วินาที เวลาบันทึกการสังเกต 8 นาที สลับกันและสังเกตเวียน ตั้งแต่คนที่ 1 ถึงคนที่ 16

การบันทึกการสังเกต

เมื่อพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองตรงกับข้อใด และช่องระดับคะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองตรงกับข้อใด ให้ทำเครื่องหมาย ลงในช่องนั้น ถ้าเกิดพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองและช่องระดับคะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นซ้ำช่องเดิมให้ทำเครื่องหมาย เพิ่มลงในช่องเดิมตามจำนวนครั้งที่เกิดพฤติกรรมซ้ำ

การให้คะแนน

1. มาก หมายถึง พฤติกรรมที่กล้าแสดงออก กล้าลงมือกระทำ หรือกล้าตัดสินใจโดยทันทีไม่รีรอ แสดงความมั่นใจและถูกต้องในการทำกิจกรรมอย่างรวดเร็วด้วยตนเองให้ 2 คะแนน
2. ปานกลาง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออก กล้าลงมือกระทำ หรือกล้าตัดสินใจด้วยความลังเล คิด ตรึกตรองนาน แสดงความไม่มั่นใจในการกระทำกิจกรรม หรือได้รับการกระตุ้นจากผู้อื่นให้ 1 คะแนน
3. น้อย หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกหรือตัดสินใจช้า ไม่แสดงออก ไม่กล้าทำ แสดงความไม่มั่นใจ หลบหลีก หรือหลีกเลี่ยงให้ 0 คะแนน

หมายเหตุ ถ้าพบเครื่องหมาย ในช่องระดับคะแนนใดก็ให้คะแนนเท่ากับช่องระดับคะแนนนั้น และถ้าพบเครื่องหมาย ข้างในข้อ และระดับคะแนนใดให้นำจำนวนที่ซ้ำคู่กับช่องระดับคะแนนในช่องนั้น เช่น ในช่องระดับคะแนนมากให้ 2 คะแนน ข้าง 2 ครั้ง รวมคะแนนเท่ากับ 4 คะแนน เป็นต้น

คำอธิบายเกี่ยวกับแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองด้านการแสดงออก

ข้อ	รายการพฤติกรรม	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
1	แสดงออกด้วยคำพูด / ร้องเพลงด้วยความมั่นใจ	พูด / ร้องเพลงด้วยเสียงดังฟังชัดด้วยตนเอง	พูด / ร้องเพลงด้วยเสียงที่เบา หรือต้องให้ครูหรือเพื่อนช่วย	นั่งเฉย แต่อยู่รวมกลุ่มกับเพื่อน / ปฏิเสธการร่วมกิจกรรม
2	แสดงออกทางท่าทาง หรือลงมือกระทำ	แสดงท่าทาง / ลงมือกระทำด้วยความคล่องแคล่ว กระฉับกระเฉงด้วยตนเอง	แสดงท่าทาง / ลงมือกระทำด้วยตนเอง แต่ครูต้องคอยกระตุ้น หรือทำตามเพื่อน	นั่งเฉยๆ / ไม่ร่วมกิจกรรม
3	กล้าทดลองทำกิจกรรมใหม่	เด็กแสดงกิริยาท่าทางว่าพร้อมร่วมกิจกรรมใหม่ด้วยความยินดี กระตือรือร้นด้วยตนเอง	ทำตามเพื่อน / เลียนแบบเพื่อน / หรือครูต้องให้แรงเสริม	ไม่กล้าร่วมกิจกรรม
4	เสนอตัวเข้าร่วมกิจกรรม	แสดงตัวว่าพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมทันทีด้วยตนเอง	ทำตามเพื่อน / มองดูเพื่อน เมื่อเห็นว่าเพื่อนทำได้จึงทำตาม / ครูต้องให้แรงเสริม	นั่งเฉย ๆ เป็นผู้ดู / ปฏิเสธการร่วมกิจกรรม

คำอธิบายเกี่ยวกับแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองด้านการเป็นตัวของตัวเอง

ข้อ	รายการพฤติกรรม	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
1	กล้าตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง	แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยไม่รีรอ เพื่อให้ตนเองสามารถร่วมทำกิจกรรมต่อไปได้	ไม่สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ต้องคอยให้เพื่อนหรือครูบอก / ให้ความช่วยเหลือ	หยุดการร่วมทำกิจกรรมทันที / ปฏิเสธการทำกิจกรรม
2	สนุกสนานในการทำกิจกรรม ดีใจและมีความสุขเมื่อประสบผลสำเร็จ	ร่วมกิจกรรมด้วยความสุข ยิ้ม หัวเราะ มีความกระฉับกระเฉง	ร่วมทำกิจกรรมเมื่อได้รับแรงเสริมจากครู / ได้รับการกระตุ้นจากเพื่อน	นั่งเฉยๆ / ไม่ร่วมกิจกรรม
3	ยิ้มแย้ม สนับสนุน ขอมรับพอใจกับการกระทำของตนเอง	ร่วมกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบด้วยความสนใจ ตั้งใจด้วยตนเอง	ร่วมกิจกรรมเมื่อได้รับการกระตุ้นจากคนรอบข้าง	นั่งเฉย / เหม่อลอย ไม่สนใจร่วมกิจกรรม

4	ให้คำแนะนำหรือให้ความช่วยเหลือเพื่อน	พูด / บอก / ลงมือช่วยเพื่อนที่มีปัญหาด้วยความคิดตนเอง	แสดงท่าทางเชิงบอกต่อเพื่อให้ผู้อื่นช่วยเหลือต่อ / เดินมาบอกคุณครู	อยู่เฉย ๆ / ไม่สนใจผู้อื่น
---	--------------------------------------	---	---	----------------------------

คำอธิบายเกี่ยวกับแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

ข้อ	รายการพฤติกรรม	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
1	ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้	ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนได้ โดยยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและปฏิบัติตามข้อตกลง กติกา	ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนได้ แต่ขาดการเคารพกติกา (ไม่รู้จักอดทนและรอคอย)	ไม่สนใจกิจกรรม / นั่งเฉย ๆ
2	ประมาณความสามารถของตนเองได้	รู้จักความสามารถของตนเองที่จะทำกิจกรรมนั้น ๆ ให้ประสบความสำเร็จ และเมื่อรู้ว่าตนเองไม่สามารถประสบผลสำเร็จจากกิจกรรมนั้น ๆ ก็รู้จักปฏิเสธไม่ร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง	ร่วมกิจกรรมแต่ทำไม่เต็มความสามารถของตนเอง (กล้า ๆ กลัว ๆ) / ต้องการแรงเสริมจากครู / เพื่อนเพื่อการชี้แนะ	นั่งเฉย ๆ / ไม่ร่วมกิจกรรม
3	ปฏิบัติตามข้อตกลงของครูได้อย่างถูกต้อง	ปฏิบัติตามกฎกติกาตามความเข้าใจด้วยตนเอง	ปฏิบัติตามกฎกติกาได้เมื่อครูต้องพูดบ่อย ๆ พูดซ้ำ ๆ / ทำตามเพื่อน	นั่งเฉย ๆ / ไม่ร่วมกิจกรรม
4	บอกความต้องการของตนให้ผู้อื่นรับทราบ	พูดและบอกเหตุผลถึงสิ่งที่ตนเองทำได้ด้วยตนเอง	พูดได้แต่เบา / ครูหรือเพื่อนต้องให้กำลังใจ	ไม่พูด / ไม่บอก

แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้สังเกต..... นามสกุล..... เป็นผู้สังเกตคนที่.....
 ชื่อนักเรียน..... นามสกุล..... ชั้นอนุบาลปีที่ 1
 วันที่..... เดือน..... พ.ศ. 2546 ชื่อเกม.....

พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง	ระดับคะแนน			หมายเหตุ
	มาก 2	ปานกลาง 1	น้อย 0	
1. ด้านการกล้าแสดงออก 1.1 แสดงออกด้วยการพูด / ร้องเพลงด้วยความมั่นใจ 1.2 แสดงออกทางท่าทางหรือลงมือกระทำ 1.3 กล้าทดลองทำกิจกรรมใหม่ด้วยตนเอง 1.4 เสนอตัวเข้าร่วมกิจกรรม				
2. ด้านความเป็นตัวของตัวเอง 2.1 กล้าตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง 2.2 สนุกสนานในการทำกิจกรรม ดีใจและมีความสุขเมื่อประสบผลสำเร็จ 2.3 ยิ้มแย้ม สนับสนุน ยอมรับ พอใจกับการกระทำของตนเองในขณะทำกิจกรรม 2.4 ให้คำแนะนำหรือให้ความช่วยเหลือเพื่อน				
3. ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม 3.1 ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ 3.2 ประเมินความสามารถของตนเองได้ 3.3 ปฏิบัติตามข้อตกลงของครูได้อย่างถูกต้อง 3.4 บอกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นรับทราบ				

บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

..... /..... /.....

คู่มือการใช้แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย

หลักการและเหตุผล

การส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย สามารถจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมได้หลายทาง แนวทางประการหนึ่งที่สามารถทำได้ คือ การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยให้กับเด็ก แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ เป็นการจัดประสบการณ์ที่เอื้อต่อลักษณะเฉพาะตัวของเด็ก คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง จนประสบความสำเร็จจากการลงมือกระทำด้วยตนเอง กับสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย ทำให้เด็กเกิดความพึงพอใจ เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในขณะทำกิจกรรม สามารถประสบความสำเร็จจากการลงมือกระทำด้วยตนเอง ความสำเร็จที่ได้รับนี้ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เกิดความกล้าในการแสดงออกและเป็นตัวของตัวเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ มีความกระตือรือร้นอยากที่จะทำกิจกรรม มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น ทั้งนี้โดยครูผู้ซึ่งมีบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดเตรียมสื่อ อธิบายวิธีปฏิบัติ เปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์ในการเล่นพื้นบ้านของไทยอย่างสนุกสนาน ครูยอมรับในความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก รวมทั้งให้แรงเสริมด้วยการกล่าวคำ ชมเชย ในขณะเด็กลงมือกระทำด้วยความพยายามเพื่อกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ จนทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาไปสู่การเกิดพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย

เนื้อหา

การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยที่ส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง โดยเด็กได้เล่นตามวิธีปฏิบัติ ที่ได้รับฟังคำอธิบายจากครู เพื่อให้เด็กได้เกิดพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง

หลักการจัดกิจกรรม

1. การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยนี้จัดสัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 20 นาที
2. จัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทยซ้ำกิจกรรมละ 2 วัน โดยให้เด็กได้เล่นร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างสนุกสนาน ดังนี้

ขั้นนำ (เวลา 7 นาที)

1. ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วนอย่างอิสระตามจินตนาการ
2. ครูแนะนำ อธิบายวิธีการเล่น และสาธิตการทำกิจกรรมการเล่นให้เด็กเข้าใจ
3. บอกข้อตกลงเบื้องต้น

ขั้นสอน (เวลา 8 นาที)

1. เด็กเล่นกิจกรรมกลางแจ้งเป็นกลุ่มโดยใช้การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย

2. ให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันกับสมาชิกในกลุ่มตามแผนการที่ได้วางไว้
3. หมดเวลาให้เด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป (เวลา 5 นาที)

1. เด็กช่วยกันออกมาเล่าความรู้สึกและบอกสิ่งที่ได้กระทำขณะใช้การละเล่นพื้นบ้านของไทย ในด้านการแสดงออก ด้านการเป็นตัวของตัวเอง และด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม
2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาถึงพฤติกรรมที่เด็ก ๆ ได้แสดงออก ได้ตัดสินใจและการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม
3. ครูให้การเสริมแรงกับเด็กทุกคนที่มีส่วนร่วมในการเล่นเกมการละเล่นพื้นบ้านของไทย เช่น การตบมือ การพูดชมเชย เป็นต้น

บทบาทครู

1. ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์เกี่ยวกับแนวการจัดประสบการณ์การละเล่นพื้นบ้านของไทย
2. สร้างความเข้าใจ โดยการอธิบายและสาธิตขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้เด็กเข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องราว และขั้นตอนในการลงมือปฏิบัติ
3. อธิบายข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับแผนการจัดประสบการณ์การละเล่นพื้นบ้านของไทย เพื่อให้เป็นไปตามขั้นตอนและเวลาที่กำหนดไว้
4. เปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ในการละเล่นพื้นบ้านของไทยอย่างสนุกสนาน
5. กระตุ้นให้เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเล่น เด็กทุกคนต้องได้เล่นรวมกลุ่มเพื่อที่จะได้ศึกษาสังเกตพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นกับเด็กในแต่ละช่วงเวลาของการเล่น

บทบาทเด็ก

ครูควรชี้แจงและให้เด็กปฏิบัติดังนี้

1. ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้
2. เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมโดยใช้การละเล่นพื้นบ้านของไทยเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้เด็กออกมาเล่าประสบการณ์ที่ได้รับซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม โดยที่ครูคอยกระตุ้น ให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ

การประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมความมั่นใจในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การละเล่นพื้นบ้านของไทย โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง

ตารางการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทย

ในการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทย ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที รวม 24 ครั้งดังนี้

ลำดับที่ของการทดลอง	ครั้งที่ของการทดลอง	เกมการเล่นพื้นบ้าน ของไทย
1	1	อ้ายเข้อ้ายโง
	2	อ้ายเข้อ้ายโง
	3	กระโดดกบ
2	4	กระโดดกบ
	5	วิ่งถอยหลัง
	6	วิ่งถอยหลัง
3	7	วิ่งเหยียบเงา
	8	วิ่งเหยียบเงา
	9	น้ำขึ้นน้ำลง
4	10	น้ำขึ้นน้ำลง
	11	ขี่ม้าก้านกล้วย
	12	ขี่ม้าก้านกล้วย
5	13	เสือกินวัว
	14	เสือกินวัว
	15	ร่ำวงชิงที่หนึ่ง
6	16	ร่ำวงชิงที่หนึ่ง
	17	มอญซ่อนผ้า
	18	มอญซ่อนผ้า
7	19	ลมเพลมพัด
	20	ลมเพลมพัด
	21	รี้รี้ ข้าวสาร
8	22	รี้รี้ ข้าวสาร
	23	งูกินหาง
	24	งูกินหาง

ตัวอย่างการวิเคราะห์การใช้เกมการเล่นพื้นบ้านของไทย

การเล่นพื้นบ้าน ลำดับที่ 1	การวิเคราะห์ เกมการเล่นพื้นบ้านของไทย อ้ายเข้อ้ายโง
--	---

ข้อมูล : เป็นการละเล่นพื้นบ้านของเด็กไทยภาคกลาง ผู้เขียน : สาโรจน์ มีวงศ์สม พิมพ์ที่ : S.T.P. เวิร์ด มีเดีย 1. กิจกรรมเหมาะสมกับวัย 2. กิจกรรมกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง 3. กิจกรรมเริ่มจากง่ายไปยาก	- เกมประเภทไล่ – จับ แบบมีกติกา - การละเล่นในร่มประเภทที่มีบทร้องประกอบ - การละเล่นที่เน้นทักษะการใช้กล้ามเนื้อในการวิ่ง ในการคิด การใช้ไหวพริบก ล้างมือกระทำ การเลือกตัดสินใจ เกมการละเล่นพื้นบ้านของไทยนี้เป็นเกมที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กวัย 3 – 4 ปี เนื่องจากเกมนี้สามารถช่วยส่งเสริม 1. ด้านร่างกาย การวิ่ง 2 ขา 2. ด้านอารมณ์ การรู้จักฟังคำแนะนำจากผู้ใหญ่ การเลียนแบบ การร่วมมือ ลดพฤติกรรมอาย ประหม่าในบางครั้ง และความรู้สึกกังวล ทำให้กล้าทดลองทำ 3. ด้านสังคม ส่งเสริมการเล่นร่วมกับผู้อื่นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ โดยการแสดงท่าทางเลียนแบบจะเข้และการว่ายน้ และจะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองเมื่อมีคนยอมรับหรือชมเชย 4. ด้านสติปัญญา ส่งเสริมการเรียนรู้จากการสังเกต และการเลียนแบบผู้ใหญ่ หรือบุคคลที่ใกล้ชิด เมื่อเด็ก ๆ ได้เล่นเกมนี้เด็กเกิดความสุขสนาน ยิ้ม หัวเราะ ช่วยกันร้องเพลง มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนรอบข้าง เด็กเข้าร่วมกิจกรรมทุกคน รู้จักแก้คิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะที่เล่น ทำให้ สามารถคัดแยกเด็กที่แสดงออกให้เห็นถึงการเป็นผู้นำ – ผู้ตามได้ มีกฎกติกาที่เข้าใจง่าย ทำให้เด็กอยากร่วมกิจกรรมโดยไม่เบื่อหน่าย เมื่อเด็กได้เล่นจนเกิดความชำนาญเด็กจะประสบผลสำเร็จ ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้ในที่สุด กิจกรรมนี้มีกฎกติกาที่ไม่สลับซับซ้อน เด็ก ๆ สามารถเข้าใจและลงมือปฏิบัติได้ถูกต้อง การแพ้ – ชนะไม่ได้มีบทบาทสำคัญ ทำให้เด็กที่มีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันเกิดความกระตือรือร้นอยากร่วมกิจกรรม ส่งผลให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่ทำกิจกรรมประสบความสำเร็จ
การละเล่นพื้นบ้าน ลำดับที่ 2	การวิเคราะห์ เกมการละเล่นพื้นบ้านของไทย กระโดดกบ
ข้อมูล : เป็นการละเล่นของเด็กไทยที่นิยมกันมากในอดีต ผู้เขียน : ชัย เรืองศิลป์ พิมพ์ที่ : ต้นอ้อ	ประเภทและชนิดของเกม - เกมประเภทกระโดด แบบมีกติกา - การละเล่นกลางแจ้งประเภทที่ไม่มีบทร้อง แต่เด็กสามารถเลียนเสียงร้องของกบประกอบได้ - การละเล่นที่เน้นทักษะการใช้กล้ามเนื้อในการกระโดด ในการคิด การใช้ไหวพริบในการตัดสินใจ ความแคล่วคล่องว่องไว

1. กิจกรรมเหมาะสมกับวัย	เกมการเล่นพื้นบ้านของไทยนี้เป็นเกมที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางด้านการร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กวัย 3 – 4 ปี เนื่องจากเกมนี้สามารถช่วยส่งเสริม 1. ด้านร่างกาย การกระโดด 2 ขาพร้อมกัน 2. ด้านอารมณ์ การรู้จักฟังคำแนะนำจากผู้ใหญ่ การเลียนแบบ การร่วมมือ ลดพฤติกรรมอาย ประหม่าในบางครั้ง และความรู้สึกกังวล ทำให้กล้าที่จะลงมือทำ 3. ด้านสังคม ส่งเสริมการเล่นร่วมกับผู้อื่นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ โดยเริ่มการแสดงท่าทางเลียนแบบกับ และจะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองเมื่อตนเองทำได้เหมือนเพื่อนและได้รับการชมเชย 4. ด้านสติปัญญา ส่งเสริมการเรียนรู้จากการสังเกตและเลียนแบบผู้ใหญ่
2. กิจกรรมกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง	เมื่อเด็ก ๆ ได้เล่นเกมนี้เด็กเกิดความสุข สนุก ยิ้ม หัวเราะ ช่วยกันร้องเลียนเสียงกบ มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนรอบข้างจากการแข่งขัน เด็กเข้าร่วมกิจกรรมทุกคน สามารถคัดแยกเด็กที่แสดงออกให้เห็นถึงการเป็นผู้นำ – ผู้ตามได้ มีกฎกติกาที่เข้าใจง่าย ทำให้เด็กอยากร่วมกิจกรรมโดยไม่เบื่อหน่าย เมื่อเด็กได้เล่นจนเกิดความชำนาญเด็กจะประสบผลสำเร็จ ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้ในที่สุด
3. กิจกรรมเริ่มจากง่ายไปยาก	กิจกรรมนี้มีกฎกติกาที่ไม่สลับซับซ้อน เด็ก ๆ สามารถเข้าใจและลงมือปฏิบัติได้ถูกต้อง นอกจากนั้นยังเห็นถึงความกระตือรือร้นอยากร่วมกิจกรรมจากเด็กทุกคนและสามารถคัดแยกเด็กที่มีพฤติกรรมความเชื่อมั่นแตกต่างกัน

การเล่นพื้นบ้าน ลำดับที่ 3	การวิเคราะห์ เกมการเล่นพื้นบ้านของไทย วังถอยหลัง
ข้อมูล : เป็นการเล่นของเด็กไทยที่นิยมกันมากในอดีต ผู้เขียน : ชัย เรืองศิลป์ พิมพ์ที่ : ต้นอ้อ	ประเภทและชนิดของเกม - เกมประเภทมีกติกาโดยการปรับผู้แพ้ให้ร้องเพลง ฯลฯ - การเล่นกลางแจ้งประเภทที่ไม่มีบทร้องประกอบ แต่สามารถให้เด็กนับเลขขณะวิ่งถอยหลัง / ซ้ายขวาซ้าย ฯลฯ - การเล่นที่เน้นทักษะการใช้กล้ามเนื้อในการวิ่ง ในการคิด การใช้ไหวพริบในการตัดสินใจ การกลิ้งลงมือกระทำ
1. กิจกรรมเหมาะสมกับวัย	เกมการเล่นพื้นบ้านของไทยนี้เป็นเกมที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางด้านการร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กวัย 3 – 4 ปี เนื่องจากเกมนี้

2. กิจกรรมกระตุ้นให้ เกิดพฤติกรรมความ เชื่อมั่นในตนเอง 3. กิจกรรมเริ่มจากง่าย ไปยาก	สามารถช่วยส่งเสริม 1. ด้านร่างกาย การวิ่ง 2 ขา 2. ด้านอารมณ์ การรู้จักฟังคำแนะนำจากผู้ใหญ่ การเลียนแบบ การร่วมมือ ลดพฤติกรรมอาย ประหม่าในบางครั้ง และความรู้สึกกังวล ทำให้กล้าทำกิจกรรมพร้อมกับเพื่อน ๆ 3. ด้านสังคม ส่งเสริมการเล่นร่วมกับผู้อื่นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ โดยการแสดงท่าทางเลียนแบบการเดิน - วิ่งถอยหลัง และจะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองเมื่อทำได้เหมือนเพื่อน ๆ และมีคนยอมรับหรือชมเชย 4. ด้านสติปัญญา ส่งเสริมการเรียนรู้จากการสังเกต และเลียนแบบผู้ใหญ่ เมื่อเด็ก ๆ ได้เล่นเกมนี้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน ยิ้ม หัวเราะ ช่วยกันร้องเพลง มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนรอบข้าง เด็กเข้าร่วมกิจกรรมทุกคน สามารถคัดแยกเด็กที่แสดงออกให้เห็นถึงการเป็นผู้นำ - ผู้ตามได้ มีกฎกติกาที่เข้าใจง่าย เป็นการท้าทายความสามารถและความกล้าลองสิ่งใหม่ ๆ เมื่อเด็กได้เล่นจนเกิดความชำนาญเด็กจะประสบผลสำเร็จ ซึ่งจะ让孩子เกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้ในที่สุด กิจกรรมนี้มีกฎกติกาที่ไม่สลับซับซ้อน เด็ก ๆ สามารถเข้าใจและลงมือปฏิบัติได้ถูกต้อง การแพ้ - ชนะไม่ได้มีบทบาทสำคัญ การปรับให้ทำท่าทางต่าง ๆ เป็นการกระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงออกร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้เด็กที่มีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันเกิดความกระตือรือร้นอยากร่วมกิจกรรม ส่งผลให้เด็กกล้าแสดงออก เกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่ประสบความสำเร็จ
การละเล่นพื้นบ้าน ลำดับที่ 4	การวิเคราะห์ เกมการละเล่นพื้นบ้านของไทย วิ่งเหยียบเงา
ข้อมูล : เป็นการละเล่นของเด็กไทยที่นิยมกันมากในอดีต ผู้เขียน : ชัย เรืองศิลป์ พิมพ์ที่ : ต้นอ้อ 1. กิจกรรมเหมาะสมกับวัย	ประเภทและชนิดของเกม - เกมประเภทมีกติกาโดยการปรับผู้แพ้ให้ร้องเพลง ฯลฯ - การละเล่นกลางแจ้งประเภทที่ไม่มีบทร้องประกอบ แต่สามารถให้เด็กนับเลขขณะวิ่งเหยียบเงาเพื่อน - การละเล่นที่เน้นทักษะในการวิ่ง ในการคิด การใช้ไหวพริบในการเลือกตัดสินใจ การกล้าลงมือกระทำตามความคิดตนเอง เกมการละเล่นพื้นบ้านของไทยนี้เป็นเกมที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางด้านการร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กวัย 3 - 4 ปี เนื่องจากเกมนี้สามารถช่วยส่งเสริม 1. ด้านร่างกาย การวิ่ง 2 ขา

2. กิจกรรมกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง 3. กิจกรรมเริ่มจากง่ายไปยาก	2. ด้านอารมณ์ การรู้จักฟังคำแนะนำจากผู้ใหญ่ การเลียนแบบ การร่วมมือ ลดพฤติกรรมอาย ประหม่าในบางครั้ง และความรู้สึกกังวล ทำให้กล้าลงมือกระทำ 3. ด้านสังคม ส่งเสริมการเล่นร่วมกับผู้อื่นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ โดยการแสดงท่าทางเลียนแบบการเดิน - วิ่งถอยหลัง และจะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองเมื่อทำได้ตามข้อตกลงและมีคนให้การยอมรับหรือชมเชย 4. ด้านสติปัญญา ส่งเสริมการเรียนรู้จากการสังเกต และเลียนแบบผู้ใหญ่ เมื่อเด็ก ๆ ได้เล่นเกมนี้เด็กเกิดความสุขสนาน ยิ้ม หัวเราะ กระโดด และนับเลขตามจำนวนที่เหยียบเงาได้ เกิดมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนรอบข้าง เกิดความมุ่งมั่น เด็กเข้าร่วมกิจกรรมทุกคน สามารถคัดแยกเด็กที่แสดงออกให้เห็นถึงการเป็นผู้นำ – ผู้ตามได้ มีกฎกติกาที่เข้าใจง่าย เป็นการท้าทายความสามารถและความกล้าลองสิ่งใหม่ ๆ เมื่อเด็กได้เล่นจนเกิดความสุขสนุกสนานเด็กจะประสบผลสำเร็จ ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้ในที่สุด กิจกรรมนี้มีกฎกติกาที่ไม่สลับซับซ้อน เด็ก ๆ สามารถเข้าใจและลงมือปฏิบัติได้ถูกต้อง การแพ้ – ชนะไม่ได้มีบทบาทสำคัญ การปรับให้ทำท่าทางต่าง ๆ เป็นการกระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงออกร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้เด็กที่มีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันเกิดความกระตือรือร้นอยากร่วมกิจกรรม ส่งผลให้เด็กกล้าแสดงออก เกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่ทำกิจกรรมประสบผลสำเร็จ
--	---

แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย

1 อ้ายเข้อ้ายโขง

- จุดมุ่งหมาย
1. เพื่อฝึกการกล้าแสดงออก
 2. เพื่อฝึกความเป็นตัวของตัวเอง
 3. เพื่อฝึกการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

เนื้อหา อ้ายเข้อ้ายโขง

สื่อ – อุปกรณ์ เพลงอ้ายเข้อ้ายโขง “ อ้ายเข้อ้ายโขง อยู่โนโพรงไม้สัก อ้ายเข้พันหัก กัดคนไม่เข้า ”

แนวการจัดประสบการณ์

ขั้นนำ 1. ให้เด็กเข้าแถวตอน 4 แถวเดินลงไปยังสนาม

2. เด็กเข้าแถวเป็นวงกลม แล้วอบอุ่นร่างกาย ดังนี้

2.1 ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วนตามจินตนาการ

2.2 ให้เด็กยืนแยกเท้า – ชิดเท้า สลับกัน 10 ครั้ง

2.3 ให้เด็กวิ่งซอยเท้าอยู่กับที่นับ 1 – 10 โดยเริ่มวิ่งช้า ๆ และวิ่งให้เร็วขึ้น

ขั้นตอนกิจกรรม

1. อธิบาย กฎ กติกา สารัตถ์วิธีการเล่นเกมและข้อตกลงในการเล่นเก๋มอ้ายเข้ อ้ายโง

วิธีการเล่น - สมมติว่าเป็นคนอยู่บนบก ทุกคนต้องว่ายน้ำข้ามฝั่ง อ้ายเข้จะคอยจับคนกำลังว่ายน้ำข้ามฝั่ง ถ้า

อ้ายเข้จับใครได้คนนั้นต้องมาเป็นอ้ายเข้แทน ร้องเพลงประกอบเพื่อความสุขสนาน

2. เด็กทดลองเล่น แล้วให้ปฏิบัติจริง

ขั้นสรุป

1. ชักถามความรู้สึกและให้เล่าถึงสิ่งที่ลงมือกระทำในขณะเล่น

2. เด็กและครูช่วยกันสรุปพฤติกรรมที่เห็น พร้อมทั้งให้แรงเสริมกับเด็กทุกคนที่ร่วมกิจกรรม

ประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมขณะเล่น โดยคำนึงถึงความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก สามารถปรับตัวและเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ภาคผนวก ค

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.1 รองศาสตราจารย์วราภรณ์ รักวิชัย
ผู้อำนวยการ โรงเรียนสาธิต มศว. ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
 - 1.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกริก ยัยพันธ์
อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
 - 1.3 อาจารย์รัฐจวน ประโมจน์ย์
อาจารย์ผู้สอนชั้นอนุบาลโรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ กรุงเทพมหานคร
2. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย
 - 2.1 อาจารย์ ดร. ภัทราพร เกษสังข์
อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเลย จังหวัดเลย
 - 2.2 อาจารย์นพดล กองศิลป์
รองผู้อำนวยการ โรงเรียนสาธิต มศว. ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
 - 2.3 อาจารย์บุบผา พรหมศรี
อาจารย์ผู้สอนชั้นอนุบาลโรงเรียนอนุบาลอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวสมจินตนา คุปตสุนทร
วันเดือนปีเกิด	21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	36 หอพักสตรีสมถวิล ถนนจันทคามวิถี ตำบลตลาดอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000 โทร. 0 – 3932 – 1363
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ครูใหญ่โรงเรียนบุญสมอนุบาล จังหวัดจันทบุรี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบุญสมอนุบาล 981 ถนนท่าแฉลบ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000 โทร. 0 – 3931 - 1344
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2530 - 2534	ค.บ. (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) จาก วิทยาลัยครูสวนดุสิต
พ.ศ. 2544 - 2546	กศ.ม. (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ